

Lagrådsremiss

Lagvalsregler på civilrättens område – Rom I- och Rom II-förordningarna

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 5 juni 2014

Beatrice Ask

Mikael Forsgren
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

EU har antagit två förordningar om tillämplig lag på privaträttens område. Rom I-förordningen gäller för avtalsförpliktelser. Rom II-förordningen gäller för andra typer av privaträttsliga förpliktelser, t.ex. skadestånd. Genom förordningarna skapas ett gemensamt regelverk som är direkt tillämpligt inom EU. I lagrådsremissen föreslår regeringen lagändringar som syftar till att undanröja konflikter mellan svensk rätt och förordningarna. Det innebär en anpassning av bl.a. de svenska lagvalsregler som gäller för försäkringsavtal och avtal om sjötransporter.

I syfte att öka stabiliteten på finansmarknaden föreslår regeringen därutöver att möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar ska begränsas (3 kap. 2 § konkurslagen). En sådan möjlighet ska inte finnas om rättshandlingen avser finansiella instrument, valuta, visst guld eller vissa kreditfordringar. Även denna lagändring har EU-rättsligt samband.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2015.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal	6
2.3	Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)	8
2.4	Förslag till lag om upphävande av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser	14
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster	15
2.6	Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)	16
2.7	Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	17
3	Ärendet och dess beredning	19
4	Rom I- och Rom II-förordningarna	20
5	Behovet av lagändringar med anledning av Rom I- och Rom II-förordningarna	23
6	Tillämplig lag vid internationella köp av lösa saker	24
7	Tillämplig lag för vissa försäkringsavtal	26
8	Sjölagens lagvalsregler	29
8.1	Behovet av lagändringar	29
8.2	Styckegodstransport	30
8.3	Befraktning av fartyg	36
9	Lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser	37
10	Trafikskadelagen	38
11	Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar	41
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	46
13	Konsekvenser	47
14	Författningskommentar	48
14.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker	48
14.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal	49
14.3	Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)	51
14.4	Förslaget till lag om upphävande av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser	55

14.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster	56
14.6	Förslaget till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)	56
14.7	Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)	57
Bilaga 1	Rom I-förordningen	59
Bilaga 2	Rom II-förordningen	71
Bilaga 3	Sammanfattning av departementspromemorian Lagvalsregler på obligationsrättens område – Rom I- och Rom II-förordningarna (Ds 2013:21)	81
Bilaga 4	Departementspromemorians lagförslag (Ds 2013:21)	83
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna (Ds 2013:21)	91
Bilaga 6	Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss	92
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanserna (utkastet till lagrådsremiss)	103
Bilaga 8	Sammanfattning av departementspromemorian Säkerheter och avräkningar – ett alternativt genomförande av två direktiv (Ds 2013:71)	104
Bilaga 9	Departementspromemorians lagförslag (Ds 2013:71)	105
Bilaga 10	Förteckning över remissinstanserna (Ds 2013:71)	107
Bilaga 11	Förteckning över remissinstanserna (promemorian Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar)	108

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker,

2. lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal,

3. lag om ändring i sjölagen (1994:1009),

4. lag om upphävande av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser,

5. lag om ändring i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster,

6. lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666),

7. lag om ändring i konkurslagen (1987:672).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker

Häri genom föreskrivs att 1 § lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas på sådana köp av lösa saker som har internationell karaktär.

Från lagens tillämpningsområde undantas

1. köp av registrerade fartyg och luftfartyg,
2. köp av värdepapper,
3. försäljning genom judiciell myndighets åtgärd eller i exekutiv ordning, samt

4. köp som omfattas av konsumentköplagen (1990:932) eller av artikel 5 i konventionen i bilagan till lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

4. köp som omfattas av konsumentköplagen (1990:932) eller av artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

Med köp likställs avtal om leverans av lösa saker som *skall* tillverkas, om materialet *skall* tillhandahållas av den som har åtagit sig leveransen.

Med köp likställs avtal om leverans av lösa saker som *ska* tillverkas, om materialet *ska* tillhandahållas av den som har åtagit sig leveransen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

¹ Senaste lydelse 1998:169.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal¹

dels att 2, 4–11 och 13 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubrikerna närmast före 1, 5, 6, 12 och 13 §§ ska utgå,

dels att nuvarande 3 § ska betecknas 2 § och att nuvarande 12 § ska betecknas 3 §,

dels att 1 § samt de nya 2 och 3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas på sådana avtal om livförsäkring som har anknytning till två eller flera stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stater), om försäkringstagaren är en fysisk person som har sin vanliga vistelseort i en EES-stat eller om försäkringstagaren är en juridisk person och det driftställe som avtalet gäller för är beläget i en EES-stat.

Med livförsäkring avses i denna lag sådana försäkringar som anges i 2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043).

3 §

Med EES-stat där risken är belägen avses i denna lag

a) när försäkringen avser antingen byggnad eller byggnad och dess innehåll, till den del byggnaden och innehållet täcks av samma försäkring, den EES-stat i vilken egendomen är belägen,

b) när försäkringen avser registreringspliktigt fordon, den EES-stat där fordonet är registrerat,

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) när det gäller vissa försäkringsavtal.

2 §³

Vid tillämpning av artikel 7 i förordningen gäller följande i fråga om avtal om försäkring för ett registreringspliktigt fordon. När ett fordon som är registrerat i en EES-stat köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i en annan EES-stat, ska risken under 30 dagar från det att fordonet kommit i köparens besittning anses finnas i den stat till vilken fordonet ska införas.

¹ Senaste lydelse av

2 § 2010:2056

4 § 2010:1256

9 § 2010:2056.

² Senaste lydelse 2010:2056.

³ Senaste lydelse av tidigare 3 § 2007:335.

utom i det fall som avses i c,

c) när ett fordon som är registrerat i en EES-stat köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i en annan EES-stat, under 30 dagar från det att fordonet kommit i köparens besittning, den stat till vilken fordonet skall införas,

d) när försäkringen har en giltighetstid av fyra månader eller mindre och oberoende av försäkringsklass täcker rese- eller semesterrisker, den EES-stat där försäkringstagaren har tecknat försäkringen,

e) i andra fall än de som uttryckligen omfattas av a–d, om försäkringstagaren är en fysisk person, den EES-stat där han har sin vanliga vistelseort eller, om försäkringstagaren är en juridisk person, den EES-stat där det driftställe som avtalet gäller för är beläget.

12 §

På ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring tillämpas, i stället för vad som annars skulle följa av 6–11 §§, lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

3 §

På ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring som avses i artikel 7.4 i förordningen tillämpas lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

2.3 Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Härigenom föreskrivs i fråga om sjölagen (1994:1009) dels att 13 kap. 1, 2, 4 och 61 §§ samt 14 kap. 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 13 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §

I detta kapitel avses med

transportör: den som ingår avtal med en avsändare om transport av styckegods till sjöss,

undertransportör: den som till följd av ett uppdrag av transportören utför transporten eller en del av den,

avsändare: den som ingår avtal med en transportör om transport av styckegods till sjöss,

avlastare: den som avlämnar godset för transport,

transportdokument: ett konossement eller ett annat dokument som utfärdas till bevis om transportavtalet,

konventionen: 1924 års internationella konvention rörande konossement med de ändringar som skett genom 1968 och 1979 års tilläggsprotokoll (Haag-Visbyreglerna), och

konventionsstat: en stat som är bunden av konventionen.

konventionen: 1924 års internationella konvention rörande konossement med de ändringar som skett genom 1968 och 1979 års tilläggsprotokoll (Haag-Visbyreglerna),

konventionsstat: en stat som är bunden av konventionen,

konventionsfart: sjötransport av gods mellan två stater, när ett konossement ska utfärdas och

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,

2. konossementet har utfärdats i en konventionsstat, eller

3. det i transportavtalet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla.

2 §

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga på avtal om sjötransport i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige,

Detta kapitel är tillämpligt på avtal om sjötransport av styckegods.

Danmark, Finland och Norge. Beträffande avtal om sjötransport i inrikes fart i Danmark, Finland och Norge gäller lagen i det land där transporten utförs.

I annan fart gäller bestämmelserna på avtal om sjötransport mellan två stater när

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,

2. den avtalade lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,

3. flera lossningshamnar anges i avtalet och en av dessa är den faktiska lossningshamnen samt denna ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,

4. transportdokumentet har utfärdats i en konventionsstat, eller

5. i transportdokumentet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen skall gälla.

Om varken den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge får dock avtalas att avtalet om sjötransport skall vara underkastat lagen i en annan bestämd konventionsstat.

4 §

En bestämmelse i ett transportavtal eller ett transportdokument är ogiltig i den mån den avviker från bestämmelserna i detta kapitel eller från bestämmelserna i 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. Ogiltigheten påverkar inte giltigheten av avtalet eller dokumentet i övrigt. En bestämmelse som ger transportören rätt till försäkringsersättning för godset eller annan liknande bestämmelse är ogiltig.

En bestämmelse i ett transportavtal eller ett transportdokument är ogiltig i den utsträckning den avviker från detta kapitel eller från 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket eller ger transportören rätt till försäkringsersättning för godset eller annan liknande rätt, när det är fråga om inrikes fart i Sverige eller fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge. Detsamma gäller i annan fart mellan två stater om

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,

2. den avtalade lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark,

Finland eller Norge,

3. flera lossningshamnar anges i avtalet och en av dessa är den faktiska lossningshamnen och denna ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,

4. transportdokumentet har utfärdats i en konventionsstat, eller

5. det i transportavtalet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla.

Ogiltigheten påverkar inte giltigheten av avtalet eller dokumentet i övrigt.

I inrikes fart i Sverige gäller det som följer av första stycket oavsett vilket lands lag som i övrigt är tillämplig på avtalet. Detsamma gäller i konventionsfart, dock inte om parterna har avtalat att avtalet ska vara underkastat lagen i en annan bestämd konventionsstat.

Första stycket gäller dock inte 5, 8–11 §§ och 14–23 §§ och utgör inte heller hinder mot att det tas in bestämmelser i transportavtalet om gemensamt haveri. Transportören får även utöka sitt ansvar och sina förpliktelser enligt detta kapitel.

Om transportavtalet är underkastat konventionen eller på denna grundad lag i en konventionsstat, skall transportdokumentet innehålla uppgift om detta samt om att villkor som avviker från konventionens eller lagens bestämmelser till avsändarens, avlastarens eller mottagarens nackdel är ogiltiga.

Är det, med hänsyn till godsets ovanliga beskaffenhet eller tillstånd eller de särskilda förhållanden eller villkor under vilka transporten skall utföras, skäligt att genom avtal inskränka transportörens ansvarighet eller utvidga hans rättigheter enligt detta kapitel, skall ett sådant avtal gälla.

Om transportavtalet är underkastat konventionen eller på denna grundad lag i en konventionsstat, ska transportdokumentet innehålla uppgift om detta samt om att villkor som avviker från konventionens eller lagens bestämmelser till avsändarens, avlastarens eller mottagarens nackdel är ogiltiga.

4 a §

Vad som sägs i 4 § gäller inte 5, 8–11 och 14–23 §§ och utgör inte heller hinder mot att det tas in bestämmelser i transportavtalet om gemensamt haveri. Transportören får även utöka sitt ansvar och sina förpliktelser enligt detta kapitel.

Om det, med hänsyn till godsets ovanliga beskaffenhet eller tillstånd eller de särskilda förhållanden eller villkor under vilka transporten ska utföras, är skäligt att genom avtal inskränka transportörens ansvarighet eller utvidga transportörens rättigheter enligt detta kapitel, ska ett sådant avtal gälla.

61 §

Oavsett vad som föreskrivs i 60 § första stycket får parterna genom skriftligt avtal överenskomma att tvister skall hänskjutas till avgörande genom skiljedom. Som en del av skiljeavtalet gäller alltid att skiljeförfarandet efter kändens val skall äga rum i en av de stater, där ort som anges i 60 § första stycket är belägen samt att skiljenämnden skall tillämpa bestämmelserna i detta kapitel.

Bestämmelserna i 60 § andra och tredje styckena har motsvarande tillämpning.

Första stycket gäller inte om varken den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge.

Trots 60 § första stycket får parterna genom skriftligt avtal komma överens om att tvister ska hänskjutas till avgörande genom skiljedom. Som en del av skiljeavtalet gäller alltid att skiljeförfarandet efter kändens val ska äga rum i en av de stater där en ort som anges i 60 § första stycket är belägen.

Första stycket gäller inte om vare sig den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge.

14 kap.

1 §

Bestämmelserna om befraktning gäller hel- och delbefraktning av fartyg. Bestämmelserna om resebefraktning gäller också konsekutiva resor när annat inte har angetts.

Detta kapitel är tillämpligt på avtal om hel- och delbefraktning av fartyg. Bestämmelserna om resebefraktning gäller också konsekutiva resor när annat inte har angetts.

I detta kapitel avses med
bortfraktare: den som genom avtal för befordran av gods bortfraktar ett fartyg till annan, *befraktaren*,
avlastare: den som avlämnar godset för lastning,
resebefraktning: befraktning där frakten *skall* beräknas för resa,
konsekutiva resor: ett visst antal resor som utförs efter varandra enligt ett befraktningsavtal som avser ett bestämt fartyg,
tidsbefraktning: befraktning där frakten *skall* beräknas för tid,
delbefraktning: befraktning som gäller mindre än ett helt fartyg eller än en full last när certeparti används.

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga på avtal om befraktning av fartyg i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge. Vid avtal om befraktning i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge gäller lagen i det land där befordringen utförs.

Vid befraktning i fart som inte omfattas av tredje stycket gäller bestämmelserna i detta kapitel när svensk rätt skall tillämpas.

2 §

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas inte i den mån annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.

Vid resebefraktning i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge får *bestämmelserna i 27 §* inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller *bestämmelserna i 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket*. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri. *Om begränsningar i avtalsfriheten i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge gäller lagen i det land där befordringen utförs.*

Detta kapitel tillämpas inte i den utsträckning något annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.

Vid resebefraktning i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge får *27 §* inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller *19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket*. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri.

Vid befraktning i fart som avses i 13 kap. 2 § första och andra styckena får bestämmelserna i 18 § om utfärdande av konossement inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastaren.

Vid befraktning i fart som avses i 13 kap. 4 § första stycket får 18 § om utfärdande av konossement inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastaren.

I inrikes fart i Sverige gäller det som följer av tredje stycket oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. Detsamma gäller i sådan konventionsfart som avses i 13 kap. 1 §, dock inte om parterna har avtalat att avtalet ska vara underkastat lagen i en annan bestämd stat som är bunden av den konvention som anges i 13 kap. 1 §.

Att bestämmelserna i detta kapitel inte heller får åsidosättas genom avtal i vissa andra fall följer av 5 §.

Att detta kapitel inte heller får åsidosättas genom avtal i vissa andra fall följer av 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

2.4 Förslag till lag om upphävande av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser

Härigenom föreskrivs att lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska upphöra att gälla vid utgången av februari 2015.

Den upphävda lagen gäller fortfarande för avtal som har ingåtts från och med den 1 juli 1998 till och med den 16 december 2009, men inte för avtal som har ingåtts därefter.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 3–5 §§ påverkar inte parternas frihet att välja tillämplig lag för sitt avtal eller frågor om tillämplig lag för försäkringsavtal av de slag som avses i *lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*.

Föreslagen lydelse

7 §

Bestämmelserna i 3–5 §§ påverkar inte parternas frihet att välja tillämplig lag för sitt avtal eller frågor om tillämplig lag för försäkringsavtal av de slag som avses i *artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)*.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

2.6 Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)

Härigenom föreskrivs att 3 § fastighetsmäklarlagen (2011:666) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagen tillämpas oavsett var fastigheten är belägen, om en väsentlig del av fastighetsmäklarens uppdrag utförs i Sverige. Detta gäller inte i den utsträckning något annat följer av *lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser eller* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

Föreslagen lydelse

3 §

Lagen tillämpas oavsett var fastigheten är belägen, om en väsentlig del av fastighetsmäklarens uppdrag utförs i Sverige. Detta gäller inte i den utsträckning något annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

2.7 Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

En rättshandling mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar *skall utan hinder av vad som sägs i 1 § gälla*, om det inte visas att den andre kände till beslutet eller att det *förekom* omständigheter som gav honom skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs. *Överlåtelse* av eller annat förfogande över egendom som på grund av detta *skall gälla, skall likväl*, om konkursboet utan oskäligt uppehåll *yrkar* det, gå åter mot att boet ersätter den andre vad han har *utgett jämte nödvändig eller nyttig kostnad*.

Infriar någon en förpliktelse mot gäldenären efter den tidpunkt som anges i första stycket, *skall* det tillgodoräknas honom, om det av omständigheterna framgår att han var i god tro. En uppsägning eller annan liknande rättshandling som företas mot eller av gäldenären efter sagda tidpunkt *skall gälla*, om det av omständigheterna framgår att den andre var i god tro och det är uppenbart oskäligt att rättshandlingen blir ogiltig mot konkursboet.

En rättshandling mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar *ska trots 1 § gälla*, om det inte visas att den andre kände till beslutet eller att det *fanns* omständigheter som gav honom *eller henne* skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs. *En överlåtelse* av eller *ett* annat förfogande över egendom som på grund av detta *ska gälla, ska dock*, om konkursboet utan oskäligt uppehåll *begär* det, gå åter mot att boet ersätter den andre vad han *eller hon* har *betalat jämte nödvändig eller nyttig kostnad*.

Första stycket andra meningens gäller inte egendom som anges i 8 kap. 10 § andra stycket.

Infriar någon en förpliktelse mot gäldenären efter den tidpunkt som anges i första stycket, *ska* det tillgodoräknas honom *eller henne*, om det av omständigheterna framgår att han *eller hon* var i god tro. En uppsägning eller *en* annan liknande rättshandling som företas mot eller av gäldenären efter sagda tidpunkt *ska gälla*, om det av omständigheterna framgår att den andre var i god tro och det är uppenbart oskäligt att rättshandlingen blir ogiltig mot konkursboet.

Det finns särskilda bestämmelser om verkan av gäldenärens överlåtelse eller pantsättning av löpande skuldebrev, aktiebrev eller vissa andra jämförbara värdehandlingar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.
2. Vid en konkurs som beslutats före ikraftträdandet gäller äldre föreskrifter.

3 Ärendet och dess beredning

Rom I- och Rom II-förordningarna

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd har antagit förordningar om tillämplig lag för avtalsförpliktelser respektive s.k. utomobligatoriska förpliktelser (förpliktelser som inte grundas på ett avtalsförhållande).

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I-förordningen) trädde i kraft den 7 juli 2008 och tillämpas på avtal som har ingåtts den 17 december 2009 eller senare. Förordningen finns som *bilaga 1*.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II-förordningen) trädde i kraft den 20 augusti 2007 och tillämpas på skadevållande händelser som har inträffat den 11 januari 2009 eller senare. Förordningen finns som *bilaga 2*.

En EU-förordning är direkt tillämplig i medlemsstaterna och ska alltså inte genomföras genom nationell normgivning. Medlemsstaterna är dock skyldiga att ändra eller upphäva nationella bestämmelser som står – eller kan uppfattas stå – i konflikt med EU-rätten. En sakkunnig person fick därför i uppdrag att utreda vilka lagändringar som är nödvändiga med anledning av Rom I- och Rom II-förordningarna. Utredaren överlämnade i mars 2013 departementspromemorian Lagvalsregler på obligationsrättens område – Rom I- och Rom II-förordningarna (Ds 2013:21). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 3* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 4*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2013/915/L2).

Under den fortsatta beredningen av departementspromemorian har det uppmärksamrats bl.a. att det krävs ytterligare lagändringar, utöver departementspromemorians förslag, för att anpassa svensk rätt till förordningarna. Det har därför i Regeringskansliet upprättats en promemoria med utkast till lagrådsremiss. Lagförslagen i utkastet till lagrådsremiss finns i *bilaga 6*.

Promemorian med utkast till lagrådsremiss har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7*. Promemorian, och remissyttrandena över den, finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar

I december 2011 gav Finansdepartementet en sakkunnig person i uppdrag att utreda och lämna förslag till ett alternativt genomförande av dels artikel 3.1 andra stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (finalitydirektivet), dels artikel 8.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/47/EG av den 6 juni 2002 om ställande av finansiell säkerhet (säkerhetsdirektivet). Artiklarna innehåller bestämmelser som syftar till att skydda transaktioner och avtal på finansmarknaden, t.ex. om en av parterna går i konkurs. Bakgrunden till

uppdraget var bl.a. att flera remissinstanser, i samband med genomförandet av ändringar av direktiven, pekat på vissa praktiska problem och efterfrågat en tydligare reglering när det gäller ett konkursbos möjlighet att enligt 3 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) begära återgång av vissa rättshandlingar (se prop. 2010/11:95 s. 43 f.).

Uppdraget redovisades i departementspromemorian *Säkerheter och avräkningar* – ett alternativt genomförande av två direktiv (Ds 2013:71). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 8* och promemorians lagförslag i *bilaga 9*.

Departementspromemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 10*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2014/3079/L2).

I departementspromemorian föreslås en generell ändring av svensk konkursrätt i denna del. Som ett led i beredningen av departementspromemorian har det inom Regeringskansliet utarbetats en promemoria med ett alternativt förslag. Förslaget innebär en mer begränsad ändring med inriktning på finansmarknaden. Lagförslaget i promemorian överensstämmer med lagförslaget i denna lagrådsremiss.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 11*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2014/2936/L2).

4 Rom I- och Rom II-förordningarna

Rom I-förordningen

Rom I-förordningen innehåller lagvalsregler för avtal på privaträttsens område, dvs. regler om vilket lands lag som ska tillämpas på ett avtal när det finns en lagkonflikt. Förordningen tillämpas i samtliga medlemsstater utom Danmark.

Förordningen består av fyra delar. I del I finns det regler om förordningens tillämpningsområde (artiklarna 1 och 2). I del II finns förordningens lagvalsregler (artiklarna 3–18). Del III innehåller bestämmelser bl.a. om förordningens förhållande till andra unionsrättsliga bestämmelser och till internationella konventioner (artiklarna 19–28). I del IV finns det slutligen bestämmelser om bl.a. ikraftträdande (artikel 29).

Rom I-förordningen förutsätter inte ömsesidighet. Lagen i det land som utpekas genom förordningens bestämmelser ska tillämpas även om det är lagen i ett land som inte är medlem i EU (artikel 2).

Förordningens huvudprincip är att parterna har rätt att själva bestämma vilket lands lag som ska tillämpas på deras avtalsförhållande. Det ställs inget krav på att avtalet ska ha anknytning till den valda rättsordningen (artiklarna 3.1 och 3.2). Från huvudregeln om att parterna får bestämma lagvalet gör förordningen några undantag, som alltså inskränker avtalsfriheten. När ett avtal har anknytning till endast ett land, dvs. saknar internationell karaktär, får parterna inte avtala bort tvingande bestämmelser i det landets rättsordning genom att välja en annan rättsordning (artikel 3.3). Detsamma gäller för tvingande regler i EU-rätten, om alla omständigheter av betydelse för lagvalet finns i en eller flera medlems-

stater (artikel 3.4). Parternas lagvalsfrihet inskränks också genom bestämmelser om s.k. internationellt tvingande regler. Med detta avses regler som ett land anser vara så avgörande för att skydda allmänintressen – t.ex. sin politiska, sociala och ekonomiska struktur – att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet enligt förordningen (artikel 9). Det finns vidare särskilda begränsningar av parternas frihet att välja tillämplig lag för vissa avtalstyper, t.ex. transportavtal, konsumentavtal och försäkringsavtal (artiklarna 5.2, 6.2 och 7.3).

Om parterna inte har valt tillämplig lag, innehåller förordningen lagvalsregler för olika typer av avtal (artiklarna 4–8). I artikel 4 finns den allmänna regeln, som gäller om inte någon av specialbestämmelserna i artiklarna 5–8 är tillämplig. I artikeln finns allmänna lagvalsregler för vissa avtalstyper, t.ex. ska ett avtal om köp av varor vara underkastat säljarens lag (artikel 4.1). Om avtalet inte är av detta slag, ska avtalet underkastas lagen i det land där den part som ska utföra den för avtalet karakteristiska prestationen har sin vanliga vistelseort (artikel 4.2). Från dessa regler görs undantag om avtalet har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land. I så fall ska lagen i det landet tillämpas (artikel 4.3).

I artiklarna 5–8 finns lagvalsregler för transportavtal, konsumentavtal, försäkringsavtal och individuella anställningsavtal.

För avtal om godstransport gäller att avtalet, beroende på vissa förutsättningar, underkastas lagen antingen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort eller det land där den överenskomna leveransorten är belägen (artikel 5.1). För avtal om persontransport gäller att avtalet, beroende på vissa förutsättningar, underkastas lagen i det land där antingen passageraren eller transportören har sin vanliga vistelseort (artikel 5.2). Om ett transportavtal har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land, ska dock detta lands lag tillämpas (artikel 5.3).

För vissa konsumentavtal med en nära anknytning till det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort tillämpas lagen i konsumentens hemland (artiklarna 6.1 och 6.4). De allmänna reglerna i artiklarna 3 och 4 gäller för övriga konsumentavtal (artikel 6.3).

Försäkringsavtal som täcker s.k. stora risker ska underkastas lagen i det land där försäkringsgivaren har sin vanliga vistelseort (artikel 7.2 andra stycket). Andra försäkringsavtal ska, under förutsättning att risken finns inom EU, underkastas lagen i det land där risken var belägen då avtalet ingicks (artikel 7.3 tredje stycket). För återförsäkringsavtal och för vissa försäkringsavtal där risken finns utanför EU tillämpas de allmänna reglerna i artiklarna 3 och 4.

Individuella anställningsavtal ska underkastas den lag där arbetstagaren vanligtvis utför sitt arbete (artikel 8.1). Om arbetstagaren inte kan sägas vanligtvis utföra sitt arbete i ett visst land, ska avtalet underkastas lagen i det land där det företag som har anställt arbetstagaren finns (artikel 8.2). Om ett anställningsavtal har en närmare anknytning till ett annat land, ska dock detta lands lag tillämpas (artikel 8.3).

Rom I-förordningen innehåller också regler om tillämplig lag för vissa näriliggande rättsfrågor, bl.a. frågan om avtalets giltighet (artiklarna 10–13). Därutöver finns särskilda regler om vilken lag som ska tillämpas vid t.ex. överlåtelse av en fordran och kvittning (artiklarna 14–17).

Rom I-förordningen trädde i kraft den 7 juli 2008 och tillämpas på avtal som ingåtts den 17 december 2009 eller senare.

Rom II-förordningen

Rom II-förordningen innehåller lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser på privaträttens område. Med utomobligatoriska förpliktelser menas förpliktelser som har sin grund i en skadegörande handling och andra privaträttsliga förpliktelser som inte grundas på ett avtalsförhållande mellan parterna. Förordningen tillämpas i samtliga medlemsstater utom Danmark.

Förordningen består av sju delar. I del I finns det regler om förordningens tillämpningsområde (artiklarna 1–3). I del II finns det lagvalsregler för skadestånd till följd av skadevållande händelser (artiklarna 4–9). Del III innehåller lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser som inte är en följd av en skadevållande händelse (artiklarna 10–13). I del IV och V finns det gemensamma bestämmelser för alla utomobligatoriska förpliktelser, bl.a. om lagval genom avtal och om internationellt tvingande regler (artiklarna 14–22). Del VI innehåller bestämmelser om bl.a. förordningens förhållande till andra unionsrättsliga bestämmelser och till internationella konventioner (artiklarna 23–28). I del VII finns det slutligen bestämmelser om bl.a. ikraftträdande (artiklarna 30–32).

Rom II-förordningen förutsätter inte ömsesidighet. Lagen i det land som utpekas genom förordningens bestämmelser ska tillämpas även om det är lagen i ett land som inte är medlem i EU (artikel 3).

Förordningen ger parterna viss rätt att själva bestämma vilket lands lag som ska tillämpas på den utomobligatoriska förpliktelser. För andra än näringsidkare gäller dock att ett sådant avtal får ingås endast efter det att den ersättningsgrundande händelsen har inträffat. Om ett lagvalsavtal är tillåtet, ställs det dock inget krav på att avtalet ska ha någon anknytning till den valda rättsordningen. Lagvalet måste däremot vara uttryckligt eller klart framgå av omständigheterna i det enskilda fallet. Det får inte heller innebära att en tredje mans rättigheter åsidosätts (artikel 14.1).

Det finns vissa ytterligare begränsningar i partsautonomin. När ett avtal har anknytning till endast ett land, dvs. saknar internationell karaktär, får parterna inte avtala bort tvingande bestämmelser i det landets rättsordning genom att välja en annan rättsordning (artikel 14.2). Detsamma gäller för tvingande regler i EU-rätten, om alla omständigheter av betydelse för lagvalet finns inom unionen (artikel 14.3). Parternas lagvalsfrihet begränsas också genom bestämmelser om tillämpning av internationellt tvingande regler (artikel 16).

Huvudregeln i Rom II-förordningen är att lagen i det land där skadan uppkom ska tillämpas på anspråk till följd av en skadevållande händelse (artikel 4.1). Från denna regel görs undantag om den skadevållande och den skadelidande har gemensam hemvist. I sådana fall ska lagen i det landet tillämpas (artikel 4.2). Det görs också undantag om den utomobligatoriska förpliktelser har uppenbart närmare anknytning till ett annat land. Så kan vara fallet exempelvis till följd av ett tidigare rättsförhållande mellan parterna. I så fall ska lagen i det landet tillämpas (artikel 4.3).

I förordningen finns det vidare lagvalsregler för vissa särskilda typer av utomobligatoriska förpliktelser, bl.a. produktansvar, konkurrensskador, miljöskador, immaterialrättsliga skador och skador till följd av arbetsrättsliga stridsåtgärder (artiklarna 5–9).

Förordningen gäller även för utomobligatoriska förpliktelser som trots att de inte är grundade på avtal inte heller är skadeståndsförpliktelser. Det gäller bl.a. rättsfigurer som återbetalning av felaktigt utbetalda belopp (condictio indebiti) och obehörig vinst (artikel 10), tjänster utan uppdrag (negotiorum gestio, artikel 11) samt vårdslöshet före eller i samband med ingående av ett avtal (culpa in contrahendo, artikel 12).

Rom II-förordningen trädde i kraft den 20 augusti 2007 och tillämpas på skadevällande händelser som inträffat den 11 januari 2009 eller senare.

5 Behovet av lagändringar med anledning av Rom I- och Rom II-förordningarna

Regeringens bedömning: Det finns till följd av Rom I- och Rom II-förordningarna skäl att överväga ändringar i lagen om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker, trafikskadelagen, lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal, sjölagen och lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. I övrigt finns det inte någon konflikt mellan svensk rätt och förordningarna.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar bedömningen eller har ingen invändning mot den.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar bedömningen eller har ingen invändning mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Rom I- och Rom II-förordningarna är, i likhet med andra EU-förordningar, direkt tillämpliga i medlemsstaterna. En förordning ska inte genomföras i nationell rätt. Det utesluter dock inte att det kan finnas ett behov av att anpassa nationella bestämmelser till förordningarna. Av EU-rätten följer att förordningarna har företräde framför nationell rätt (artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Medlemsstaterna är därför skyldiga att ändra eller upphäva nationella bestämmelser som står i konflikt med förordningarna.

I svensk rätt finns det ett stort antal lagvalsregler på olika områden. De flesta av dessa lagvalsregler är förenliga med Rom I- och Rom II-förordningarna, antingen för att de inte omfattas av förordningarnas tillämpningsområde eller för att de är tillåtna med hänsyn till förordningarnas förhållande till andra unionsrättsliga bestämmelser eller till internationella konventioner. Det finns inte anledning att inom ramen för detta lag-

stiftningsärende överväga ändringar i regler som inte står i strid med förordningarna.

I promemorian görs bedömningen att det finns skäl att överväga ändringar i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker, trafikskadelagen (1975:1410), lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal, sjölagen (1994:1009) och lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. I övrigt finns det, enligt promemorian, inte något behov av lagändringar till följd av förordningarna. Regeringen delar, liksom remissinstanserna, den bedömningen. I det följande prövas vilka ändringar som från dessa utgångspunkter krävs för att undvika konflikter mellan svensk rätt och förordningarna.

6 Tillämplig lag vid internationella köp av lösa saker

Regeringens förslag: Konsumentköp ska även fortsättningsvis undantas från tillämpningsområdet för lagen om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker.

Regeringens bedömning: Sverige bör för närvarande inte säga upp 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker.

Promemorians förslag skiljer sig från regeringens. I promemorian föreslås att Sverige ska säga upp 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker och att lagen om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker därför ska upphävas.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen invändning mot promemorians förslag. *Malmö tingsrätt* och *Kommerskollegium* anser dock att konsekvenserna av en uppsägning av konventionen bör analyseras närmare, särskilt i förhållande till konventionsstater som inte omfattas av Rom I-förordningen, t.ex. Danmark, Norge och Schweiz.

Förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser delar bedömningen och tillstyrker förslaget eller har ingen invändning mot dem. *Lunds universitet*, *Stockholms tingsrätt* och *Sveriges advokatsamfund* anser dock att en uppsägning av konventionen bör övervägas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker (1955 års Haagkonvention) innehåller regler om lagvalet i internationella köprättsliga förhållanden. Konventionen trädde i kraft den 1 september 1964 och har tillträtts av Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Italien, Niger, Norge, Schweiz och Sverige. Belgien har dock senare sagt upp sin anslutning till konventionen.

När Sverige tillträdde 1955 års Haagkonvention införlivades den i svensk rätt genom lagen om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker (IKL). Lagen gäller för köp som har internationell karaktär och ska tillämpas även när det leder till tillämpning av lagen i ett land som inte är anslutet till 1955 års Haagkonvention. Rom I-förordningen lämnar företräde till konventionen (artikel 25.1).

Lagvalsreglerna i IKL och Rom I-förordningen är lika men inte identiska. Enligt Rom I-förordningen finns t.ex. möjlighet att göra undantag från regeln om tillämpning av säljarens lands lag, om det finns en uppenbart närmare anknytning till ett annat land (artikel 4.3). Någon sådan möjlighet finns inte i IKL. Enligt Rom I-förordningen gäller vidare att om alla omständigheter av betydelse för lagvalet finns i ett annat land än det parterna valt, får lagvalet inte hindra tillämpningen av tvingande regler i det landet (artikel 3.3). IKL saknar en motsvarande bestämmelse. Det finns även vissa ytterligare skillnader mellan konventionen och förordningen.

I promemorian föreslås att Sverige ensidigt ska säga upp 1955 års Haagkonvention och att IKL därför ska upphävas. En uppsägning av konventionen övervägdes redan i samband med att Sverige tillträdde Romkonventionen. Eftersom flertalet konventionsstater också var medlemmar i EU, bedömdes det som lämpligt att avvakta vidare diskussioner om en gemensam uppsägning av konventionen av samtliga anslutna EU-medlemsstater (prop. 1997/98:14 s. 23 f.). Några sådana diskussioner har dock inte kommit till stånd.

Ordningen med särskilda lagvalsregler för internationella köp av lösa saker har funnits i svensk rätt under en lång tid. Som *Stockholms tingsrätt*, *Uppsala universitet*, *Lunds universitet* och *Sveriges advokatsamfund* påpekar är fördelen med att säga upp 1955 års Haagkonvention att Sverige får ett enhetligt regelverk om val av tillämplig lag för avtalsförpliktelser. Regeringen konstaterar dock att detta gäller från ett rättstillämpningsperspektiv. Det är däremot inte självklart att en uppsägning av 1955 års Haagkonvention skulle leda till att det blir enklare för svenska företag att förutsäga vilket lands lag som ska tillämpas på ett internationellt köp. Konventionen kommer nämligen även fortsättningsvis att tillämpas av övriga konventionsstater, däribland de nordiska länderna (med undantag för Island) och EU-medlemsstaterna Frankrike och Italien. En uppsägning av konventionen skulle därför inte leda till ett enhetligt system för lagval mellan Sverige och EU:s medlemsstater. Sverige och Finland skulle t.ex. få olika lagvalsregler för internationella köp. För svenska företag är nordiska näringsidkare viktiga handelspartner. Om det inte längre finns ett gemensamt system i Norden för att fastställa tillämplig lag vid internationella köp, kan detta försvåra handeln inom Norden. Lagvalet kan även komma att utfalla olika beroende på i vilket nordiskt land en tvist prövas. I sammanhanget kan det även konstateras att det inte har framkommit att den nuvarande ordningen leder till några problem i praktiken.

Sammantaget anser regeringen att det för närvarande inte finns tillräckliga skäl för Sverige att ensidigt säga upp 1955 års Haagkonvention. IKL bör därför fortsätta att gälla tills vidare.

IKL tillämpas i dag inte på konsumentköp. Bakgrunden är att utan ett sådant undantag skulle lagvalsreglerna i IKL gälla för konsumenters köp

av lösa saker, medan lagvalsreglerna i Romkonventionen skulle gälla för andra typer av konsumentavtal. Med hänsyn till att Romkonventionen särskilt reglerar konsumentskyddet och till att konsumentköp rimligen bör bedömas efter samma principer som andra konsumentavtal, ansågs en sådan ordning inte ändamålsenlig (se prop. 1997/98:14 s. 23). Det finns inte skäl att göra någon annan bedömning av denna fråga med anledning av Rom I-förordningen. Konsumentköp bör alltså även fortsättningsvis undantas från lagens tillämpningsområde. Regeringen föreslår en lagändring med denna innebörd.

7 Tillämplig lag för vissa försäkringsavtal

Regeringens förslag: Rom I-förordningen är tillämplig på lagvalet för försäkringsavtal, och de svenska reglerna om detta i lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal ska därför upphävas. Det ska dock även fortsättningsvis i svensk rätt finnas dels en särskild lagvalsregel för obligatorisk skadeförsäkring, dels en regel som anger var risken ska anses finnas vid viss import av fordon.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dock inte någon bestämmelse om var risken ska anses finnas vid viss import av fordon.

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har ingen invändning mot dem.

Förslagen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslagen eller har ingen invändning mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Rom I-förordningen reglerar lagvalet för försäkringsavtal

Romkonventionen var endast i begränsad utsträckning tillämplig på försäkringsavtal. Konventionens lagvalsregler gällde för återförsäkringsavtal och för övriga försäkringsavtal där risken var belägen utanför EU. För försäkringsavtal där risken var belägen inom EU reglerades lagvalet i stället i vissa av EU:s försäkringsdirektiv, huvudsakligen i det konsoliderade livförsäkringsdirektivet¹ och i det andra skadeförsäkringsdirektivet². Försäkringsdirektivens lagvalsregler har genomförts i svensk rätt genom lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal (se prop. 1992/93:222). Försäkringsdirektiven kommer att upphävas den 1 januari

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring, EGT L 345, 19.12.2002, s. 1.

² Rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster samt om ändring av direktiv 73/239/EEG, EGT L 172, 4.7.1988, s. 1.

2016 genom det s.k. Solvens II-direktivet³ och ändringsdirektiv till detta. Hänvisningar till de upphävda direktiven ska därefter tolkas som hänvisningar till Solvens II-direktivet (artikel 310).

Rom I-förordningen innehåller en i princip heltäckande reglering av tillämplig lag för försäkringsavtal. Sådana livförsäkringar och omställningsförsäkringar som har tecknats genom kollektivavtal är dock undantagna från förordningens tillämpningsområde (artikel 1.2 j).

I Rom I-förordningen finns det lagvalsregler för försäkringsavtal som avser s.k. stora risker. Det är fråga om sådana kategorier försäkringsstagare som inte anses vara i behov av särskilt skydd, t.ex. som har en verksamhet av större omfattning eller som försäkrar vissa särskilt stora risker som flygplan och fartyg (artikel 7.2). Det finns vidare lagvalsregler för övriga försäkringsavtal – t.ex. olycksfalls- och sjukförsäkring (s.k. massrisker) samt skadeförsäkring avseende små risker – om risken är belägen inom EU (artikel 7.3). Dessa regler ersätter, som framgått, lagvalsreglerna i försäkringsdirektiven (artikel 23).

För återförsäkringsavtal samt för försäkringsavtal om massrisker och skadeförsäkringsavtal avseende små risker där risken är belägen utanför EU (artikel 7.1) gäller i stället de allmänna lagvalsreglerna i Rom I-förordningen (artiklarna 3 och 4).

När uttrycket medlemsstat används i artikel 7, innefattar det samtliga medlemsstater (artikel 1.4), dvs. även Danmark. Uttrycket medlemsstat omfattar här även Island, Lichtenstein och Norge. EES-länderna ska nämligen tillämpa likalydande lagvalsregler som de i Rom I-förordningen för att fastställa tillämplig lag för sådana försäkringsavtal som omfattas av artikel 7 (artikel 178 i Solvens II-direktivet samt artikel 36 och bilaga IX i EES-avtalet).

Valet av tillämplig lag för försäkringsavtal regleras alltså numera av Rom I-förordningen. Lagvalsreglerna i lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal bör därför upphävas (se dock nedan beträffande obligatorisk skadeförsäkring). Detta medför även behov av en följdändring i lagen (2002:562) om elektronisk handel och övriga informationssamhällets tjänster. När det gäller övriga bestämmelser i lagen gör regeringen följande bedömning.

En särskild regel vid import av fordon

Rom I-förordningen reglerar inte bara tillämplig lag för försäkringsavtal, utan också övriga frågor av relevans för lagvalet. Flera av de särskilda lagvalsreglerna i Rom I-förordningen när det gäller försäkringsavtal utgår från var den försäkrade risken ska anses finnas. Rom I-förordningen anger att det land där risken finns ska fastställas enligt det andra skadeförsäkringsdirektivet och det konsoliderade livförsäkringsdirektivet (artikel 7.6). Reglerna i den svenska lagen om var risken finns vid skadeförsäkring har dock kompletterats till följd av en bestämmelse i det femte

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/138/EG av den 25 november 2009 om upptagande och utövande av försäkrings- och återförsäkringsverksamhet (Solvens II), EUT L 335, 17.12.2009, s. 1.

direktivet om motorfordonsförsäkring⁴ (3 § c). Den svenska bestämmelsen, som alltså är en del av genomförandet av direktivet, anger var risken ska anses finnas när ett fordon som är registrerat i ett EES-land köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i ett annat EES-land. Eftersom Rom I-förordningen inte innehåller någon motsvarighet till denna bestämmelse, krävs en särskild svensk bestämmelse. Annars uppfyller svensk rätt inte kravet i det femte direktivet om motorfordonsförsäkring.

Övriga bestämmelser som kompletterar lagvalsreglerna i lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal (1–4 och 13 §§) har motsvarigheter i Rom I-förordningen. De bör därför, som föreslås i promemorian, upphävas.

Bör det införas svenska lagvalsregler som gäller utöver Rom I-förordningen?

Rom I-förordningen ger medlemsstaterna utrymme att ha nationella lagvalsregler för vissa typer av försäkringsavtal. Det finns därför anledning att överväga om Sverige ska utnyttja denna möjlighet.

Rom I-förordningen hindrar inte medlemsstaterna från att reglera lagvalet för sådana kollektivavtalsreglerade livförsäkringsavtal som har undantagits från förordningens tillämpningsområde. I dag finns det inte någon sådan reglering i svensk rätt. Regeringen instämmer i promemorians bedömning att det inte finns skäl att ändra rättsläget i detta avseende.

Parterna har rätt att själva välja tillämplig lag för försäkringsavtal som avser stora risker, för återförsäkringsavtal samt för sådana försäkringsavtal om massriskor och skadeförsäkringsavtal avseende små risker där risken finns utanför EU (artiklarna 3 och 7.2). Sådan avtalsfrihet finns däremot inte för försäkringsavtal om massriskor och skadeförsäkringsavtal avseende små risker där risken finns inom EU. I dessa fall har parterna endast rätt att välja tillämplig lag i enlighet med de lagvalsregler som anges i förordningen. Medlemsstaterna har dock en viss möjlighet att utvidga parternas lagvalsfrihet (artikel 7.3). Ett sådant utrymme fanns även i försäkringsdirektiven. När direktiven genomfördes i svensk rätt, gjordes bedömningen att det inte fanns skäl att medge en sådan lagvalsfrihet (prop. 1992/93:222 s. 21 f.). Det finns inte anledning att nu göra en annan bedömning.

Rom I-förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att föreskriva att ett avtal om obligatorisk försäkring ska regleras av lagen i den medlemsstat som föreskriver skyldigheten att teckna försäkringen (artikel 7.4). Denna möjlighet fanns för obligatoriska skadeförsäkringar redan i det andra skadeförsäkringsdirektivet och utnyttjades av Sverige när direktivet genomfördes i svensk rätt (12 § lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal). I det lagstiftningsärendet påpekades att föreskrifter om att en viss skadeförsäkring ska vara obligatorisk beror på nationella bedömningar av vilket skydd som behövs och hur det bör utformas.

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/14/EG av den 11 maj 2005 om ändring av rådets direktiv 72/166/EEG, 84/5/EEG, 88/357/EEG och 90/232/EEG samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/26/EG om ansvarsförsäkring för motorfordon, EUT L 149, 11.6.2005, s. 14.

Reglerna om vem som ska vara skyldig att teckna en sådan försäkring, vem försäkringsskyddet ska gälla, hur ansvaret ska begränsas och andra liknande frågor kan skilja sig åt mellan olika länder. Vidare kan vissa typer av försäkringar vara obligatoriska endast i vissa länder. Det ansågs därför lämpligast att ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring underkastas lagen i den medlemsstat som har påbjudit försäkringsplikten (prop. 1992/93:222 s. 24 f.). Det saknas anledning att nu göra en annan bedömning. Lagvalsregeln om obligatorisk skadeförsäkring ska alltså, som föreslås i promemorian, behållas i den svenska lagen.

Förordningen ger medlemsstaterna möjlighet att ha en motsvarande lagvalsregel för avtal om obligatorisk livförsäkring. Frågan har i ett svenskt perspektiv liten praktisk betydelse. I det sammanhanget konstaterar regeringen även att förordningens lagvalsregler för försäkringsavtal inom kort ska bli föremål för översyn (artikel 27). Det saknas därför skäl att nu överväga en sådan förändring.

8 Sjölagens lagvalsregler

8.1 Behovet av lagändringar

Regeringens bedömning: De lagvalsregler i sjölagen som grundar sig på internationella konventioner bör behållas, medan övriga lagvalsregler bör upphävas. Lagvalsreglerna vid personbefordran bör dock ses över först i samband med det kommande lagstiftningsarbetet angående kompletterande bestämmelser till Atenförordningen.

Promemorians bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian görs bedömningen att en regel om avtalsvillkors giltighet vid personbefordran (15 kap. 29 § sjölagen) bör upphävas, eftersom den står i konflikt med Rom I-förordningen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser delar promemorians bedömning. När det gäller lagvalet vid personbefordran påpekar dock *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* att det är viktigt att dessa regler anpassas inte bara till Rom I-förordningen utan även till Atenförordningen⁵.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna delar bedömningen eller har ingen invändning mot den.

Skälen för regeringens bedömning: Sjölagen innehåller flera bestämmelser om tillämplig lag. Rom I-förordningen tillåter medlemsstaterna att behålla de nationella lagvalsregler som grundar sig på tidigare ingångna konventioner (artikel 25.1). I sjölagen finns det sådana regler i bl.a.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 392/2009 av den 23 april 2009 om transportörens skadeståndsansvar i samband med olyckor vid passagerarbefordran till sjöss (EUT L 131, 28.5.2009, s. 24).

9 kap. 11 §, som grundar sig på 1976 års konvention om begränsning av sjörättsligt skadeståndsansvar och 1996 års ändringsprotokoll till konventionen. I lagen finns det även lagvalsregler som inte är konventionsgrundade. 13 kap. om styckegodstransport och 14 kap. om befraktning av fartyg innehåller bestämmelser om tillämplig lag som grundar sig på nordiska formlösa överenskommelser. Sverige, Danmark och Finland fick enligt ett undantag från Romkonventionen rätt att behålla lagvalsreglerna. Någon sådan möjlighet till undantag finns dock inte enligt Rom I-förordningen. Dessa lagvalsregler har alltså inte företräde framför förordningen.

Det finns inte skäl att inom ramen för detta lagstiftningsärende närmare överväga de internationella konventioner som sjölagen i stor utsträckning bygger på. Lagvalsregler som grundar sig på dessa konventioner bör därför behållas. De lagvalsregler som inte är konventionsgrundade bör upphävas i den utsträckning de står i konflikt med förordningen.

I promemorian görs bedömningen att det i 15 kap. om befordran av passagerare och resgods finns en regel om avtalsvillkors giltighet som står i konflikt med Rom I-förordningen. *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* framhåller att det är viktigt att regeln anpassas även till Atenförordningen, eftersom förordningen medför att kapitlet har begränsad räckvidd i fråga om passageraransvaret. Hela 15 kap. ses för närvarande över inom ramen för ett lagstiftningsarbete angående kompletterande bestämmelser till Atenförordningen. Översynen av lagvalsreglerna om personbefordran bör därför i stället ske i det ärendet.

Regeringen prövar i det följande vilka ändringar som krävs i bestämmelserna om styckegodstransport (13 kap.) och befraktning av fartyg (14 kap.) med anledning av Rom I-förordningen.

8.2 Styckegodstransport

Regeringens förslag: De svenska lagvalsreglerna för avtal om styckegodstransport strider mot Rom I-förordningen och ska därför upphävas.

Reglerna om styckegodstransport ska vara tillämpliga vid all typ av fart, när transportavtalet är underkastat svensk rätt.

Reglerna ska vara tvingande i samma utsträckning som i dag. I inrikes fart i Sverige ska reglerna vara tvingande, oavsett vilket lands lag som i övrigt är tillämplig på avtalet. Detsamma ska gälla i fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde. I dessa fall ska dock parterna ha rätt att avtala om att en annan konventionsstats lag ska gälla i stället.

Promemorians förslag skiljer sig från regeringens. I promemorian föreslås att styckegodsreglerna ska vara tillämpliga endast i inrikes fart i Sverige och i annan fart när avtalet omfattas av Haag-Visbyreglerna. Det lämnas inget förslag om att de svenska reglerna i vissa fall ska tillämpas oavsett vilket lands lag som i övrigt gäller för avtalet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller har ingen invändning mot dem. *Sveriges advokatsamfund* och *Svenska sjörättsföreningen* påtalar att som förslagen är utformade tycks en situation kunna uppstå när svensk rätt är tillämplig enligt Rom I-förordningen men 13 kap. sjölagen ändå inte ska tillämpas. *Svensk Försäkring* anser att det är tveksamt om den svenska reglering som innebär att en skiljenämnd alltid ska tillämpa svensk rätt på ett avtal om styckegodstransport är förenlig med förordningen (13 kap. 61 § första stycket).

Förslagen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer delvis med regeringens. I utkastet till lagrådsremiss föreslås att de svenska reglerna om styckegodstransport endast ska vara tvingande i inrikes fart i Sverige och i sådan utrikes fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller har ingen invändning mot dem. *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* anser att det saknas tillräckligt underlag för att bedöma konsekvenserna av en ändring i den tvingande regleringens omfattning. Någon ändring bör därför inte göras utan ytterligare överväganden. De anser även att parterna bör ges möjlighet att i skiljeavtal välja inte bara tillämplig lag på de materiella frågorna i tvisten, utan även vilket land som ska ha domsrätt.

Skälen för regeringens förslag

Sjölagens lagvalsregler för avtal om styckegodstransport

Med styckegodstransport avses transport av mindre godspartier, alltifrån ett antal kartonger eller säckar till flera containrar med gods. De svenska reglerna om styckegodstransport ska tillämpas på avtal om sjötransport i inrikes fart i Sverige, i fart mellan de nordiska länderna, i sådan utrikes fart som faller under tillämpningsområdet för 1924 års internationella konvention rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om konossement (SÖ 1938:21) i dess ändrade lydelse genom 1968 och 1979 års protokoll (Haag-Visbyreglerna) och i viss annan utrikes fart (13 kap. 2 § sjölagen). Lagvalet för övrig utrikes fart har inte reglerats. I stället ska lagvalet i dessa fall avgöras enligt transportavtalets bestämmelser eller annars enligt allmänna internationellt privaträttsliga principer (se prop. 1993/94:195 s. 154). I det följande prövas i vilken utsträckning dessa regler kan behållas.

Lagvalsregler som bygger på Haag-Visbyreglerna

Rom I-förordningen är direkt tillämplig i Sverige. Som huvudregel är det därmed förordningen som, vid lagkonflikt, avgör vilket lands lag som ska tillämpas på ett avtal om styckegodstransport. Det finns dock vissa undantag. Bland annat har medlemsstaterna, som framgått, möjlighet att behålla nationella lagvalsregler som grundar sig på internationella konventioner (artikel 25.1).

Promemorians förslag utgår ifrån att lagvalet alltid ska bestämmas av förordningen. De materiella reglerna om styckegodstransport bygger dock i stor utsträckning på en konvention, Haag-Visbyreglerna. Det kan därför ifrågasättas om lagvalsreglerna i Rom I-förordningen är förenliga

med de folkrättsliga förpliktelser Sverige har genom Haag-Visbyreglerna.

Ursprungligen byggde det sjörättsliga transportansvaret på ett i princip strikt ansvar. Med tiden kom ansvaret att förlora det mesta av sitt innehåll på grund av att bestämmelserna var dispositiva. Friskrivningar tillämpades i stor utsträckning. För att stoppa denna utveckling inledde den privata internationella föreningen av sjörättsjurister, Comité Maritime International (CMI), ett arbete med en internationell konvention i ämnet. Resultatet blev 1924 års internationella konvention rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om konossement, allmänt kallad Haagreglerna. Med konossement avses det dokument som utfärdas till bevis om godsbefordringsavtalet och som innebär att godset får lämnas ut endast mot att dokumentet återställs. Konventionens främsta syfte var att skydda lastägarer och konossementsinnehavares anspråk på en säker befordran av godset och att säkerställa konossementets roll som värdepapper.

Haagreglerna blev allmänt accepterade av världens stora sjöfartsnationer. Reglerna infördes i svensk lagstiftning genom 1936 års sjölagsändringar (prop. 1936:133). Trots den internationella framgången för Haagreglerna ledde reglerna inte till önskad enhetlighet. CMI tog därför initiativ till att utarbeta ett tilläggsprotokoll till Haagreglerna. Tilläggsreglerna fick namnet Visbyreglerna och införlivades i svensk rätt genom ändringar i sjölagen år 1973. De s.k. Haag-Visbyreglerna är i dag inarbetade i 13 kap. sjölagen.

Haag-Visbyreglerna föreskriver en skyldighet för konventionsstaterna att tillämpa reglerna i konventionen på avtal om sjötransport mellan två stater när ett konossement ska utfärdas och den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat, konossementet har utfärdats i en konventionsstat eller det i konossementet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla (artikel 10). I det sammanhanget kan konstateras att parterna enligt Rom I-förordningen har frihet att avtala om tillämplig lag (artikel 3). Om parterna inte har avtalat om lagvalet, följer vidare av förordningens dispositiva lagvalsregel att normalt antingen lagen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort eller lagen i det land dit varorna levereras ska tillämpas (artikel 5.1). Förordningen ger således parterna möjlighet att avtala bort Haag-Visbyreglerna, även i sådan fart som faller under konventionens tillämpningsområde, t.ex. genom att välja lagen i en stat som inte är ansluten till konventionen. Detta är enligt regeringens bedömning inte förenligt med Sveriges åtaganden enligt konventionen. För att Sverige ska kunna uppfylla sina folkrättsliga förpliktelser måste det därför finnas regler som ger konventionen eller lag som grundar sig på konventionen genomslag i de situationer som omfattas av konventionen. Sådana regler kommer att bygga på Haag-Visbyreglerna och är därför tillåtna enligt Rom I-förordningen (artikel 25.1).

De nuvarande svenska lagvalsreglerna för avtal om styckegodstransport går emellertid längre än vad konventionen kräver. Reglerna har bl.a. utvidgats till att gälla inte bara när konossement används, utan vid all transport till sjöss oavsett typ av transportdokument. Vidare har parternas möjlighet att välja en annan konventionsstats lag inskränkt till situationer då varken den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller

faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge. Denna typ av längre gående styrning av tillämplig lag är inte förenlig med Rom I-förordningen.

Sammanfattningsvis är Sverige skyldigt att ha regler som säkerställer att Haag-Visbyreglerna tillämpas i vissa fall. Samtidigt är det inte förenligt med Rom I-förordningen att behålla nationella lagvalsregler som går längre än de folkrättsliga förpliktelser som följer av anslutningen till konventionen. De aktuella lagvalsreglerna bör därför ersättas av regler som säkerställer att de svenska reglerna om styckegodstransport får genomslag endast i de situationer som konventionen kräver.

Lagvalsregler som har utarbetats efter nordiskt samarbete

Bestämmelserna om styckegodstransport innehåller, förutom lagvalsregler som grundar sig på Haag-Visbyreglerna, även lagvalsregler som bygger på nordiska formlösa överenskommelser. Exempelvis föreskrivs det att lagen i det land där transporten utförs ska tillämpas beträffande avtal om sjötransport i inrikes fart i Danmark, Finland och Norge (se 13 kap. 2 § första stycket).

Den nordiska särregleringen avviker från Rom I-förordningens bestämmelser. Som har framgått gäller enligt förordningen avtalsfrihet och det finns en särskild lagvalsregel för transportavtal (artiklarna 3 och 5). Lagvalsreglerna som bygger på den nordiska överenskommelsen kan därmed inte behållas utan bör upphävas.

I promemorian påpekas att det i bestämmelserna om styckegodstransport även finns en nordisk särreglering beträffande vissa frågor om skiljedomsklausuler, men denna bedöms inte strida mot Rom I-förordningen (13 kap. 61 §). Enligt regeln ska skiljeavtalet alltid anses innehålla en klausul om att skiljenämnden ska tillämpa de svenska bestämmelserna om styckegodstransport (13 kap. 61 § första stycket andra meningen). Detta gäller dock inte om vare sig den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge. En svensk skiljenämnd ska alltså normalt tillämpa de svenska styckegodsreglerna.

Rom I-förordningen tillämpas visserligen inte på skiljeavtal (artikel 1.2 e). I detta fall är det dock inte fråga om en regel för själva skiljeavtalet, utan en bestämmelse som anger att skiljenämnden ska tillämpa de svenska reglerna om styckegodstransport på de materiella frågorna i tvisten. Regeringen bedömer därför att bestämmelsen inte är förenlig med Rom I-förordningen. Det saknas även skäl som talar för att lagvalet bör vara beroende av om tvisten handläggs i domstol eller av skiljenämnd. Regeringen föreslår därför att den särskilda lagvalsregeln för skiljedomsfall upphävs.

Institutet för sjö- och annan transporträtt och Svenska sjörättsföreningen föreslår att även den särskilda domsrättsregeln i skiljedomsfall ska upphävas. Frågan har dock inte något samband med Rom I-förordningen och kräver delvis andra överväganden. Detta bör inte ske i detta lagstiftningsärende.

Fri fart

Med s.k. fri fart avses utrikes styckegodstransporter som faller utanför Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde. I svensk rätt saknas det uttryckliga lagvalsregler för viss sådan fri fart. I förarbetena till sjölagen uttalades att lagvalet i dessa fall i stället skulle avgöras av transportavtalet eller annars enligt allmänna internationellt privaträttsliga principer (se prop. 1993/94:195 s. 154). Numera regleras lagvalet för sådana transportavtal, som framgått, i stället av Rom I-förordningen.

Advokatsamfundet och *Svenska sjörättsföreningen* pekar på att det finns situationer vid fri fart när svensk rätt är tillämplig enligt Rom I-förordningen men de materiella reglerna i 13 kap. sjölagen inte är direkt tillämpliga. Regeringen föreslår därför ett förtydligande som innebär att reglerna i sjölagen om styckegodstransport (13 kap.) alltid blir tillämpliga, när ett avtal om sjötransport är underkastat svensk rätt.

Den tvingande regleringen

Styckegodsreglerna är i dag i huvudsak tvingande. Det finns dock inte något hinder mot att transportören utökar sitt ansvar (13 kap. 4 §). I viss fri fart är, som framgått, de svenska reglerna om styckegodstransport enligt sin ordalydelse inte tillämpliga. Reglerna har i dessa fall ansetts vara dispositiva. I förarbetena till den tidigare sjölagen uttalades att den tvingande regleringen inte omfattar utrikes fart som faller utanför Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde (prop. 1973:137 s. 130).

Det är numera Rom I-förordningen som avgör vilket lands lag som ska tillämpas på ett avtal om styckegodstransport. Detta gäller även i vissa fall av inrikes fart i Sverige, eftersom det är tillräckligt att parterna har valt att ett annat lands lag ska tillämpas på avtalet för att det ska uppstå en lagkonflikt som aktualiserar förordningens tillämpning (artikel 1). Som har framgått ger förordningen parterna större möjligheter att välja vilket lands lag som ska tillämpas på ett avtal om styckegodstransport än de nuvarande svenska lagvalsreglerna. Frågan är om det, när de nuvarande lagvalsreglerna upphävs, finns skäl att ändra omfattningen av den tvingande regleringen.

Rom I-förordningen ger parterna möjlighet att välja bort de svenska styckegodsreglerna genom att avtala om tillämpning av ett annat lands lag. I promemorian med utkast till lagrådsremiss föreslogs därför att den tvingande regleringen skulle inskränkas till inrikes fart i Sverige och fart inom Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde. En tvingande svensk reglering skulle nämligen få en mer begränsad verkan. *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* framför dock bl.a. att konsekvenserna av en ändring av den tvingande regleringen inte är tillräckligt belysta. Institutet för sjö- och annan transporträtt påpekar i det sammanhanget att det synsätt som återspeglas i den nuvarande regleringen – att det tvingande ansvaret ska vara oberoende av vilken typ av transportdokument som ska utfärdas – överensstämmer med FN:s konvention om avtal om internationell transport av gods helt eller delvis till sjöss (Rotterdamreglerna). Rotterdamreglerna är den senaste konventionen inom sjötransportens område och är tänkt att ersätta Haag-Visbyreglerna. Sverige undertecknade konventionen år 2011 och regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning med uppdrag att överväga

Sveriges tillträde till konventionen. Det finns i avvaktan på en sådan utredning inte skäl att nu göra ändringar i omfattningen av den tvingande regleringen. En sådan ändring är inte heller nödvändig med anledning av Rom I-förordningen. Det nuvarande rättsläget i detta avseende bör därför behållas. Det innebär att reglerna bör vara tvingande i de fall som motsvaras av de nuvarande lagvalsreglerna.

För att Sverige ska uppfylla de folkrättsliga förpliktelser som följer av Haag-Visbyreglerna är det emellertid inte tillräckligt att stycke godsreglerna är nationellt tvingande. Reglerna måste, som framgått, alltid tillämpas i sådan fart som faller under konventionens tillämpningsområde, dvs. oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet.

I inrikes fart i Sverige kommer reglerna att vara nationellt tvingande. Det finns dock anledning att överväga om de svenska reglerna även i dessa fall bör få genomslag, oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. I inrikes fart i Sverige kan parterna, enligt Rom I-förordningen, inte hindra tillämpningen av tvingande lagregler i Sverige genom att välja att ett annat lands lag ska tillämpas på avtalet, om alla andra omständigheter av betydelse för lagvalet finns i Sverige (artikel 3.3). Stycke godsreglerna kommer alltså i och för sig normalt att tillämpas i inrikes fart i Sverige. När det gäller avtal om stycke gods-transport i inrikes fart i Sverige där det finns någon annan utländsk anknytning än enbart lagvalet, t.ex. att någon av parterna har hemvist i ett annat land, kommer dock stycke godsreglerna endast att tillämpas när svensk rätt ska tillämpas på avtalet enligt Rom I-förordningen. Parterna kan i dessa fall kringgå den tvingande svenska regleringen genom att utnyttja den lagvalsfrihet som ges i förordningen. Detta kan dock förhindras genom att reglerna ges genomslag även i de fall ett annat lands lag är tillämplig på avtalet enligt Rom I-förordningen. Sådana s.k. internationellt tvingande regler är tillåtna enligt förordningen (artikel 9.2). För att nationellt tvingande regler ska anses vara tvingande även internationellt, krävs att dessa är så avgörande för att skydda allmänintressen, t.ex. ett lands politiska, sociala och ekonomiska struktur, att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet enligt förordningen (artikel 9.1). De tvingande stycke godsreglerna har sin grund i de internationellt erkända Haag-Visbyreglerna, som tillkom i syfte att bl.a. skydda den i avtalsrelationen svagare partens, lastägarens, anspråk på säker befordran av godset. Reglerna får anses vara av grundläggande betydelse för detta skydd och för den ekonomiska strukturen inom sjöfarten i Sverige. De tvingande stycke godsreglerna bör därför få genomslag även i inrikes fart, när ett annat lands lag i övrigt gäller för avtalet. Detta innebär att det nuvarande rättsläget vid inrikes fart i princip bevaras.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att stycke godsreglerna ska vara tvingande i samma fall som i dag. I inrikes fart i Sverige och i fart inom Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde ska detta gälla oavsett vilket lands lag som i övrigt är tillämplig på avtalet. Parterna ska alltså i dessa fall inte ha full frihet att välja vilken lag som ska tillämpas. De ska dock i fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde ha rätt att avtala om att en annan konventionsstats lag ska gälla i stället.

8.3 Befraktning av fartyg

Regeringens förslag: De svenska lagvalsreglerna för befraktningsavtal strider mot Rom I-förordningen och ska därför upphävas.

Befraktningsreglerna ska även fortsättningsvis vara i huvudsak dispositiva. En bestämmelse om ombordkonossement ska vara tvingande i samma utsträckning som reglerna om styckegodstransporter. I inrikes fart i Sverige och i fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde ska bestämmelsen gälla, oavsett vilket lands lag som i övrigt är tillämplig på avtalet. I fart som omfattas av Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde ska parterna ha rätt att avtala om att en annan konventionsstats lag ska gälla i stället.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dock att befraktningsreglerna ska vara tvingande i all typ av fart. Det lämnas inget förslag om att bestämmelsen om ombordkonossement ska tillämpas oavsett vilket lands lag som i övrigt gäller för avtalet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller har ingen invändning mot dem. *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* anser dock att det inte är lämpligt att befraktningsreglerna blir tvingande i alla typer av fart.

Förslagen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer delvis med regeringens. Det föreslås dock att tillämpningsområdet för den tvingande regleringen inskränks till inrikes fart i Sverige, och avseende skyldigheten att utställa ombordkonossement, även sådan utrikes fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker förslagen eller har ingen invändning mot dem. *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* anser att det saknas tillräckligt underlag för att bedöma konsekvenserna av en ändring i den tvingande regleringens omfattning.

Skälen för regeringens förslag: Med befraktning avses att någon hyr in ett helt eller en viss del av ett fartyg (hel- eller delbefraktning). Lagvalsreglerna för befraktning av fartyg bygger, som anges i promemorian, inte på konventioner utan grundar sig helt på nordiska formlösa överenskommelser som inte har företräde framför Rom I-förordningen. Den nordiska särregleringen skiljer sig i sak från Rom I-förordningen. Enligt de svenska lagvalsreglerna är det t.ex. lagen i det land där befraktningen utförs som ska tillämpas i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge (14 kap. 1 § tredje stycket). Enligt förordningen har parterna i stället frihet att avtala om tillämplig lag (artikel 3). Om parterna inte har avtalat om lagvalet, följer av förordningens dispositiva lagvalsregel att normalt antingen lagen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort eller lagen i det land dit varorna levereras ska tillämpas (artikel 5.1). Lagvalsreglerna för befraktning av fartyg står således i konflikt med Rom I-förordningen. Regeringen föreslår därför att de ska upphävas. Reglerna om befraktning av fartyg bör i stället tillämpas när svensk rätt ska tillämpas på avtalet.

I promemorian föreslås även att befraktningsreglerna ska bli tvingande i all fart, i stället för enbart i inrikes fart i Sverige och i internordisk fart. Detta är, som *Institutet för sjö- och annan transporträtt* och *Svenska sjörättsföreningen* påpekar, inte lämpligt utan avviker från vad som gäller internationellt. Eftersom denna del av det nordiska samarbetet inte utgör lagvalsregler, står reglerna inte heller i konflikt med Rom I-förordningen. Reglerna bör därför även fortsättningsvis vara tvingande i inrikes fart i Sverige och i internordisk fart.

I 14 kap. sjölagen finns det en bestämmelse som bygger på Haag-Visbyreglerna (artikel 3.7). Bestämmelsen, som reglerar utfärdande av ombordkonossement, är i dag tvingande i viss typ av fart (14 kap. 2 och 18 §§). I promemorian med utkast till lagsrådsremiss föreslås att bestämmelsen ska vara fortsatt tvingande i inrikes fart i Sverige och i sådan fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde. Som framgått har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning om Sveriges anlutning till Rotterdamreglerna. Det finns inte skäl att dessförinnan överväga ändringar i det tvingande tillämpningsområdet (jfr regeringens överväganden i avsnitt 8.2 beträffande styckegodsreglerna). För att Sverige ska uppfylla de folkrättsliga förpliktelser som följer av Haag-Visbyreglerna är det dock inte tillräckligt att bestämmelsen är tvingande när svensk rätt ska tillämpas på avtalet enligt Rom I-förordningen. Bestämmelsen måste alltid tillämpas i sådan fart som faller under konventionens tillämpningsområde, dvs. oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. Eftersom bestämmelsen om ombordkonossement bygger på de internationellt erkända Haag-Visby-reglerna bör den tillämpas också i inrikes fart i Sverige, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet. I fart som faller under Haag-Visby-reglernas tillämpningsområde bör dock parterna ha frihet att avtala om att en annan konventionsstats lag ska gälla i stället. Det hänvisas i dessa delar till övervägandena i avsnitt 8.2 beträffande styckegodsreglerna. Regeringen föreslår bestämmelser med denna innebörd.

9 Lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser

Regeringens förslag: Lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser upphävs.
--

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen invändning mot det. *Sveriges advokatsamfund* anser dock att det finns skäl att avvakta med att upphäva lagen, eftersom den kommer att vara fortsatt tillämplig på vissa äldre avtal.

Förslaget i utkastet till lagsrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen invändning mot det.

Skälen för regeringens förslag: Romkonventionen innehåller regler om vilken lag som ska tillämpas på avtalsförpliktelser, när det uppkommer ett val mellan rättsordningarna i olika länder. Konventionen antogs år 1980 av de dåvarande medlemsländerna i Europeiska gemenskapen och trädde i kraft den 1 april 1991. Därefter har alla nya medlemsstater anslutit sig till konventionen.

När Sverige tillträdde Romkonventionen införlivades den i svensk rätt genom lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1998 och tillämpas på avtal som har ingåtts från och med denna dag.

Rom I-förordningen ersätter Romkonventionen för de länder som omfattas av förordningen (artikel 24 i förordningen). Enligt lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska dock Romkonventionen tillämpas i Sverige. Lagen strider därmed enligt sin ordalydelse mot Rom I-förordningen och bör, som föreslås i promemorian, upphävas. Det är enligt regeringens uppfattning inte möjligt att, som *Sveriges advokatsamfund* anser, låta lagen fortsätta att gälla på grund av att lagen kommer att vara fortsatt tillämplig för vissa äldre avtal. Detta förhållande har dock betydelse när det gäller behovet av övergångsbestämmelser. Regeringen återkommer till den frågan i avsnitt 12 och i författningskommentaren.

Förslaget i denna del medför att en följdändring bör göras i fastighetsmäklarlagen (2011:666), som innehåller en hänvisning till lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

10 Trafikskadelagen

<p>Regeringens bedömning: Trafikskadelagen behöver inte ändras med anledning av Rom II-förordningen.</p>

Promemorians bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens. I promemorian föreslås dessutom att rätten till trafikskadeersättning i följd av trafik utomlands ska inskränkas till personer med hemvist i Sverige på grund av EU-rättens förbud mot diskriminering grundad på nationalitet.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har ingen invändning mot den. Flera remissinstanser, bl.a. *Svensk försäkring*, *Sveriges Advokatsamfund* och *Trafikförsäkringsföreningen* har dock synpunkter på den föreslagna inskränkningen av rätten till trafikskadeersättning. De pekar bl.a. på att en sådan ändring kan drabba svenska medborgare som under en viss period är bosatta utanför Sverige men ändå färdas med svenska fordon i utlandet. De framhåller även att den föreslagna ändringen kan innefatta en otillåten indirekt diskriminering av EU-medborgare.

Skälen för regeringens bedömning

Regleringens huvuddrag

I trafikskadelagen finns det bestämmelser om trafikförsäkring för motordrivet fordon och om ersättning från trafikförsäkring för skada i följd av trafik med motordrivet fordon (trafikskadeersättning). Lagen bygger på den s.k. no-fault-principen, som innebär att en trafikskada ersätts oavsett om den orsakats genom vållande eller på annat sätt. Ersättning lämnas alltså på strikt ansvarsgrund.

Ägaren till ett motordrivet fordon som är registrerat i Sverige är skyldig att hålla fordonet trafikförsäkrat. Denna skyldighet motsvaras av en kontraheringsplikt för trafikförsäkringsbolagen, som är skyldiga att tillhandahålla trafikförsäkring mot skälig premie.

Trafikskadeersättning bestäms enligt skadeståndsrättsliga principer och utgår i första hand ur den obligatoriska trafikförsäkringen. Om fordonet inte går att identifiera eller saknar trafikförsäkring, betalas ersättningen av Trafikförsäkringsföreningen, som är en sammanslutning för alla trafikförsäkringsbolag.

Trafikskadeersättning utgår för person- eller sakskada som uppkommer vid framförande av motordrivet fordon i Sverige. Ersättning utgår också om skadan inträffade utomlands och den skadelidande hade hemvist i eller var medborgare i Sverige samt fordonet var registrerat i Sverige eller tillhörde svenska staten. Särskilda bestämmelser finns för skador som uppkommer i andra EES-länder. Trafikförsäkringen täcker också ersättning som enligt lagstiftningen i det land där skadan har uppkommit ska omfattas av en obligatorisk motorfordonsförsäkring.

En skadelidandes rätt till trafikskadeersättning kan i princip inte inskränkas genom avtal. Den skadelidande får däremot – i stället för att kräva trafikskadeersättning från försäkringsbolaget – kräva skadestånd av den som har varit vållande till en skada.

Reglerna i trafikskadelagen är förenliga med Rom II-förordningen

Det finns ingen särskild lagvalsregel för trafikskador i Rom II-förordningen, utan den allmänna regeln i artikel 4 är tillämplig. Det innebär att det är lagen i det land där skadan har inträffat som ska tillämpas (se vidare i avsnitt 4). Svensk rätt får inte innehålla lagvalsregler som står i strid med Rom II-förordningen. I promemorian görs bedömningen att trafikskadelagen inte innehåller några sådana regler.

Trafikskadelagen innehåller flera bestämmelser som reglerar internationella förhållanden. I 8 § anges när trafikskadeersättning utgår för skada som har uppkommit utomlands. Bestämmelsen anger inte vilket lands lag som ska tillämpas på ersättningsfrågan utan avgränsar endast trafikskadelagens tillämpningsområde för utlandsskador. Eftersom bestämmelsen inte är en lagvalsregel är den, som anges i promemorian, förenlig med Rom II-förordningen.

Övriga bestämmelser som reglerar internationella förhållanden i trafikskadelagen bygger på EU:s motorfordonsförsäkringsdirektiv⁶. Exempel-

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/103/EG av den 16 september 2009 om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet (kodifierad version), EUT L 263, 7.10.2009, s. 11.

vis föreskrivs att en svensk trafikförsäkring vid skada som uppkommer i följd av trafik med ett motordrivet fordon i något annat EES-land, utöver vad som gäller för trafikskadeersättning, ska täcka ersättning som enligt lagen i det land där skadan uppkommit ska omfattas av en obligatorisk motorfordonsförsäkring (38 §). Bestämmelsen handlar främst om ersättningsnivåer och är alltså inte en lagvalsregel (se prop. 1993/94:71 s. 20 f.). Ett annat exempel är 14 § som ger den skadelidande rätt att begära att föreskrifter om obligatorisk motorfordonsförsäkring i fordonets hemvistland ska tillämpas vid en skada som uppkommer i Sverige i följd av trafik med ett fordon som hör hemma i ett EES-land. Den skadelidande ges alltså en möjlighet att välja tillämplig lag, när det gäller de regler som anger i vilken omfattning en skada ska ersättas genom obligatorisk försäkring. Det är tveksamt om sådana frågor omfattas av Rom II-förordningens tillämpningsområde (jfr artikel 15). Om det skulle finnas en konflikt mellan bestämmelsen och Rom II-förordningen, framgår det dock av förordningen att lagvalsregler som grundar sig på unionsrättsliga bestämmelser har företräde framför förordningen (artikel 27). Lagvalsregler som bygger på motorfordonsförsäkringsdirektiven är alltså tillåtna.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen att reglerna i trafikskadelagen är förenliga med Rom II-förordningen. Det krävs därför inte några lagändringar i trafikskadelagen med anledning av förordningen.

Trafikskadelagens överensstämmelse med EU-rätten i övrigt bör ses över i ett annat sammanhang

I promemorian görs bedömningen att en bestämmelse om rätt till trafikskadeersättning enligt trafikskadelagen i följd av trafik utomlands står i konflikt med EU-rättens förbud mot diskriminering på grund av nationalitet (8 §). Det lämnas därför ett förslag som innebär att rätten till trafikskadeersättning i dessa situationer inskränks till personer med hemvist i Sverige. Detta skulle innebära att enbart svensk medborgarskap inte längre kommer att grunda en rätt till ersättning.

En sådan inskränkning av rätten till trafikskadeersättning riskerar, som flera remissinstanser påpekar, att drabba svenska medborgare som under en period är bosatta utanför Sverige men som ändå färdas med svenskregistrerade fordon i utlandet. De kommer nämligen i vissa fall inte längre ha rätt till svensk trafikskadeersättning, trots att de har tecknat en svensk trafikförsäkring. Samtidigt finns det, som vissa remissinstanser framhåller, en risk för att den föreslagna inskränkningen är otillräcklig. Genom att kravet på hemvist i Sverige behålls kan regleringen fortfarande utgöra en otillåten indirekt diskriminering av EU-medborgare.

Regeringen konstaterar att förhållandet mellan trafikskadelagen och EU-rättens förbud mot diskriminering är komplicerat. Inte minst krävs en utförlig analys av konsekvenserna av en inskränkning och olika möjliga lösningar bör prövas. En sådan analys saknas i promemorian. Regeringen är därför inte beredd att lägga fram ett förslag i denna del utan ytterligare överväganden. Frågan har inte heller något direkt samband med Rom II-förordningen. Det är därför inte nödvändigt att ta upp den i detta lagstiftningsärende. Frågan bör i stället ses över i ett annat sammanhang.

11 Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar

Regeringens förslag: Ett konkursbo ska inte ha rätt att begära återgång enligt 3 kap. 2 § första stycket konkurslagen, om det är fråga om överlåtelse av eller ett annat förfogande över finansiella instrument, valuta, visst guld eller vissa kreditfordringar.

Departementspromemorians förslag avviker från regeringens. I departementspromemorian föreslås att möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar enligt 3 kap. 2 § första stycket konkurslagen, den s.k. återgångsregeln, helt ska tas bort.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar förslaget utan invändning. *Finansbolagens Förening* avstyrker dock förslaget med motiveringen att återgångsregeln har en praktisk betydelse och att beredningsunderlaget för den föreslagna ändringen är bristfälligt. Föreningen förordar att det i stället införs en ny bestämmelse i 3 kap. 2 § konkurslagen, som neutraliserar verkningarna av återgångsregeln i situationer som omfattas av de aktuella direktiven.

Sveriges riksbank och *Sveriges advokatsamfund* anser att det är oklart om godtrosregeln i 3 kap. 2 § konkurslagen gäller i internationella situationer och föreslår en uttrycklig svensk bestämmelse som motsvarar artikel 3.1 andra stycket i finalitydirektivet. Även *Svensk Försäkring* tar upp att det i internationella situationer råder osäkerhet kring vissa centrala frågor och anser att Sverige bör verka för att frågorna klargörs på EU-nivå. Sveriges advokatsamfund pekar på behovet av en samlad finansmarknadslagstiftning.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. *Sveriges riksbank* anser dock att det inte är tillräckligt att hänvisa till egendom som anges i 8 kap. 10 § konkurslagen, utan även betalningsöverföringar och nettingar bör vara uttryckligen undantagna från återgångsregeln. *Sveriges advokatsamfund* har en liknande synpunkt och menar att det inte är självklart att förslaget löser tveksamheterna i förhållande till finalitydirektivet. Samfundet föreslår därför att även avräkning som avses i 5 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument uttryckligen undantas från återgångsregelns tillämpningsområde. Riksbanken och Sveriges advokatsamfund pekar åter på att det bör införas en uttrycklig svensk bestämmelse som motsvarar artikel 3.1 andra stycket i finalitydirektivet.

Skälen för regeringens förslag

EU-direktiven och konkurslagens återgångsregel

Det övergripande syftet med både finalitydirektivet och säkerhetsdirektivet är att bidra till stabilitet på finansmarknaden. Därigenom förenklas den gränsöverskridande handeln med finansiella instrument och valuta. Finalitydirektivet är inriktat på att minimera de risker som är förenade

med insolvens hos vissa deltagare på finansmarknaden. Säkerhetsdirektivet tar sikte på att öka rättssäkerheten och förutsebarheten vid ställande av säkerhet mellan två parter på finansmarknaden inom EU.

Båda direktiven innehåller sakrättsliga bestämmelser som syftar till att skydda transaktioner och ingångna avtal, t.ex. om en av parterna går i konkurs. Artikel 3.1 andra stycket i finalitydirektivet innehåller en bestämmelse som innebär att överföringsuppdrag (men även s.k. nettningar) som införs i ett avvecklingssystem efter den tidpunkt då insolvensförfarandet inleddes ska gälla i förhållande till tredje man. Det gäller om avvecklingen sker samma dag som förfarandet inleddes och om avvecklingsagenten, den centrala motparten eller clearingorganisationen kan bevisa att den inte hade eller borde ha haft kännedom om att ett sådant förfarande hade inletts. I artikel 8.2 i säkerhetsdirektivet finns en liknande godtrosregel som innebär att vissa åtgärder som en gäldenär vidtar ska vara bindande även när åtgärden har vidtagits samma dag som ett insolvensförfarande har inletts, men efter inledandet. Detta förutsätter dock att säkerhetstagaren kan visa att han eller hon inte kände till och inte heller borde ha känt till att ett sådant förfarande inletts.

Finalitydirektivet och säkerhetsdirektivet har genomförts i svensk rätt. Vid genomförandet konstaterade regeringen att det inte krävdes någon lagändring i de aktuella delarna. Huvudregeln i svensk konkursrätt är att en gäldenär som försätts i konkurs förlorar sin rättsliga förmåga att förfoga över egendom som tillhör konkursboet. Från denna huvudregel finns det ett undantag genom den s.k. godtrosregeln i 3 kap. 1 § första stycket konkurslagen. Undantaget gäller för rättshandlingar mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den dag då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar. Om gäldenären under denna tid vidtar en rättshandling är den bindande mot tredje man, om det inte visas att den andre, dvs. gäldenärens medkontrahent, kände till beslutet eller om det fanns skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs. Godtrosregeln begränsas dock av den s.k. återgångsregeln (3 kap. 2 § första stycket andra meningen). Regeln innebär att vissa rättshandlingar som är bindande enligt godtrosregeln ändå kan angripas av konkursboet. Det gäller rättshandlingar i form av överlåtelse av eller annat förfogande över egendom. En sådan rättshandling kan nämligen på konkursförvaltarens begäran återgå. Konkursboet måste dock då ersätta medkontrahenten det som har betalats och för nödvändiga eller nyttiga kostnader. Vid genomförandet av direktiven har svensk rätt alltså ansetts förenlig med nämnda artiklar i direktiven – som har bedömts utgöra en minimireglering – och några särskilda genomförandeåtgärder har inte ansetts nödvändiga (se prop. 1999/2000:18 s. 59 f. och prop. 2004/05:30 s. 82 f.).

Det finns särskilda bestämmelser om verkan av gäldenärens överlåtelse eller pantsättning av löpande skuldebrev, aktiebrev och vissa andra jämförbara värdehandlingar (3 kap. 2 § tredje stycket konkurslagen). För löpande skuldebrev och aktiebrev finns särregler i 14 § lagen (1936:81) om skuldebrev respektive 6 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551). Särskilda bestämmelser för vissa finansiella instrument finns i 6 kap. 4 och 7 §§ lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. I dessa fall finns det inte någon möjlighet – motsvarande återgångsregeln – för ett konkursbo att kräva att prestationer ska gå åter.

Återgångsregeln kan leda till problem på finansmarknadsområdet

Genomförandet av artikel 3.1 andra stycket i finalitydirektivet och artikel 8.2 i säkerhetsdirektivet har blivit föremål för diskussion och viss kritik, bl.a. i samband med ett lagstiftningsärende angående vissa ändringar av direktiven. Flera remissinstanser efterfrågade då en tydligare reglering när det gäller ett konkursbos möjlighet att begära återgång av rättshandlingar. I det lagstiftningsärendet bedömdes att frågan om att begränsa rätten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar krävde ytterligare överväganden (se prop. 2010/11:95 s. 43 f.).

Den kritik som har framförts mot nuvarande ordning har framförallt handlat om att rätten att begära återgång av vissa rättshandlingar skapar en osäkerhet, bl.a. när det gäller giltigheten av ett överföringsuppdrag som införs i ett anmält avvecklingssystem samma dag som, men efter, meddelande av ett konkursbeslut. Nuvarande regler innebär att en transaktion i vissa fall kan gå åter trots god tro hos en systemoperatör. Vidare har det framförts att möjligheten att begära återgång av transaktioner med vissa finansiella instrument (som inte omfattas av lagen om kontoföring av finansiella instrument) kan utnyttjas på så sätt att en konkursförvaltare begär återgång av en överlåtelse av ett finansiellt instrument som har stigit i värde under tidsfristen. Detta kan leda till påfrestningar i det finansiella systemet. Synpunkter har framförts om att direktiven i dessa delar inte har genomförts på ett korrekt sätt.

När det gäller frågan om huruvida artikel 3.1 i finalitydirektivet och artikel 8.2 i säkerhetsdirektivet har genomförts i svensk rätt på ett korrekt sätt, saknas det enligt regeringens mening skäl att frånga de bedömningar som har gjorts i samband med genomförandet av direktiven. Den nuvarande regleringen uppfyller alltså i och för sig de krav som följer av direktiven. Det finns dock uppenbarligen en kvarstående osäkerhet kring vad som egentligen bör gälla för ett konkursbos möjlighet att begära återgång av vissa rättshandlingar. Detta är inte tillfredsställande och motverkar det huvudsakliga syftet med direktiven, nämligen att bidra till stabilitet på finansmarknaden. Mot den bakgrunden anser regeringen att det finns skäl att överväga en förändrad reglering på området. Detta är också något som remissutfallet i detta lagstiftningsärende tydligt utvisar.

Återgångsregeln bör inte tas bort men begränsas

Den kritik som har riktats mot genomförandet av direktiven är således inriktad på konkurslagens återgångsregel, som ansetts kunna leda till problem. Regleringen bör utformas så att svensk rätts förenlighet med aktuella direktivbestämmelser inte kan ifrågasättas. Samtidigt bör detta ske på ett sätt som inte leder till ett omotiverat ingrepp i svensk konkursrätt.

Den lösning som föreslås i departementspromemorian är att återgångsregeln helt ska tas bort. Enligt departementspromemorian bedöms ett slopande av återgångsregeln inte få några praktiska konsekvenser, bl.a. mot bakgrund av att återvinningsreglerna i 4 kap. konkurslagen antas kunna fånga upp de få icke önskvärda fall som ett avskaffande av återgångsregeln kan leda till. Ett upphävande av återgångsregeln innebär samtidigt att konkurslagens generella reglering ändras. Frågan är om detta är lämpligt. Även om återgångsregeln inte tycks tillämpas i stor

utsträckning innebär det inte att regeln saknar praktisk betydelse, något som *Finansbolagens Förening* och *Göta hovrätt* framhåller. Enligt regeringens bedömning kan inte heller återvinningsreglerna anses kompensera för ett slopande av återgångsregeln. Det gäller nämligen helt olika förutsättningar för att återvinning respektive återgång av en rättshandling ska kunna ske. Att helt upphäva återgångsregeln bör därför inte komma i fråga. En sådan åtgärd förutsätter en bredare analys av godtrosskyddet för rättshandlingar som vidtas efter ett konkursbeslut. En lämpligare lösning i detta sammanhang är att begränsa återgångsregelns tillämpningsområde. En utgångspunkt bör då vara att återgångsregeln inte ska vara tillämplig i de situationer som omfattas av finalitydirektivet och säkerhetsdirektivet.

Både finalitydirektivet och säkerhetsdirektivet avser transaktioner på finansmarknaden. Finalitydirektivet omfattar överföringsuppdrag och s.k. nettningar inom ramen för ett anmält avvecklingssystem eller ett samverkande system. Det kan vara frågan om överföring av betalning, valuta eller säkerheter. Säkerhetsdirektivet omfattar avtal om finansiell säkerställande, vilket inkluderar avtal om finansiell äganderättsöverföring och avtal om finansiell säkerhet. Regleringen bör alltså utformas så att överlåtelse eller annat förfogande över egendom som kan ingå i nämnda transaktioner inte omfattas av återgångsregeln.

Frågan är emellertid om begränsningen bör utformas så att den träffar endast de situationer som omfattas av direktiven. De problem som har framhållits när det gäller återgångsregelns tillämpning på området handlar bl.a. om att nuvarande ordning skapar utrymme för spekulation med hänsyn till värdförändringar. Dessa problem är närmast knutna till karaktären på den egendom som kan bli föremål för återgång på finansmarknadsområdet, t.ex. finansiella instrument. Denna typ av egendom handlas på en marknad där priserna förändras snabbt. Återgångsregeln är naturligare att tillämpa när det handlar om återgång av en lösöresförsäljning, där samma problem med snabba värdförändringar inte aktualiseras. Som nämnts finns det också särskilda bestämmelser i andra lagar som innebär att återgångsregeln inte blir tillämplig vid gäldenärens överlåtelse eller pantsättning av viss egendom, bl.a. vissa finansiella instrument. Regeringen anser därför att det finns goda skäl att mer generellt begränsa tillämpningen av återgångsregeln när det gäller vissa typer av egendom som kan ändra värde snabbt. Detta bör leda till färre gränsdragnings- och tillämpningsproblem jämfört med en begränsning som strikt anknyter till EU-direktivens tillämpningsområden.

I promemorian görs bedömningen att en lämplig avgränsning för återgångsregeln är att den inte ska tillämpas på egendom som anges i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen, dvs. finansiella instrument, valuta, visst guld⁷ och vissa kreditfordringar. *Sveriges riksbank* och *Sveriges advokatsamfund* anser att en sådan avgränsning är för snäv och föreslår att även betalningsöverföringar och nettningar respektive avräkning enligt 5 kap. 1 § lagen om handel med finansiella instrument ska undantas från åter-

⁷ I propositionen Säkerheter vid clearing hos central motpart (prop. 2013/14:111) föreslås att även egendom i form av visst guld ska omfattas av regleringen i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen. Riksdagen har beslutat att bifalla propositionen (bet. 2013/14:FiU29, rskr. 2013/14:274). Ändringen kommer att träda i kraft den 1 augusti 2014.

gångsregelns tillämpningsområde. Regeringen konstaterar i det sammanhanget att återgångsregeln endast gäller vid överlåtelse av eller andra förfoganden över egendom. Betalningsöverföringar, nettningar och avräkning är inte egendom, utan betalningstransaktioner och beräkningar till följd av förfoganden över sådan egendom som anges i 8 kap. 10 § konkurslagen. Återgångsregeln kommer alltså enligt promemorians förslag inte att vara tillämplig på de transaktioner som ligger till grund för en betalningsöverföring, nettning eller avräkning. Promemorians förslag framstår därför som riktigt i denna del. Regeringen anser mot denna bakgrund att det inte är lämpligt med de tillägg som Riksbanken och Sveriges advokatsamfund föreslår.

Även i övrigt bedömer regeringen att det föreslagna undantaget från återgångsregeln omfattar allt förfogande över egendom som kan aktualiseras inom ramen för direktivens tillämpningsområden. Vid genomförandet av direktiven ansågs att begreppet finansiella instrument, i dess tillämpning i konkurslagen, omfattar allt sådant förfogande. Till skillnad från lagstiftningen på finansmarknadsområdet finns det inte någon legaldefinition av begreppet finansiella instrument i konkurslagen. Av förarbetena till lagen framgår att begreppet är avsett att omfatta inte bara finansiella instrument i snäv mening såsom aktier och obligationer utan även andra rättigheter och förpliktelser avsedda för handel på värdepappersmarknaden (se prop. 1999/2000:18 s. 107 och prop. 2004/05:30 s. 32). Uttrycket finansiella instrument har alltså en förhållandevis vid innebörd i konkurslagen och bör därför inte skapa några problem i förhållande till direktiven. Att innebörden är flexibel innebär vidare att eventuella framtida innovationer på området kan komma att omfattas av begreppet. Mot den bakgrunden bör en hänvisning till uttrycket finansiella instrument i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen vara tillräcklig för att omfatta alla de situationer som avses i direktiven.

Sammanfattningsvis delar regeringen promemorians bedömning att en lämplig avgränsning för återgångsregeln är att den inte ska tillämpas på egendom som anges i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen. Därigenom undantas egendom som kan aktualiseras inom ramen för både finalitetsdirektivet och säkerhetsdirektivet, men även annan egendom som är vanlig på finansmarknaden. Det lämnas ett lagförslag med denna innebörd.

Undantaget från återgångsregeln bör lämpligen tas in som ett nytt andra stycke i 3 kap. 2 § konkurslagen.

Sveriges riksbank och *Sveriges advokatsamfund* efterfrågar en uttrycklig svensk bestämmelse motsvarande artikel 3.1 andra stycket i finalitetsdirektivet i syfte att klargöra godtrosregelns tillämplighet på utländska deltagare i ett svenskt avvecklingssystem. Advokatsamfundet efterfrågar även en mer samlad finansmarknadslagstiftning. Som framgått anser regeringen att nuvarande reglering uppfyller de krav som följer av direktiven. Något beredningsunderlag för att överväga de frågor som Riksbanken och Sveriges advokatsamfund tar upp finns inte. Inom ramen för detta lagstiftningsärende är det därför inte möjligt att överväga frågorna.

12 Ikräftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 mars 2015.

Den upphävda lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska fortsätta att gälla för avtal som har ingåtts från och med den 1 juli 1998 till och med den 16 december 2009, men inte för avtal som har ingåtts därefter.

Vid en konkurs som beslutats före ikraftträdandet ska äldre föreskrifter om ett konkursbos möjlighet att begära återgång av vissa rättshandlingar gälla.

Regeringens bedömning: Av Rom I-förordningen framgår att förordningen tillämpas på avtal som har ingåtts från och med den 17 december 2009. Detta kräver inte några särskilda svenska övergångsbestämmelser.

Promemorians förslag (Ds 2013:21) skiljer sig från regeringens. I promemorian föreslås att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2014. I promemorian föreslås även övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslagen.

Förslagen och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser yttrar sig inte särskilt över förslagen eller bedömningen. *Svea hovrätt* efterfrågar överväganden beträffande behovet av övergångsbestämmelser till sjölagen i fråga om de ansvarsregler som gäller i förhållandet mellan en undertransportör och lastägaren.

Departementspromemorians förslag (Ds 2013:71) överensstämmer i huvudsak med regeringens. Lagändringen föreslås dock träda i kraft den 1 juli 2014.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över förslaget.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Rom I- och Rom II-förordningarna

De föreslagna lagändringarna syftar till att undanröja konflikter mellan svensk rätt och Rom I-förordningen. Förordningen trädde i kraft redan den 7 juli 2008. Lagändringarna bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Ett tidigare ikraftträdande än den 1 mars 2015 bedöms inte möjligt.

Huvudprincipen i svensk rätt är att en ny lag bara tillämpas på avtal som ingås efter lagens ikraftträdande. I detta fall är det fråga om en anpassning av svensk rätt till Rom I-förordningen. Av EU-rätten följer att förordningen är direkt tillämplig i Sverige och att den har företräde framför nationella regler (artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens

funktionssätt). Rom I-förordningen ska tillämpas på avtal som har ingåtts den 17 december 2009 eller senare (artikel 28). Detta innebär att förordningens regler, trots eventuellt motstridiga svenska bestämmelser, redan gäller för avtal som har ingåtts sedan dess. De nya bestämmelserna utgör en anpassning av svensk rätt till förordningen och ger alltså uttryck för ett rättsläge som redan råder. Några övergångsbestämmelser är inte nödvändiga, eftersom detta framgår redan av förordningen.

Som *Svea hovrätt* påpekar finns det i sjölagen även vissa ansvarsregler som gäller i förhållandet mellan en undertransportör och lastägaren. Undertransportören är den som till följd av ett uppdrag av transportören – helt eller delvis – utför transporten. Undertransportörens ansvar i förhållande till lastägaren bygger dock på transportavtalet mellan transportören och lastägaren. Det är alltså detta avtal som är avgörande för när de nya bestämmelserna ska tillämpas. Detta leder inte till ett behov av någon övergångsbestämmelse.

När det gäller lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, föreslås att denna ska upphävas och inte ersättas av några nya bestämmelser. Lagen kommer dock att vara fortsatt tillämplig för avtal som har ingåtts från och med den 1 juli 1998 till och med den 16 december 2009. Som *Sveriges advokatsamfund* påpekar kan detta bli otydligt vid ett upphävande av lagen. Det finns därför skäl att låta detta förhållande komma till uttryck i en övergångsbestämmelse.

Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar

För aktörerna på finansmarknadsområdet är det angeläget att de nya bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt. Ett tidigare ikraftträdande än den 1 mars 2015 bedöms inte möjligt.

Den nya bestämmelse som begränsar möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar bör inte gälla vid en konkurs som beslutats före ikraftträdandet av lagändringen. En övergångsbestämmelse med detta innehåll föreslås därför.

13 Konsekvenser

Regeringens bedömning: De föreslagna lagändringarna som syftar till att anpassa svensk rätt till Rom I-förordningen bedöms inte leda till några ökade kostnader för det allmänna eller för företag.

Förslaget att begränsa ett konkursbos möjlighet att begära återgång av vissa rättshandlingar har en positiv samhällsekonomisk effekt. Förslaget bedöms inte medföra några kostnader för berörda aktörer eller för det allmänna.

Bedömningen i promemorian (Ds 2013:21) och utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över bedömningen.

Departementspromemorians (Ds 2013:71) och promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt över bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning

Rom I- och Rom II-förordningarna

De föreslagna lagändringarna har till syfte att anpassa svensk rätt till Rom I-förordningen, som redan gäller i Sverige. Förordningen ska tillämpas på avtal som har ingåtts den 17 december 2009 eller senare (artikel 28). Detta innebär att förordningens regler, trots de äldre svenska bestämmelserna, redan gäller för avtal som har ingåtts sedan dess. De nya bestämmelserna ger alltså uttryck för ett rättsläge som redan råder. Förslagen bedöms av dessa skäl inte medföra några ökade kostnader för det allmänna eller för företag.

Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar

Förslaget berör aktörer på finansmarknaden som deltar i eller driver avvecklingssystem eller som ställer finansiella säkerheter, men även andra aktörer i en konkurs där vissa rättshandlingar med egendom som anges i 8 kap. 10 § andra stycket konkurslagen har vidtagits efter ett beslut om konkurs. En konkursförvaltare kommer inte att kunna begära att sådana transaktioner ska återgå. Förslaget bör leda till ökad stabilitet i det finansiella systemet. Detta bör i sin tur ha positiva samhällsekonomiska effekter.

Förslaget bedöms inte medföra några ökade kostnader för berörda aktörer eller för det allmänna.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker

1 § Denna lag tillämpas på sådana köp av lösa saker som har internationell karaktär.

Från lagens tillämpningsområde undantas

1. köp av registrerade fartyg och luftfartyg,

2. köp av värdepapper,

3. försäljning genom judiciell myndighets åtgärd eller i exekutiv ordning, samt

4. köp som omfattas av konsumentköplagen (1990:932) eller av *artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)*.

Med köp likställs avtal om leverans av lösa saker som *ska* tillverkas, om materialet *ska* tillhandahållas av den som har åtagit sig leveransen.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.

Av *första stycket* framgår att lagen tillämpas på internationella köp av lösa saker. Lagen reglerar dock inte alla frågor som hör samman med avtalet, t.ex. när det gäller parternas rättshandlingsförmåga eller eventuella formkrav för avtalet (se 2 §). Lagvalet för de frågor som inte omfattas av lagen bestäms av Rom I-förordningen.

I *andra stycket* anges de köp som undantas från lagens tillämpningsområde. Rom I-förordningen har ersatt Romkonventionen för de länder som omfattas av förordningen (artikel 24 i förordningen). Hänvisningen i *fjärde punkten* till konventionen ersätts därför av en motsvarande hänvisning till förordningen. Konsumentköp kommer alltså även fortsättningsvis att vara undantagna från lagens tillämpningsområde.

För att avgöra vilket lands lag som ska tillämpas på ett konsumentköp gäller i första hand de särskilda lagvalsreglerna för konsumentavtal i artikel 6 i förordningen. För köp som omfattas av konsumentköplagen, men inte av artikel 6, tillämpas dock förordningens allmänna lagvalsregler (artiklarna 3 och 4). Ett exempel på ett sådant köp kan vara att en småföretagare köper en hushållsapparat som han eller hon avser att använda huvudsakligen i hemmet men också i företaget (se prop. 1997/98:14 s. 23).

Övriga ändringar är språkliga.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

Lagändringen börjar tillämpas den 1 mars 2015.

Av Rom I-förordningen följer att förordningen ersätter Romkonventionen och tillämpas på avtal som har ingåtts från och med den 17 december 2009 (artiklarna 24 och 28). Förordningen gäller alltså, trots de äldre svenska bestämmelserna, redan för avtal som har ingåtts sedan dess. Detta framgår direkt av förordningen och inte av någon särskild övergångsbestämmelse. Romkonventionen kommer dock – genom lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser – att fortsätta tillämpas på avtal som har ingåtts från och med den 1 juli 1998 till och med den 16 december 2009 (se kommentaren till lagen om upphävande av lag om tillämplig lag för avtalsförpliktelser).

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal

1 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) när det gäller vissa försäkringsavtal.

Av paragrafen, som har ett nytt innehåll, framgår det att lagen kompletterar Rom I-förordningen när det gäller vissa försäkringsavtal. De grundläggande reglerna finns alltså i Rom I-förordningen, som innehåller en i

princip heltäckande reglering av tillämplig lag för försäkringsavtal och övriga frågor av relevans för lagvalet. Övervägandena finns i avsnitt 7.

2 § Vid tillämpning av artikel 7 i förordningen gäller följande i fråga om avtal om försäkring för ett registreringspliktigt fordon. När ett fordon som är registrerat i en EES-stat köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i en annan EES-stat, ska risken under 30 dagar från det att fordonet kommit i köparens besittning anses finnas i den stat till vilken fordonet ska införas.

Paragrafen innehåller en särskild bestämmelse om var risken ska anses finnas vid vissa fordonsförsäkringar. Genom paragrafen genomförs artikel 4.4 i det femte direktivet om motorfordonsförsäkring (artikel 15 i det kodifierade motorfordonsförsäkringsdirektivet). Övervägandena finns i avsnitt 7.

Flera av Rom I-förordningens lagvalsregler när det gäller försäkringsavtal utgår från var den försäkrade risken ska anses finnas. Enligt artikel 7.6 ska det land där risken anses finnas fastställas enligt EU:s försäkringsdirektiv. Av artikel 4.4 i det femte direktivet om motorfordonsförsäkring framgår dock att vid vissa motorfordonsförsäkringsavtal ska platsen för risken fastställas på ett sätt som avviker från försäkringsdirektiven. Det gäller när ett fordon som är registrerat i ett EES-land köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i ett annat EES-land, dvs. i importsituationer. Av paragrafen, som motsvarar punkten c i den hittillsvarande 3 §, framgår att risken i dessa fall under viss tid ska anses finnas i den stat till vilken fordonet ska införas (se prop. 2006/07:50 s. 43 f.). Detta innebär ingen ändring i sak och motsvarar även vad som gäller enligt 1 kap. 17 § andra stycket 3 försäkringsrörelselagen (2010:2043).

De övriga bestämmelserna i den hittillsvarande 3 § har sin motsvarighet i EU:s försäkringsdirektiv. Att dessa bestämmelser upphävs innebär alltså inte heller någon förändring i förhållande till gällande rätt.

3 § På ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring som avses i artikel 7.4 i förordningen tillämpas lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

Paragrafen innehåller en särskild lagvalsregel för avtal om obligatorisk skadeförsäkring. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Paragrafen, som motsvarar den hittillsvarande 12 §, innebär att det är lagen i den EES-stat som har påbjudit försäkringsplikten som är exklusivt tillämplig på försäkringsavtalet (se vidare prop. 1992/93:222 s. 49). I Sverige finns det regler om obligatorisk skadeförsäkring när det gäller t.ex. trafikförsäkring och patientförsäkring. Att en nationell lagvalsregel av detta slag är tillåten framgår av artikel 7.4 i Rom I-förordningen. Ändringarna i paragrafen innebär ingen förändring i förhållande till gällande rätt.

Begrepps användningen i lagen bygger på EU:s försäkringsdirektiv och har inte förändrats genom Rom I-förordningen. Definitionerna av olika försäkringstyper i nuvarande 1 och 2 §§ upphävs dock, eftersom motsvarande definitioner följer direkt av förordningen och av EU:s försäkringsdirektiv. Med skadeförsäkring avses även fortsättningsvis sådana försäk-

ringar som anges i 2 kap. 11 § första stycket försäkringsrörelselagen (2010:2043).

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

Lagändringarna börjar tillämpas den 1 mars 2015.

Ändringarna är en anpassning av svensk rätt till Rom I-förordningen. Av EU-rätten följer att förordningen är direkt tillämplig i Sverige och har företräde framför nationella regler. Rom I-förordningen ska tillämpas på avtal som har ingåtts den 17 december 2009 eller senare (artikel 28). Förordningens regler gäller alltså, trots de äldre svenska bestämmelserna, redan för avtal som har ingåtts sedan dess. Detta framgår direkt av förordningen och inte av någon särskild övergångsbestämmelse.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.3 Förslaget till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

13 kap. Om styckegodstransport

Definitioner

1 § I detta kapitel avses med

transportör: den som ingår avtal med en avsändare om transport av styckegods till sjöss,

undertransportör: den som till följd av ett uppdrag av transportören utför transporten eller en del av den,

avsändare: den som ingår avtal med en transportör om transport av styckegods till sjöss,

avlastare: den som avlämnar godset för transport,

transportdokument: ett konossement eller ett annat dokument som utfärdas till bevis om transportavtalet,

konventionen: 1924 års internationella konvention rörande konossement med de ändringar som skett genom 1968 och 1979 års tilläggsprotokoll (Haag-Visbyreglerna),

konventionsstat: en stat som är bunden av konventionen,

konventionsfart: sjötransport av gods mellan två stater, när ett konossement ska utfärdas och

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,

2. konossementet har utfärdats i en konventionsstat, eller

3. det i transportavtalet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla.

I paragrafen definieras vissa grundläggande begrepp vid styckegods-transport. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

I paragrafen läggs det till en definition av begreppet konventionsfart. Begreppet har betydelse för i vilka fall de tvingande svenska styckegods-reglerna alltid ska tillämpas i utrikes fart (se 4 § tredje stycket). Med konventionsfart avses sådan fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde (artikel 10 i den konventionen). Det är därmed fråga om sjötransport av gods mellan två stater när ett konossement ska

utfärdas. Vidare krävs att den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat, att konossementet har utfärdats i en konventionsstat, eller att det i transportavtalet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla. Med konossement avses det dokument som utfärdas till bevis om godsbefordringsavtalet och som innebär att godset får lämnas ut endast mot att dokumentet återställs. En definition av begreppet konossement finns i 42 §.

Övriga ändringar är språkliga.

Tillämpningsområde

2 § *Detta kapitel är tillämpligt på avtal om sjötransport av styckegods.*

I paragrafen anges tillämpningsområdet för kapitlet. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Enligt paragrafen, som har ett nytt innehåll, ska kapitlet tillämpas på avtal om sjötransport av styckegods. Lagvalsreglerna i paragrafen upphävs. Ändringen innebär att kapitlet alltid gäller när svensk rätt ska tillämpas på avtalet. Genom ändringen förtydligas att kapitlet ska tillämpas vid all s.k. fri fart, dvs. utrikes transporter som faller utanför Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde.

Om det finns en lagkonflikt, bestäms lagvalet av Rom I-förordningen. Förordningen innehåller en särskild lagvalsregel för transportavtal (artikel 5, se avsnitt 4 och 8.2).

Avtalsbestämmelser

4 § En bestämmelse i ett transportavtal eller ett transportdokument är ogiltig i den *utsträckning* den avviker från detta kapitel eller från 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket *eller ger transportören rätt till försäkringsersättning för godset eller annan liknande rätt, när det är fråga om inrikes fart i Sverige eller fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge. Detsamma gäller i annan fart mellan två stater om*

- 1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,*
- 2. den avtalade lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,*
- 3. flera lossningshamnar anges i avtalet och en av dessa är den faktiska lossningshamnen och denna ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,*
- 4. transportdokumentet har utfärdats i en konventionsstat, eller*
- 5. det i transportavtalet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla.*

Ogiltigheten påverkar inte giltigheten av avtalet eller dokumentet i övrigt.

I inrikes fart i Sverige gäller det som följer av första stycket oavsett vilket lands lag som i övrigt är tillämplig på avtalet. Detsamma gäller i konventionsfart, dock inte om parterna har avtalat att avtalet ska vara underkastat lagen i en annan bestämd konventionsstat.

Om transportavtalet är underkastat konventionen eller på denna grundad lag i en konventionsstat, ska transportdokumentet innehålla uppgift om detta samt om att villkor som avviker från konventionens eller lagens bestämmelser till avsändarens, avlastarens eller mottagarens nackdel är ogiltiga.

I paragrafen anges omfattningen av den tvingande regleringen. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Av paragrafen, som har ett delvis nytt innehåll, framgår att bestämmelserna om styckegodstransport är i huvudsak tvingande (se dock den nya 4 a §). I *första stycket* anges att den tvingande regleringen gäller i inrikes fart i Sverige och i viss utrikes fart. Den tvingande regleringens omfattning motsvarar kapitlets hittillsvarande tillämpningsområde (se vidare prop. 1993/94:195 s. 211 f.). Detta bevarar det nuvarande rättsläget. Kapitlet har nämligen hittills varit tvingande i de fall det uttryckligen ska tillämpas. Ingen ändring i sak är alltså avsedd.

Kapitlet är dispositivt i vissa fall av s.k. fri fart, dvs. utrikes transporter som faller utanför Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde.

Andra stycket motsvarar det hittillsvarande första stycket andra meningen.

Av det nya *tredje stycket* framgår att de tvingande reglerna ska tillämpas i inrikes fart i Sverige och i konventionsfart, dvs. sådan utrikes fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde (se kommentaren till 1 §), oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. Det innebär att de tvingande reglerna i dessa fall gäller även när utländsk rätt ska tillämpas på avtalet enligt Rom I-förordningen. I konventionsfart har dock parterna möjlighet att avtala att lagen i en annan bestämd konventionsstat ska tillämpas i stället. Då gäller det landets lag fullt ut. De tvingande svenska styckegodsreglerna ska där- emot – trots förordningen – tillämpas, om parterna har avtalat att lagen i en icke-konventionsstat ska tillämpas.

Fjärde stycket motsvarar det hittillsvarande tredje stycket.

De hittillsvarande andra och fjärde styckena flyttas till den nya 4 a §. Övriga ändringar är språkliga.

4 a § *Vad som sägs i 4 § gäller inte 5, 8–11 och 14–23 §§ och utgör inte heller hinder mot att det tas in bestämmelser i transportavtalet om gemensamt haveri. Transportören får även utöka sitt ansvar och sina förpliktelser enligt detta kapitel.*

Om det, med hänsyn till godsets ovanliga beskaffenhet eller tillstånd eller de särskilda förhållanden eller villkor under vilka transporten ska utföras, är skäligt att genom avtal inskränka transportörens ansvarighet eller utvidga transportörens rättigheter enligt detta kapitel, ska ett sådant avtal gälla.

I paragrafen, som är ny och motsvarar de hittillsvarande andra och fjärde styckena i 4 §, anges vissa undantag från den tvingande regleringen i 4 § (se vidare prop. 1993/94:195 s. 214 f.). Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Paragrafen har tillkommit av redaktionella skäl med anledning av de ändringar som görs i 4 §. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Skiljedom

61 § *Trots 60 § första stycket får parterna genom skriftligt avtal komma överens om att tvister ska hänskjutas till avgörande genom skiljedom. Som en del av skiljeavtalet gäller alltid att skiljeförfarandet efter kändens val ska äga rum i en av de stater där en ort som anges i 60 § första stycket är belägen.*

Bestämmelserna i 60 § andra och tredje styckena har motsvarande tillämpning.

Första stycket gäller inte om *vare sig* den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge.

Paragrafen innehåller särskilda regler för skiljeförfaranden som gäller tvister om styckeodstransporter. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

I *första stycket* upphävs lagvalsregeln för skiljeförfaranden. Det finns alltså inte längre någon särskild lagvalsregel för dessa fall.

Övriga ändringar är språkliga.

14 kap. Om befraktning av fartyg

Tillämpningsområde och definitioner

1 § *Detta kapitel är tillämpligt på avtal om hel- och delbefraktning av fartyg.* Bestämmelserna om resebefraktning gäller också konsekutiva resor när annat inte har angetts.

I detta kapitel avses med

bortfraktare: den som genom avtal för befordran av gods bortfraktar ett fartyg till annan, *befraktaren*,

avlastare: den som avlämnar godset för lastning,

resebefraktning: befraktning där frakten *ska* beräknas för resa,

konsekutiva resor: ett visst antal resor som utförs efter varandra enligt ett befraktningsavtal som avser ett bestämt fartyg,

tidsbefraktning: befraktning där frakten *ska* beräknas för tid,

delbefraktning: befraktning som gäller mindre än ett helt fartyg eller än en full last när certeparti används.

I paragrafen regleras befraktningsreglernas tillämpningsområde och vissa grundläggande begrepp inom befraktningsområdet. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Enligt *första stycket* ska kapitlet tillämpas på avtal om hel- och delbefraktning av fartyg. De lagvalsregler som har tillkommit genom nordiskt samarbete upphävs. Ändringarna innebär att befraktningsreglerna gäller, när svensk rätt ska tillämpas på avtalet (se dock 2 § tredje stycket). Om det finns en lagkonflikt, bestäms lagvalet av Rom I-förordningen. Förordningen innehåller en särskild lagvalsregel för transportavtal (artikel 5, se avsnitt 4 och 8.3).

Övriga ändringar är språkliga.

Avtalsfrihet

2 § *Detta kapitel tillämpas inte i den utsträckning något annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.*

Vid resebefraktning i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge får 27 § inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri.

Vid befraktning i fart som avses i 13 kap. 4 § första stycket får 18 § om utfärdande av konossement inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastaren.

I inrikes fart i Sverige gäller det som följer av tredje stycket oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. Detsamma gäller i sådan

konventionsfart som avses i 13 kap. 1 §, dock inte om parterna har avtalat att avtalet ska vara underkastat lagen i en annan bestämd stat som är bunden av den konvention som anges i 13 kap. 1 §.

Att detta kapitel inte heller får åsidosättas genom avtal i vissa andra fall följer av 5 §.

I paragrafen anges i vilka fall de i huvudsak dispositiva befraktningsreglerna är tvingande. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

I *andra stycket* upphävs den särskilda lagvalsregeln för inrikes fart i Danmark, Finland och Norge.

Av *tredje stycket* följer att 18 §, som reglerar utfärdande av ombordkonossement, är tvingande i sådan fart som anges i 13 kap. 4 §. Detta motsvarar vad som gäller i dag.

I det nya *fjärde stycket* anges emellertid att bestämmelsen i inrikes fart i Sverige och i utrikes fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde ska tillämpas, oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. Det innebär att den tvingande regleringen i dessa fall utsträcks till att gälla även när utländsk rätt ska tillämpas på avtalet. Detta gäller dock inte i sådan fart som faller under Haag-Visbyreglernas tillämpningsområde, om parterna har avtalat att lagen i en annan konventionsstat ska tillämpas. I sådant fall gäller det landets lag fullt ut. Bestämmelsen om ombordkonossement ska däremot – trots Rom I-förordningen – tillämpas, om parterna har avtalat att lagen i en icke-konventionsstat ska tillämpas (se vidare kommentaren till 13 kap. 4 §).

Femte stycket motsvarar det hittillsvarande fjärde stycket.

Övriga ändringar är språkliga.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

Lagändringarna börjar tillämpas den 1 mars 2015.

Genom lagändringarna anpassas svensk rätt till Rom I-förordningen. Av EU-rätten följer att förordningen är direkt tillämplig i Sverige och har företräde framför nationella regler. Förordningen ska tillämpas på avtal som har ingåtts den 17 december 2009 eller senare (artikel 28). Förordningen gäller alltså, trots de äldre svenska lagvalsreglerna, sedan dess. Detta framgår direkt av förordningen och inte av någon särskild övergångsbestämmelse.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.4 Förslaget till lag om upphävande av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser

Häri genom föreskrivs att lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska upphöra att gälla vid utgången av februari 2015.

Den upphävda lagen gäller fortfarande för avtal som har ingåtts från och med den 1 juli 1998 till och med den 16 december 2009, men inte för avtal som har ingåtts därefter.

Lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser införlivar Romkonventionen i svensk rätt. Genom förevarande lag upphävs lagen vid utgången av februari 2015. Rom I-förordningen är universellt tillämplig (artikel 2), vilket innebär att den lag som utpekats ska tillämpas oavsett om det är lagen i ett land som omfattas av förordningen eller inte. Detta innebär att Rom I-förordningens lagvalsregler är tillämpliga även i förhållande till t.ex. Danmark, som är part i Romkonventionen men som inte omfattas av förordningen.

Av Rom I-förordningen följer att den tillämpas på avtal som har ingåtts den 17 december 2009 eller senare (artikel 28). Förordningens regler tillämpas alltså, trots de äldre svenska bestämmelserna, redan för avtal som har ingåtts därefter. Den upphävda lagen ska dock alltså tillämpas på avtal som har ingåtts från och med den 1 juli 1998 – då lagen trädde i kraft – till och med den 16 december 2009. För tiden därefter gäller Rom I-förordningen.

Övervägandena finns i avsnitt 9 och 12.

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster

7 § Bestämmelserna i 3–5 §§ påverkar inte parternas frihet att välja tillämplig lag för sitt avtal eller frågor om tillämplig lag för försäkringsavtal av de slag som avses i artikel 7 i *Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)*.

Av paragrafen framgår att det finns vissa situationer när bestämmelserna om den s.k. ursprungslandsprincipen i 3–5 §§ inte tillämpas (se vidare prop. 2001/02:150 s. 115 f.). Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen i paragrafen är en följd av att lagvalsregler för försäkringsavtal nu finns i Rom I-förordningen. Den hittillsvarande hänvisningen till lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal ersätts av motsvarande hänvisning till artikel 7 i förordningen.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

Lagändringen börjar tillämpas den 1 mars 2015. Det hänvisas till kommentaren till ikraftträdandebestämmelsen i lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.6 Förslaget till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)

3 § Lagen tillämpas oavsett var fastigheten är belägen, om en väsentlig del av fastighetsmäklarens uppdrag utförs i Sverige. Detta gäller inte i den utsträckning

något annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

Paragrafen gäller lagens tillämplighet när ett förmedlingsuppdrag har anknytning till utlandet. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ändringen är en följd av att lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser upphävs. Rom I-förordningen gäller på det område som den upphävda lagen reglerade.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

Lagändringen börjar tillämpas den 1 mars 2015. Det hänvisas till kommentaren till lagen om upphävande av lagen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

14.7 Förslaget till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

3 kap. Verknings av konkurs

Gäldenärens förlust av sin rådighet

2 § En rättshandling mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar *ska trots* 1 § gälla, om det inte visas att den andre kände till beslutet eller att det *fanns* omständigheter som gav honom *eller henne* skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs. *En överlåtelse* av eller *ett annat* förfogande över egendom som på grund av detta *ska gälla, ska dock*, om konkursboet utan oskäligt uppehåll *begär* det, gå åter mot att boet ersätter den andre vad han *eller hon* har *betalat* jämte nödvändig eller nyttig kostnad.

Första stycket andra meningen gäller inte egendom som anges i 8 kap. 10 § andra stycket.

Infriar någon en förpliktelse mot gäldenären efter den tidpunkt som anges i första stycket, *ska* det tillgodoräknas honom *eller henne*, om det av omständigheterna framgår att han *eller hon* var i god tro. En uppsägning eller *en* annan liknande rättshandling som företas mot eller av gäldenären efter sagda tidpunkt *ska gälla*, om det av omständigheterna framgår att den andre var i god tro och det är uppenbart oskäligt att rättshandlingen blir ogiltig mot konkursboet.

Det finns särskilda bestämmelser om verkan av gäldenärens överlåtelse eller pantsättning av löpande skuldebrev, aktiebrev eller vissa andra jämförbara värdehandlingar.

Paragrafen innehåller ett antal undantag från huvudregeln att en rättshandling som en gäldenär företar i strid med rådighetsförbudet inte kan göras gällande mot ett konkursbo (se 3 kap. 1 §). I paragrafen regleras även ett konkursbos möjlighet att begära att vissa rättshandlingar ska gå åter. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I *andra stycket*, som är nytt, införs en begränsning av ett konkursbos möjlighet att begära att en i och för sig giltig överlåtelse av eller annat förfogande över egendom ska gå åter (jfr första stycket andra meningen).

Ändringen innebär att ett konkursbo inte kan begära att en överlåtelse av eller annat förfogande över egendom, t.ex. pantsättning, ska gå åter, om det rör sig om egendom som anges i 8 kap. 10 § andra stycket. Den egendom som avses är alltså finansiella instrument, valuta, guld som har ställts som säkerhet till en central motpart och fordringar som uppkommit på grund av att ett kreditinstitut har beviljat ett penninglån. Hänvisningen till 8 kap. 10 § andra stycket avser bara vilken typ av egendom som undantas från återgångsregeln. Egendomen behöver alltså i övrigt inte uppfylla de krav som föreskrivs i den bestämmelsen (t.ex. att egendomen har ställts som säkerhet).

Bedömningen av om återgångsregeln är tillämplig ska göras vid tidpunkten för överlåtelsen av eller förfogandet över egendomen. Om det är fråga om undantagen egendom, t.ex. ett finansiellt instrument, är återgångsregeln inte tillämplig, även om egendomen senare hos motparten har ersatts av annan egendom.

Finansiella instrument och valuta undantas generellt från återgångsregeln (se vidare prop. 1999/2000:18 s. 107 och prop. 2004/05:30 s. 32). Med guld avses sådant guld som uppfyller kraven i Europeiska kommissionens delegerade förordning (EU) nr 153/2013 (se prop. 2013/14:111 s. 101). I fråga om de fordringar som omfattas av bestämmelsen avses med penninglån detsamma som i aktiebolagslagen (2005:551). Se vidare prop. 2010/11:95 s. 49.

Övriga ändringar är språkliga.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.
2. Vid en konkurs som beslutats före ikraftträdandet gäller äldre föreskrifter.

Enligt *punkten 1* börjar den nya bestämmelsen gälla den 1 mars 2015.

Punkten 2 innebär att den nya bestämmelsen som begränsar möjligheten för ett konkursbo att begära att en rättshandling ska återgå inte ska gälla vid en konkurs som beslutats före ikraftträdandet. I sådant fall gäller äldre föreskrifter i fråga om ett konkursbos möjlighet att begära att ett förfogande över egendom ska gå åter.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 593/2008

av den 17 juni 2008

om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 61 c och artikel 67.5 andra strecksatsen,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Gemenskapen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område bör gemenskapen besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande följd i den mån de behövs för att den inre marknaden ska fungera väl.
- (2) Enligt artikel 65 b i fördraget ska dessa åtgärder omfatta främjande av förenligheten mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet.
- (3) Europeiska rådet uttryckte vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter och såg detta som en hörnsten i det rättsliga samarbetet på det civilrättsliga området samt uppmanade rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra den principen.
- (4) Den 30 november 2000 antog rådet ett gemensamt åtgärdsprogram för kommissionen och rådet **för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område** ⁽³⁾. I programmet identifieras åtgärder som rör harmonisering av lagvalsregler som åtgärder som underlättar ömsesidigt erkännande av domar.
- (5) I Haagprogrammet ⁽⁴⁾, som Europeiska rådet antog den 5 november 2004, uppmanades till fortsatt aktivt arbete med lagvalsreglerna för avtalsförpliktelser ("Rom I").

- (6) Om den inre marknaden ska fungera väl, måste medlemsstaternas lagvalsregler leda till att domstolarna i varje medlemsstat tillämpar samma lands lag, oavsett var talan har väckts, i syfte att göra det lättare att förutse hur en tvist kommer att lösas, öka rättssäkerheten och främja fri rörlighet för domar.
- (7) Denna förordnings materiella tillämpningsområde och bestämmelser bör överensstamma med rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ⁽⁵⁾ ("Bryssel I") och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser ⁽⁶⁾ ("Rom II").
- (8) Familjeförhållanden bör omfatta förhållanden mellan föräldrar och barn, mellan makar, mellan besvägrade samt mellan släktingar på sidolinjen. Hänvisningen i artikel 1.2 till förhållanden som har samma verkan som äktenskap och andra familjeförhållanden bör tolkas i enlighet med lagen i den medlemsstat där talan väcks.
- (9) Förpliktelser som följer av växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper bör också omfatta fraktsedlar i den utsträckning som förpliktelserna enligt fraktsedeln följer av dess negotiabla karaktär.
- (10) Förpliktelser som har sin grund i diskussioner som föregår ingåendet av ett avtal omfattas av artikel 12 i förordning (EG) nr 864/2007. Sådana förpliktelser bör således inte omfattas av den här förordningens tillämpningsområde.
- (11) Parternas frihet att välja tillämplig lag bör utgöra en av hörnstenarna för systemet av lagvalsregler för avtalsförpliktelser.
- (12) En överenskommelse mellan parterna om att överföra exklusiv behörighet till en eller flera domstolar i en medlemsstat för att lösa avtalstvister bör utgöra en av de faktorer som bör tas i beaktande vid avgörandet av huruvida ett lagval klart framgår.
- (13) Denna förordning hindrar inte parterna från att i sitt avtal hänvisa till en annan lag än en stats lag eller till en internationell konvention.

⁽¹⁾ EUT C 318, 23.12.2006, s. 56.

⁽²⁾ Europaparlamentets yttrande av den 29 november 2007 (ännu ej offentliggjort i EUT) och rådets beslut av den 5 juni 2008.

⁽³⁾ EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

⁽⁵⁾ EGT L 12, 16.1.2001, s. 1. Förordningen senast ändrad genom förordning (EG) nr 1791/2006 (EUT L 363, 20.12.2006, s. 1).

⁽⁶⁾ EUT L 199, 31.7.2007, s. 40.

- (14) Om gemenskapen i en lämplig rättsakt skulle anta regler inom den materiella avtalsrätten, inklusive standardformuleringar och standardvillkor, kan det där fastställas att parterna får välja dessa regler som tillämplig lag.
- (15) När ett lagval har gjorts och alla andra omständigheter av betydelse i det aktuella fallet föreligger i ett annat land än i det land vars lag har valts, bör lagvalet inte hindra tillämpningen av sådana lagregler i det landet som inte kan avtalas bort. Denna bestämmelse bör tillämpas oavsett om det vid valet av lag också har avtalats om behörighet för en domstol eller inte. Eftersom avsikten inte är att göra någon ändring i sak i förhållande till artikel 3.3 i 1980 års konvention om tillämplig lag för avtalsförpliktelser⁽¹⁾ ("Romkonventionen") bör ordalydelsen i den här förordningen i möjligaste mån anpassas till artikel 14 i förordning (EG) nr 864/2007.
- (16) För att bidra till denna förordnings övergripande mål, dvs. rättssäkerhet i det europeiska rättsområdet, bör lagvalsreglerna vara mycket förutsebara. En domstol bör dock ha en viss frihet att avgöra vilken lag som har starkast anknytning till den aktuella situationen.
- (17) När det gäller frågan om tillämplig lag när inget lagval har gjorts, bör begreppen "utförande av tjänster" och "försäljning av varor" tolkas på samma sätt som vid tillämpning av artikel 5 i förordning (EG) nr 44/2001 i den mån försäljning av varor och utförande av tjänster omfattas av den förordningen. Franchise- och distributionsavtal omfattas av särskilda regler trots att de är tjänsteavtal.
- (18) När det gäller frågan om tillämplig lag när inget lagval har gjorts, bör multilaterala system vara system inom vilka handel bedrivs, t.ex. reglerade marknader och multilaterala handelsplattformar enligt artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument⁽²⁾, oavsett om dessa är beroende av en central motpart eller ej.
- (19) När något faktiskt lagval inte har gjorts, bör tillämplig lag fastställas i enlighet med den regel som har fastställts för avtalstypen i fråga. Om avtalet inte kan hänföras till någon av de fastställda avtalstyperna, eller om dess enskilda delar omfattas av fler än en av de fastställda typerna, bör tillämplig lag vara lagen i det land där den part som ska utföra avtalets karakteristiska prestation har sin vanliga vistelseort. Om avtalet består av en samling rättigheter och skyldigheter som kan omfattas av fler än en av de fastställda avtalstyperna, bör avtalets karakteristiska prestation fastställas med hänsyn till dess tyngdpunkt.
- (20) Om det klart framgår att avtalet uppenbart har en närmare anknytning till ett annat land än det som anges i artikel 4.1 och 4.2 bör en skyddsklausul ange att lagen i det andra landet ska tillämpas. För att kunna fastställa det landet bör hänsyn bland annat tas till om det aktuella avtalet har en mycket nära koppling till ett eller flera andra avtal.
- (21) Om inget lagval har gjorts och tillämplig lag inte kan fastställas vare sig på grundval av det faktum att avtalet kan hänföras till någon av de fastställda typerna eller som lagen i det land där den part som ska utföra avtalets karakteristiska prestation har sin vanliga vistelseort, bör avtalet omfattas av lagen i det land med vilket det har starkast anknytning. För att kunna fastställa det landet bör hänsyn tas bland annat till om det aktuella avtalet har en mycket nära koppling till ett eller flera andra avtal.
- (22) När det gäller tolkningen av godstransportavtal avses ingen materiell ändring i förhållande till artikel 4.4 tredje meningen i Romkonventionen. Av detta följer att certepartier för en enstaka resa och andra avtal vilkas huvudsyfte är transport av gods bör anses utgöra avtal om godstransport. I denna förordning bör med "avsändare" avses varje person som ingår ett transportavtal med transportören, och med "transportör" den avtalspart som åtar sig att transportera varorna, vare sig han eller hon själv utför transporten eller ej.
- (23) När det gäller avtal som har ingåtts med parter som anses vara svagare, bör dessa parter skyddas med hjälp av lagvalsregler som är mer gynnsamma för dessa parter intressen än de allmänna reglerna.
- (24) I fråga om konsumentavtal bör lagvalsregeln göra det möjligt att minska utgifterna för att lösa tvister i dessa ärenden, som ofta rör små belopp, och ta hänsyn till utvecklingen av ny teknik för distansförsäljning. För att uppnå överensstämmelse med förordning (EG) nr 44/2001 bör man dels låta begreppet "riktad verksamhet" vara ett villkor för tillämpningen av konsumentskyddsregeln, dels se till att begreppet tolkas på samma sätt i förordning (EG) nr 44/2001 och den här förordningen genom att hänvisa till ett gemensamt uttalande från rådet och kommissionen om artikel 15 i förordning (EG) nr 44/2001 där det anges att det för att artikel 15.1 c ska kunna tillämpas "inte räcker med att ett företag riktar sin verksamhet till den medlemsstat där konsumenten har hemvist, eller till flera medlemsstater bland vilka den staten ingår, utan dessutom måste ett avtal ha ingåtts inom ramen för denna verksamhet." I uttalandet anges även att "det inte räcker med att en webbplats är tillgänglig för att artikel 15 ska kunna tillämpas, men en omständighet att beakta är om denna webbplats ger möjlighet att ingå distansavtal och om ett sådant distansavtal också faktiskt har ingåtts på ett eller

(1) EUT C 334, 30.12.2005, s. 1.

(2) EUT L 145, 30.4.2004, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 2008/10/EG (EUT L 76, 19.3.2008, s. 33).

annat sätt. Därvid är det språk eller den valuta som används på en webbplats ingen relevant faktor”.

- (25) Konsumenten bör skyddas av sådana regler i det land där han eller hon har sin vanliga vistelseort som inte kan avtalas bort, förutsatt att avtalet har ingåtts som ett resultat av att näringsidkaren bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i landet i fråga. Samma skydd bör garanteras om näringsidkaren, i de fall där han inte bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, däribland det landet, och avtalet ingås som en följd av sådan verksamhet.
- (26) Vid tillämpningen av denna förordning bör finansiella tjänster, såsom investeringstjänster och investeringsverksamhet och sidotjänster som en näringsidkare tillhandahåller en konsument, enligt definitionen i avsnitten A och B i bilaga I i direktiv 2004/39/EG, samt avtal för försäljning av andelar i företag för kollektiva investeringar, oavsett om de omfattas av rådets direktiv 85/611/EEG av den 20 december 1985 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag)⁽¹⁾, omfattas av artikel 6 i den här förordningen. När en hänvisning görs till villkoren för emittering, erbjudande till allmänheten och anbud om övertagande av överlåtbara värdepapper och för tecknande eller inlösning av andelar i företag för kollektiva investeringar, bör dessa hänvisningar följaktligen inbegripa alla de aspekter som binder emittenten eller anbudsgivaren till konsumenten, men bör inte inbegripa frågor som berör tillhandahållandet av finansiella tjänster.
- (27) Olika undantag bör göras från den allmänna lagvalsregeln i fråga om konsumentavtal. Enligt ett sådant undantag bör den allmänna regeln inte gälla avtal om sakrätt till fast egendom eller hyresrätt till sådan egendom, såvida inte avtalet gäller rätten att använda fast egendom på tidsdelningsbasis i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 94/47/EG av den 26 oktober 1994 om skydd för köparna vad avser vissa aspekter i avtal om nyttjanderätten till fast egendom på tidsdelningsbasis⁽²⁾.
- (28) Det är viktigt att säkerställa att rättigheter och skyldigheter som utgör ett finansiellt instrument inte omfattas av den allmänna regel som gäller för konsumentavtal, eftersom detta kan medföra att skilda lagar tillämpas på vart och ett av de utfärdade instrumenten, varigenom deras art ändras och fungibel handel med och fungibelt utbud av dessa instrument förhindras. På samma sätt behöver det avtalsförhållande som upprättas mellan emittenten eller anbudsgivaren och den som tecknar sig för instrumentet inte nödvändigtvis omfattas av de bindande reglerna om

tillämpning av lagen i det land där kunden har sin vanliga vistelseort, eftersom det bör säkerställas att villkoren för en emittering eller ett anbud är enhetliga. Detta resonemang bör också tillämpas på de multilaterala system som omfattas av artikel 4.1 h, för vilka det bör säkerställas att den lag som gäller i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort inte strider mot de regler som gäller för avtal som har ingåtts inom ramen för sådana system eller med operatören av sådana system.

- (29) När det i denna förordning hänvisas till rättigheter och skyldigheter som utgör villkoren för emittering, erbjudande till allmänheten eller anbud om övertagande av överlåtbara värdepapper, och för tecknande eller inlösning av andelar i företag för kollektiva investeringar, bör dessa hänvisningar inbegripa villkoren för bland annat tilldelning av värdepapper eller andelar, rättigheter i fall av överteckning, återkallelserätter och liknade frågor relaterade till anbudet, samt de frågor som avses i artiklarna 10, 11, 12 och 13, så att det säkerställs att alla de relevanta avtalsaspekter av ett anbud som binder emittenten eller anbudsgivaren till konsumenten regleras i en enda lag.
- (30) Med finansiella instrument och överlåtbara värdepapper avses i denna förordning finansiella instrument och överlåtbara värdepapper enligt definitionen i artikel 4 i direktiv 2004/39/EG.
- (31) Ingenting i denna förordning bör hindra funktionen för ett formellt arrangemang utformat som ett system enligt artikel 2 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper⁽³⁾.
- (32) Med tanke på transportavtalens och försäkringsavtalens särskilda egenskaper bör det finnas särskilda bestämmelser som säkerställer en lämplig skyddsnivå för passagerare och försäkringstagare. Artikel 6 bör därför inte tillämpas i samband med dessa särskilda avtal.
- (33) Om ett försäkringsavtal som inte täcker en stor risk täcker mer än en risk, av vilka minst en föreligger i en medlemsstat och minst en i ett tredjeland, bör de särskilda bestämmelserna om försäkringsavtal i denna förordning endast tillämpas på den risk eller de risker som finns i den eller de relevanta medlemsstaterna.
- (34) Regeln om individuella anställningsavtal bör inte påverka tillämpningen av internationellt tvingande regler i utstationeringslandet i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 96/71/EG av den 16 december 1996 om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ EGT L 375, 31.12.1985, s. 3. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/18/EG (EUT L 76, 19.3.2008, s. 42).

⁽²⁾ EGT L 280, 29.10.1994, s. 83.

⁽³⁾ EGT L 166, 11.6.1998, s. 45.

⁽⁴⁾ EGT L 18, 21.1.1997, s. 1.

- (35) Arbetstagare bör inte förvägras det skydd som de erbjuds genom bestämmelser från vilka undantag inte får göras genom avtal, eller från vilka undantag får göras endast till deras fördel.
- (36) För individuella anställningsavtal gäller dessutom att utförandet av arbete i ett annat land bör anses som tillfälligt om arbetstagaren förväntas återuppta sitt arbete i ursprungslandet efter att ha utfört sin uppgift i utlandet. Att ett nytt arbetsavtal sluts med den ursprunglige arbetsgivaren eller en arbetsgivare som tillhör samma företagsgrupp som den ursprunglige arbetsgivaren bör inte hindra att arbetstagaren anses tillfälligtvis utföra sitt arbete i ett annat land.
- (37) Allmänintresset motiverar att medlemsstaternas domstolar i vissa undantagsfall bör få möjlighet att tillämpa undantag genom att åberopa grunderna för rättsordningen ("public policy") och internationellt tvingande regler. Begreppet "internationellt tvingande regler" bör skiljas från uttrycket "bestämmelser som inte får avtalas bort", och bör tolkas mer restriktivt.
- (38) Vid frivillig överlåtelse av fordran bör begreppet "förhållande" klargöra att artikel 14.1 även gäller egendomsaspekterna av en överlåtelse mellan överlåtaren och förvärvaren i rättsordningar där sådana aspekter behandlas separat från aspekterna i lagbestämmelser om avtalsförpliktelser. Begreppet "förhållande" bör inte uppfattas så att det avser varje tänkbart förhållande som kan föreligga mellan överlåtaren och förvärvaren. Framför allt är det inte avsett att omfatta prejudiciella frågor om frivillig överlåtelse av fordran eller avtalsenlig subrogation. Begreppet bör strikt begränsas till aspekter med direkt relevans för den frivilliga överlåtelse av fordran eller avtalsenliga subrogation som avses.
- (39) Av rättssäkerhetsskäl bör man ge en tydlig definition av begreppet "vanlig vistelseort", särskilt för bolag, föreningar och andra juridiska personer. I motsats till artikel 60.1 c i förordning (EG) nr 44/2001 som innehåller tre kriterier bör lagvalsregeln begränsas till ett enda kriterium; annars skulle parterna inte kunna förutse vilken lag som är tillämplig i deras fall.
- (40) Man bör undvika fördelning på flera instrument av lagvalsregler och oförenlighet mellan sådana regler. Genom denna förordning utesluts emellertid inte möjligheten att införa lagvalsregler för avtalsförpliktelser i gemenskapsrättsliga bestämmelser när det gäller särskilda frågor.
- Denna förordning bör emellertid inte påverka tillämpningen av andra instrument som fastställer bestämmelser avsedda att bidra till att den inre marknaden fungerar väl, i den mån de inte kan tillämpas tillsammans med den lag som anvisas genom reglerna i förordningen. Tillämpningen av bestämmelser i den tillämpliga lag som anvisas i denna förordning bör inte begränsa den fria rörligheten för varor och tjänster såsom den regleras av gemenskapsinstrument, exempelvis Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel på den inre marknaden ("direktiv om elektronisk handel")⁽¹⁾.
- (41) Respekten för medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka internationella konventioner som en eller flera medlemsstater är anslutna till vid den tidpunkt då denna förordning antas. För att göra reglerna mer tillgängliga bör kommissionen, på grundval av uppgifter från medlemsstaterna, offentliggöra en förteckning över de konventioner det rör sig om i *Europeiska unionens officiella tidning*.
- (42) Kommissionen kommer att lägga fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet om förfaranden och villkor i enlighet med vilka medlemsstaterna, i enskilda undantagsfall och avseende sektorsfrågor, ska ha rätt att för egen del med tredjeländer förhandla om och ingå avtal som innehåller bestämmelser om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.
- (43) Eftersom målet för denna förordning inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför, på grund av förordningens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (44) I enlighet med artikel 3 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning har Irland meddelat sin önskan att delta i antagandet och tillämpningen av denna förordning.
- (45) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar Förenade kungariket inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig i Förenade kungariket.
- (46) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning, som inte är bindande för eller tillämplig i Danmark.

(1) EGT L 178, 17.7.2000, s. 1.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1

Materiellt tillämpningsområde

1. Denna förordning ska tillämpas på avtalsförpliktelser på privaträttens område i situationer som innebär lagkonflikt.

Den ska i synnerhet inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor.

2. Denna förordning är inte tillämplig på

- a) frågor som rör fysiska personers rättsliga status, rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga, om inte annat följer av artikel 13,
- b) förpliktelser som har sin grund i familjeförhållanden och förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan, inbegripet underhållsskyldighet,
- c) förpliktelser som har sin grund i makars förmögenhetsförhållanden, förmögenhetsförhållanden i förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan som äktenskap samt arv och testamente,
- d) förpliktelser som har sin grund i växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper, i den utsträckning som förpliktelserna enligt sådana andra värdepapper följer av deras negotiabla karaktär,
- e) skiljedomsavtal och avtal om val av domstol,
- f) frågor som underkastas lagreglerna om bolag, föreningar och andra juridiska personer, såsom frågor om deras upprättande genom registrering eller på annat sätt, deras rättskapacitet, interna organisation eller upplösning samt om personligt ansvar för delägare eller medlemmar och organ i denna egenskap för bolagets, föreningens eller den juridiska personens förpliktelser,
- g) frågan om en mellanman kan binda en huvudman eller ett organ för ett bolag eller en annan juridisk person kan binda ett bolag, en förening eller en juridisk person i förhållande till tredje man,
- h) bildande av truster och förhållandet mellan instiftare, trustförvaltare och förmånstagare,
- i) förpliktelser som har sin grund i de förhandlingar som föregick ingåendet av avtalet,

- j) försäkringsavtal som uppstår genom verksamhet som bedrivs av andra organisationer än företag som avses i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG av den 5 november 2002 om livförsäkring ⁽¹⁾ som har till ändamål att tillhandahålla förmåner för anställda eller självständiga näringsidkare, som är knutna till ett företag eller grupp av företag eller till en viss bransch eller grupp av branscher, i händelse av dödsfall eller överlevnad eller vid nedläggning eller inskränkning av verksamhetskällan, eller vid arbetsrelaterad sjukdom eller arbetsolyckor.

3. Denna förordning ska inte tillämpas på bevisfrågor och processuella frågor, om inte annat följer av artikel 18.

4. I denna förordning avses med "medlemsstat" alla medlemsstater som omfattas av förordningen. I artikel 3.4 och artikel 7 avses emellertid samtliga medlemsstater.

Artikel 2

Universell tillämpning

Den lag som anvisas i denna förordning ska tillämpas även om det är lagen i en icke-medlemsstat.

KAPITEL II

ENHETLIGA REGLER

Artikel 3

Lagval genom avtal

1. På ett avtal tillämpas den lag som parterna har valt. Lagvalet ska vara uttryckligt eller klart framgå av avtalsvillkoren eller av övriga omständigheter. Genom sitt val kan parterna ange tillämplig lag för hela avtalet eller för endast en del av det.

2. Parterna kan när som helst komma överens om att en annan lag ska vara tillämplig på avtalet än den lag som det tidigare var underkastat, antingen till följd av ett tidigare val enligt denna artikel eller till följd av andra bestämmelser i denna förordning. En ändring i valet av tillämplig lag som görs av parterna efter avtalsslutet påverkar inte avtalets giltighet till formen enligt artikel 11 och försämrar inte heller tredje mans rättigheter.

3. Om alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för lagvalet föreligger i ett annat land än det vars lag har valts, får inte parternas val hindra tillämpningen av sådana lagregler i det andra landet som inte kan avtalas bort.

4. Om alla andra omständigheter av betydelse vid tidpunkten för lagvalet föreligger i en eller flera medlemsstater, får inte

⁽¹⁾ EGT L 345, 19.12.2002, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 2008/19/EG (EUT L 76, 19.3.2008, s. 44).

parternas val av annan tillämplig lag än en medlemsstats lag hindra tillämpningen av sådana regler i gemenskapsrätten, i förekommande fall med den tillämpning som görs i domstolsmedlemsstaten, som inte kan avtalas bort.

5. Frågor om förekomsten och giltigheten av parternas samtycke till att en viss lag ska vara tillämplig avgörs enligt bestämmelserna i artiklarna 10, 11 och 13.

Artikel 4

Tillämplig lag i avsaknad av parternas lagval

1. I den utsträckning tillämplig lag för avtalet inte har valts i enlighet med artikel 3 och utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5–8, ska den lag som gäller för avtalet fastställas på följande sätt:

- a) Avtal om köp av varor ska vara underkastade lagen i det land där säljaren har sin vanliga vistelseort.
- b) Tjänsteavtal ska vara underkastade lagen i det land där tjänsteleverantören har sin vanliga vistelseort.
- c) Avtal som avser sakrätt till fast egendom eller hyra av fast egendom ska vara underkastade lagen i det land där egendomen är belägen.
- d) Utan hinder av vad som sägs i led c ska avtal om hyra av fast egendom för tillfälligt personligt bruk i högst sex månader i följd vara underkastade lagen i det land där hyresvärden har sin vanliga vistelseort, förutsatt att hyresgästen är en fysisk person som har sin vanliga vistelseort i samma land.
- e) Franchiseavtal ska vara underkastade lagen i det land där franchiseägaren har sin vanliga vistelseort.
- f) Distributionsavtal ska vara underkastade lagen i det land där distributören har sin vanliga vistelseort.
- g) Auktionsförsäljningsavtal ska vara underkastade lagen i det land där auktionen äger rum, om detta kan fastställas.
- h) Avtal som har ingåtts i ett multilateralt system vilket sammanför eller möjliggör sammanförandet av flera köp- och säljintressen i finansiella instrument från tredje man enligt definitionen i artikel 4.1.17 i direktiv 2004/39/EG, i enlighet med icke skönmässiga regler och enligt en enda lag, ska regleras genom denna lag.

2. Om avtalet inte omfattas av punkt 1 eller om delarna i avtalet skulle omfattas av fler än ett av leden a–h i punkt 1, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där den part som ska utföra avtalets karakteristiska prestation har sin vanliga vistelseort.

3. Om det framgår av alla omständigheter i fallet att avtalet uppenbart har en närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 1 och 2, ska lagen i det andra landet tillämpas.

4. Om inte tillämplig lag kan fastställas enligt punkt 1 eller 2 ska avtalet vara underkastat lagen i det land till vilket det har närmast anknytning.

Artikel 5

Transportavtal

1. I den utsträckning tillämplig lag för avtal om godstransport av varor inte har valts i enlighet med artikel 3, ska lagen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort tillämpas, förutsatt att platsen för varornas mottagande eller leverans eller avsändarens vanliga vistelseort också är belägen i det landet. Om dessa villkor inte är uppfyllda ska tillämplig lag vara lagen i det land där den plats för varornas leverans som parterna kommit överens om är belägen.

2. I den utsträckning tillämplig lag för ett avtal om persontransport inte har valts av parterna i enlighet med andra stycket, ska den tillämpliga lagen vara lagen i det land där passageraren har sin vanliga vistelseort, förutsatt att avgångsorten eller bestämmelseorten också är belägen i det landet. Om dessa villkor inte är uppfyllda ska lagen i det land där transportören har sin vanliga vistelseort tillämpas.

Parterna får som tillämplig lag för ett avtal om persontransport enligt artikel 3 endast välja lagen i det land där

- a) passageraren har sin vanliga vistelseort, eller
- b) transportören har sin vanliga vistelseort, eller
- c) transportören har sitt huvudkontor, eller
- d) avgångsorten är belägen, eller
- e) bestämmelseorten är belägen.

3. Om det, i avsaknad av lagval, framgår av alla omständigheter i fallet att avtalet uppenbart har en närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 1 och 2, ska lagen i detta andra land tillämpas.

Artikel 6

Konsumentavtal

1. Avtal som ingås av en fysisk person för ändamål som kan anses ligga utanför hans eller hennes näringsverksamhet ("konsumenten"), med en annan person som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet ("näringsidkaren"), ska utan att det

påverkar tillämpningen av artiklarna 5 och 7 vara underkastade lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, under förutsättning att näringsidkaren

- a) bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller
- b) på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, inbegripet det landet,

och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

2. Utan hinder av vad som anges i punkt 1 kan parterna välja tillämplig lag för ett avtal som uppfyller villkoren i punkt 1 i enlighet med artikel 3. Ett sådant val får dock inte medföra att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras konsumenten genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkt 1.

3. Om kraven i punkt 1 a eller 1 b inte har uppfyllts ska den lag som ska tillämpas för ett avtal mellan en konsument och en näringsidkare fastställas i enlighet med artiklarna 3 och 4.

4. Punkterna 1 och 2 ska inte tillämpas på följande avtal:

- a) Avtal om utförande av tjänster, om tjänsterna ska utföras uteslutande i ett annat land än det där konsumenten har sin vanliga vistelseort.
- b) Transportavtal, bortsett från avtal som avser en paketresa i den mening som avses i rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang ⁽¹⁾.
- c) Avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom, bortsett från avtal om nyttjanderätt till fast egendom på tidsdelningsbasis i den mening som avses i direktiv 94/47/EG.
- d) Rättigheter och skyldigheter som utgör ett finansiellt instrument och rättigheter och skyldigheter som utgör villkoren för emittering, erbjudande till allmänheten och anbud om övertagande av överlåtbara värdepapper och för tecknande eller inlösnings av andelar i företag för kollektiva investeringar, under förutsättning att dessa inte utgör tillhandahållande av en finansiell tjänst.
- e) Avtal som har ingåtts i den typ av system som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 4.1 h.

⁽¹⁾ EGT L 158, 23.6.1990, s. 59.

Artikel 7

Försäkringsavtal

1. Vare sig risken föreligger i en medlemsstat eller inte ska denna artikel tillämpas på de avtal som avses i punkt 2 och på alla andra försäkringsavtal som täcker risker inom medlemsstaternas gränser. Artikeln ska inte tillämpas på återförsäkringsavtal.

2. Ett försäkringsavtal som täcker en stor risk i den mening som avses i artikel 5 d i rådets första direktiv 73/239/EEG av den 24 juli 1973 om samordning av lagar och andra författningar angående rätten att etablera och driva verksamhet med annan direkt försäkring än livförsäkring ⁽²⁾, ska vara underkastat den lag som väljs av parterna i enlighet med artikel 3 i denna förordning.

Om den tillämpliga lagen inte har valts av parterna ska försäkringsavtalet vara underkastat lagen i det land där försäkringsgivaren har sin vanliga vistelseort. Om det av alla omständigheter i fallet är uppenbart att avtalet har en mycket större anknytning till ett annat land ska lagen i detta andra land tillämpas.

3. Vid andra försäkringsavtal än de avtal som omfattas av punkt 2 får bara följande lagar väljas av parterna i enlighet med artikel 3:

- a) Lagen i varje medlemsstat där risken föreligger vid den tidpunkt då avtalet ingås.
- b) Lagen i det land där försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort.
- c) Om avtalet avser en livförsäkring, lagen i det land där försäkringstagaren är medborgare.
- d) För ett försäkringsavtal som omfattar risker som begränsar sig till händelser som inträffar i en annan medlemsstat än den medlemsstat där risken föreligger, lagen i den medlemsstaten.
- e) Om försäkringstagaren i ett avtal som omfattas av denna punkt bedriver näringsverksamhet eller industriell verksamhet eller utövar ett fritt yrke och försäkringsavtalet täcker två eller fler risker som relaterar till denna verksamhet och föreligger i flera medlemsstater, lagen i en av de berörda medlemsstaterna eller lagen i det land där försäkringstagaren har sin vanliga vistelseort.

Om medlemsstaterna i de fall som fastställs i leden a, b eller e beviljar större valfrihet när det gäller val av tillämplig lag för försäkringsavtalet får parterna utnyttja denna frihet.

⁽²⁾ EGT L 228, 16.8.1973, s. 3. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/68/EG (EUT L 323, 9.12.2005, s. 1).

Om den tillämpliga lagen inte har valts av parterna i enlighet med denna punkt ska ett sådant avtal regleras av lagen i den medlemsstat där risken förelåg då avtalet ingicks.

4. Följande tilläggsbestämmelser ska gälla för försäkringsavtal avseende risker för vilka en medlemsstat föreskriver en skyldighet att teckna en försäkring:

- a) Försäkringsavtalet innebär inte att skyldigheten att teckna försäkring är uppfylld, såvida detta inte sker i överensstämmelse med de särskilda bestämmelserna för den försäkringen, vilka fastställts av den medlemsstat som föreskriver skyldigheten. Vid oförenlighet mellan lagen i den medlemsstat där risken föreligger och lagen i den medlemsstat som föreskriver skyldigheten att teckna försäkring, ska den senare gälla.
- b) Genom undantag från punkterna 2 och 3 får en medlemsstat fastställa att försäkringsavtalet ska regleras av lagen i den medlemsstat som föreskriver en skyldighet att teckna en försäkring.

5. Om avtalet täcker risker som föreligger i mer än en medlemsstat ska avtalet, vid tillämpning av punkt 3 tredje stycket och punkt 4, anses utgöra flera avtal som var för sig hänför sig till enbart en medlemsstat.

6. Vid tillämpning av denna artikel ska det land där risken föreligger fastställas i enlighet med artikel 2 d i rådets andra direktiv 88/357/EEG av den 22 juni 1988 om samordning av lagar och andra författningar som avser annan direkt försäkring än livförsäkring, och med bestämmelser avsedda att göra det lättare att effektivt utöva friheten att tillhandahålla tjänster⁽¹⁾, och när det gäller livförsäkringar ska det land där risken föreligger vara den plats för åtagandet som avses i artikel 1.1 g i direktiv 2002/83/EG.

Artikel 8

Individuella anställningsavtal

1. Ett individuellt anställningsavtal ska underkastas den lag som parterna valt i enlighet med artikel 3. Ett sådant lagval får dock inte medföra att den anställde berövas det skydd som tillförsäkras den anställde genom sådana bestämmelser som inte kan avtalas bort enligt den lag som, om inget lagval gjorts, skulle ha varit tillämplig enligt punkterna 2, 3 och 4 i denna artikel.

2. När parterna inte har valt en lag som ska vara tillämplig på det individuella anställningsavtalet, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där eller, om detta saknas, från vilket den anställde vid fullgörande av avtalet vanligtvis utför sitt arbete. Det land där arbetet vanligen utförs ska inte anses ha ändrats när arbetstagaren tillfälligtvis utför sitt arbete i ett annat land.

⁽¹⁾ EGT L 172, 4.7.1988, s. 1. Direktivet senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/14/EG (EUT L 149, 11.6.2005, s. 14).

3. Om den lag som ska tillämpas inte kan fastställas enligt punkt 2, ska avtalet vara underkastat lagen i det land där det företag som har anställt arbetstagaren är beläget.

4. Om det framgår av de samlade omständigheterna att avtalet har närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 2 eller 3, ska lagen i detta andra land tillämpas.

Artikel 9

Internationellt tvingande regler

1. Internationellt tvingande regler är regler som ett land anser vara så avgörande för att skydda allmänintressen, t.ex. sin politiska, sociala och ekonomiska struktur, att landet kräver att de tillämpas vid alla situationer inom dess tillämpningsområde, oavsett vilken lag som annars ska tillämpas på avtalet enligt denna förordning.

2. Bestämmelserna i denna förordning ska inte begränsa tillämpningen av internationellt tvingande regler i domstolslandet.

3. De internationellt tvingande reglerna i lagen i det land där de förpliktelser som har sin grund i avtalet ska utföras eller har utförts kan tillerkännas verkan om dessa internationellt tvingande regler gör att avtalet blir olagligt att genomföra. Vid bedömningen av om sådana regler ska tillerkännas verkan ska hänsyn tas till deras art och syfte liksom till följderna av att de tillämpas eller inte tillämpas.

Artikel 10

Samtycke och materiell giltighet

1. Förekomsten och giltigheten av ett avtal eller en bestämmelse i ett avtal ska fastställas enligt den lag vilken det skulle underkastas enligt denna förordning, om avtalet eller bestämmelsen var giltig.

2. En part kan dock åberopa lagen i det land där han har sin vanliga vistelseort för att få fastställt att han inte har samtyckt till avtalet eller avtalsbestämmelsen, om det framgår av omständigheterna att det inte skulle vara rimligt att avgöra verkan av hans uppträdande enligt den lag som anges i punkt 1.

Artikel 11

Avtalets giltighet till formen

1. Ett avtal som har ingåtts mellan personer, eller deras mellanmän, vilka befinner sig i samma land när avtalet ingås är

giltigt till formen om det uppfyller formkraven i den lag som enligt denna förordning i sak reglerar avtalet eller i lagen i det land där avtalet ingås.

2. Ett avtal som har ingåtts mellan personer, eller deras mellanmän, vilka befinner sig i olika länder vid tidpunkten för avtalets ingående är giltigt till formen om det uppfyller formkraven i den lag som enligt denna förordning i sak reglerar avtalet eller i lagen i något av de länder där någon av parterna eller deras mellanmän befinner sig när avtalet ingås eller lagen i det land där någon av parterna hade sin vanliga vistelseort vid den tidpunkten.

3. En ensidig handling som avser att ha rättsliga verkningar med avseende på ett existerande eller ett framtida avtal är giltig till formen, om den uppfyller formkraven i den lag som enligt denna förordning gäller för eller skulle gälla för avtalet, lagen i det land där rättshandlingen upprättades, eller lagen i det land där den person som har upprättat handlingen hade sin vanliga vistelseort vid tidpunkten för upprättandet.

4. Bestämmelserna i punkterna 1, 2 och 3 i den här artikeln ska inte tillämpas på avtal som omfattas av artikel 6. Giltigheten till formen av sådana avtal ska underkastas lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort.

5. Utan hinder av vad som anges i punkterna 1–4 ska ett avtal som avser sakrätt i fast egendom eller hyra av fast egendom vara underkastat sådana formkrav som ställs enligt lagen i det land där egendomen är belägen, om enligt denna lag

- a) dessa krav åläggs oavsett i vilket land avtalet ingicks och oavsett vilken lag som reglerar avtalet, och
- b) dessa krav inte kan avtalas bort.

Artikel 12

Den tillämpliga lagens räckvidd

1. Den lag som är tillämplig på avtalet enligt denna förordning ska särskilt reglera

- a) avtalets tolkning,
- b) dess fullgörelse,
- c) följderna vid fullständigt eller partiellt avtalsbrott, inbegripet uppskattning av skadans omfattning i den mån sådan uppskattning regleras av rättsregler, dock endast inom ramen för de befogenheter som tillkommer den domstol vid vilken talan förs enligt dess processuella regler,
- d) olika sätt att få förpliktelse att upphöra, samt preskription och andra rättighetsförluster som följer av utgången av en frist,
- e) följderna av avtalets ogiltighet.

2. När det gäller sättet för fullgörelse och åtgärder med anledning av bristande fullgörelse ska hänsyn tas till lagen i det land där fullgörelsen äger rum.

Artikel 13

Bristande rättskapacitet och bristande rättslig handlingsförmåga

När ett avtal har ingåtts mellan personer som befinner sig i samma land, kan en fysisk person som skulle ha rättskapacitet och rättshandlingsförmåga enligt lagen i det landet åberopa bristande rättskapacitet och bristande rättshandlingsförmåga enligt lagen i ett annat land, endast om den andra avtalsparten när avtalet ingicks kände till eller borde ha känt till denna brist.

Artikel 14

Överlåtelse av fordran och avtalsenlig subrogation

1. Förhållandet mellan överlåtaren och förvärvaren vid en frivillig överlåtelse av en fordran eller avtalsenlig subrogation av en fordran mot en annan person (gäldenären), ska vara underkastat den lag som enligt denna förordning är tillämplig på avtalet mellan dem.

2. Den lag som är tillämplig på den fordran som överlåtits eller varit föremål för subrogation ska reglera fordringens överlåtbarhet, en förvärvares förhållande till en gäldenär, de förutsättningar under vilka överlåtelsen eller subrogationen kan göras gällande mot gäldenären och frågan om en prestation av gäldenären befriar denne från sina förpliktelser.

3. Begreppet överlåtelse i denna artikel inbegriper fullständiga överföringar av fordringar, överföringar av fordringar som säkerhet samt pant eller andra säkerhetsrättigheter i samband med fordringar.

Artikel 15

Laglig subrogation

När en person (borgenären) har en avtalsgrundad fordran mot en annan person (gäldenären) och en tredje man är skyldig att prestera till borgenären, eller redan har presterat till denna för att uppfylla denna skyldighet, ska den lag som reglerar den tredje mannens skyldighet mot borgenären avgöra om och i vilken utsträckning den tredje mannen har rätt att mot gäldenären utöva de rättigheter som borgenären hade mot gäldenären enligt den lag som reglerar förhållandet dem emellan.

Artikel 16

Flera gäldenärer

Om en borgenär har en fordran på flera gäldenärer som är ansvariga för samma fordran och en av gäldenärerna redan helt eller delvis har fullgjort prestationen enligt denna fordran, ska den lag som reglerar gäldenärens förpliktelse gentemot borge-

nären även reglera gäldenärens regressrätt gentemot medgäldenärerna. Medgäldenärerna kan hänvisa till de invändningar de hade mot borgenären i den mån detta är tillåtet enligt den lag som reglerar deras förpliktelser mot borgenären.

Artikel 17

Kvittning

Om parterna inte avtalat om rätten till kvittning, ska kvittning omfattas av den lag som gäller för den fordran mot vilken rätten till kvittning åberopas.

Artikel 18

Bevisbörda

1. Den lag som enligt denna förordning reglerar en avtalsförpliktelse ska tillämpas även i den mån den uppställer rättsliga presumtioner eller placerar bevisbördan vad avser avtalsförpliktelser.

2. Bevisning om ett avtal eller en handling som avser att ha rättsliga verkningar får föras med varje slags bevismedel som godtas enligt lagen i domstolslandet eller enligt någon av de i artikel 11 angivna lagarna enligt vilka avtalet eller handlingen har giltighet till formen, förutsatt att sådan bevisföring kan genomföras vid domstolen.

KAPITEL III

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Artikel 19

Vanlig vistelseort

1. Vid tillämpning av denna förordning ska ett bolag, en förening eller en annan juridisk person anses ha sin vanliga vistelseort där huvudkontoret är beläget.

Den vanliga vistelseorten för en fysisk person i samband med dennes näringsverksamhet ska vara dennes huvudsakliga driftställe.

2. Om avtalet ingås i samband med verksamheten vid en filial, agentur eller annat verksamhetsställe eller om en sådan filial, agentur eller annat verksamhetsställe enligt avtalet är ansvarigt för prestationen, ska den plats där filialen, agenturen eller annat verksamhetsställe är beläget anses som vanlig vistelseort.

3. Vid fastställandet av den vanliga vistelseorten ska den avgörande tidpunkten vara den tidpunkt då avtalet ingicks.

Artikel 20

Uteslutande av återförvisning

När denna förordning föreskriver att lagen i ett visst land ska tillämpas, avses gällande materiella rättsregler i det landet, med

undantag för landets internationellt privaträttsliga regler, såvida inte något annat föreskrivs i denna förordning.

Artikel 21

Grunderna för domstolslandets rättsordning

Tillämpning av bestämmelser i den lag som anvisas i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning ("public policy").

Artikel 22

Stater med mer än en rättsordning

1. När en stat omfattar flera territoriella enheter som var och en har sina egna rättsregler i fråga om avtalsförpliktelser ska varje sådan enhet anses som ett land vid fastställandet av den lag som ska tillämpas enligt denna förordning.

2. En medlemsstat där olika territoriella enheter har sina egna rättsregler för avtalsförpliktelser behöver inte tillämpa denna förordning vid lagkonflikter enbart mellan lagarna i sådana enheter.

Artikel 23

Förhållandet till andra gemenskapsrättsliga bestämmelser

Denna förordning ska, med undantag för artikel 7, inte inverka på tillämpningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser som på särskilda områden fastställer lagvalsregler för avtalsförpliktelser.

Artikel 24

Förhållandet till Romkonventionen

1. Denna förordning ska ersätta Romkonventionen i medlemsstaterna, utom för de territorier i medlemsstaterna som faller inom den konventionens territoriella tillämpningsområde och där denna förordning inte gäller i enlighet med artikel 299 i fördraget.

2. I den mån denna förordning ersätter bestämmelserna i Romkonventionen ska alla hänvisningar till den konventionen anses vara hänvisningar till denna förordning.

Artikel 25

Förhållandet till gällande internationella konventioner

1. Denna förordning ska inte inverka på tillämpningen av internationella konventioner som en eller flera medlemsstater har tillträtt när denna förordning antas och som fastställer lagvalsregler för avtalsförpliktelser.

2. Denna förordning ska emellertid bland medlemsstaterna ha företrädare framför konventioner som ingåtts uteslutande mellan två eller flera av dem, i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom denna förordning.

Artikel 26

Förteckning över konventioner

1. Senast den 17 juni 2009 ska medlemsstaterna till kommissionen överlämna en förteckning över de konventioner som avses i artikel 25.1. Efter detta datum ska medlemsstaterna underrätta kommissionen om alla uppsägningar av sådana konventioner.

2. Inom sex månader efter mottagandet enligt punkt 1 ska kommissionen i *Europeiska unionens officiella tidning* offentliggöra

- a) en förteckning över de konventioner som avses i punkt 1,
- b) de uppsägningar som avses i punkt 1.

Artikel 27

Översynsklausul

1. Senast den 17 juni 2013 ska kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om tillämpningen av denna förordning. Rapporten ska i förekommande fall åtföljas av förslag till ändring av förordningen. Rapporten ska innehålla

- a) en studie om tillämplig lag för försäkringsavtal och en konsekvensbedömning av de eventuella bestämmelser som ska införas samt

- b) en utvärdering av tillämpningen av artikel 6, särskilt av enhetligheten inom gemenskapsrätten när det gäller konsumentskydd.

2. Senast den 17 juni 2010 ska kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om effektiviteten hos en överlåtelse eller subrogation av en fordran gentemot tredje man och den överlåtna eller subrogerade fordrans företrädare framför en annan persons rättighet. Rapporten ska i förekommande fall åtföljas av förslag till ändring av förordningen och en konsekvensbedömning av de bestämmelser som ska införas.

Artikel 28

Tillämplighet i tiden

Denna förordning ska tillämpas på avtal som ingås efter den 17 december 2009.

KAPITEL IV

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 29

Ikraftträdande och tillämpning

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Den ska tillämpas från och med den 17 december 2009, utom artikel 26 som ska tillämpas från och med den 17 juni 2009.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdad i Strasbourg den 17 juni 2008.

På Europaparlamentets vägnar

H.-G. PÖTTERING

Ordförande

På rådets vägnar

J. LENARČIČ

Ordförande

RÄTTELSER**Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)**

(Europeiska unionens officiella tidning L 177 av den 4 juli 2008)

På sidan 16, artikel 28, ska det

i stället för: "Denna förordning ska tillämpas på avtal som ingås efter den 17 december 2009."

vara: "Denna förordning ska tillämpas på avtal som ingås den 17 december 2009 eller senare."

Rättelse till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005

(Europeiska unionens officiella tidning L 211 av den 14 augusti 2009)

På sidan 49, artikel 27.1, sista meningen, ska det

i stället för: "Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de bestämmelser som inte motsvarar bestämmelserna i förordning (EG) nr 1775/2005 senast den 3 september 2009 och ska utan dröjsmål meddela kommissionen eventuella ändringar som påverkar dem."

vara: "Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om de bestämmelser som inte motsvarar bestämmelserna i förordning (EG) nr 1775/2005 senast den 3 mars 2011 och ska utan dröjsmål meddela kommissionen eventuella ändringar som påverkar dem."

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 864/2007

av den 11 juli 2007

om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 61 c och artikel 67,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

i enlighet med förfarandet i artikel 251 i fördraget, på grundval av det gemensamma utkast som förlikningskommittén godkände den 25 juni 2007 ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Gemenskapen har satt som mål att bevara och utveckla ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. I syfte att gradvis upprätta ett sådant område bör gemenskapen besluta om åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande följder i den mån de behövs för att den inre marknaden skall fungera väl.
- (2) Enligt artikel 65 b i fördraget skall dessa åtgärder omfatta främjande av förenligheten mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet.
- (3) Europeiska rådet uttryckte vid sitt möte i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999 sitt stöd för principen om ömsesidigt erkännande av domar och andra avgöranden av rättsliga myndigheter som en hörnsten i det civilrättsliga samarbetet och uppmanade rådet och kommissionen att anta ett åtgärdsprogram för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.
- (4) Rådet antog den 30 november 2000 kommissionens och rådets gemensamma åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande av domar på privaträttens område ⁽³⁾. I programmet identifieras åtgärder som rör harmonisering av lagvalsregler som åtgärder som underlättar ömsesidigt erkännande av domar.

(5) I Haagprogrammet ⁽⁴⁾, som antogs av Europeiska rådet den 5 november 2004, uppmanades till fortsatt aktivt arbete med lagvalsreglerna för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II).

(6) För att den inre marknaden skall kunna fungera väl, i syfte att förbättra möjligheten att förutse resultatet av en tvist, öka säkerheten ifråga om vilken lag som är tillämplig och öka den fria rörligheten för domar, måste medlemsstaternas lagvalsregler leda till att samma nationella lag är tillämplig oavsett vid vilket lands domstol talan har väckts.

(7) Denna förordnings materiella tillämpningsområde och bestämmelser bör överensstämma med rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ⁽⁵⁾ (Bryssel I) och de instrument som rör tillämplig lag på avtalsförpliktelser.

(8) Denna förordning bör tillämpas oberoende av vid vilken slags domstol talan väcks.

(9) Fordringar som uppkommit på grund av utövandet av statliga befogenheter (*acta iure imperii*) bör inbegripa fordringar mot tjänstemän som agerar på statens vägnar och ansvar för offentliga myndigheters handlingar, inbegripet ansvar för offentligt tillsatta ämbetsmän. Därför bör ärenden som rör sådana fordringar undantas från denna förordnings tillämpningsområde.

(10) Familjeförhållanden bör omfatta förhållanden mellan föräldrar och barn, mellan makar, mellan besvägrade samt mellan släktingar på sidolinjen. Hänvisningen i artikel 1.2 till förhållanden som har samma verkan som äktenskap och andra familjeförhållanden bör tolkas i enlighet med lagen i den medlemsstat där talan väcks.

(11) Innebörden i begreppet utomobligatorisk förpliktelse varierar från en medlemsstat till en annan. I denna förordning bör därför utomobligatorisk förpliktelse förstås som ett autonomt begrepp. Lagvalsreglerna i denna förordning bör också omfatta utomobligatoriska förpliktelser som följer av strikt ansvar.

(12) Tillämplig lag bör också reglera frågan om vilka personer som kan hållas ansvariga för sina handlingar vid skadeståndsgrundande händelser (*tort/delict*).

⁽¹⁾ EUT C 241, 28.9.2004, s. 1.

⁽²⁾ Europaparlamentets yttrande av den 6 juli 2005 (EUT C 157 E, 6.7.2006, s. 371), rådets gemensamma ståndpunkt av den 25 september 2006 (EUT C 289 E, 28.11.2006, s. 68) och Europaparlamentets ståndpunkt av den 18 januari 2007 (ännu ej offentliggjord i EUT). Europaparlamentets lagstiftningsresolution av den 10 juli 2007 och rådets beslut av den 28 juni 2007.

⁽³⁾ EGT C 12, 15.1.2001, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

⁽⁵⁾ EGT L 12, 16.1.2001, s. 1. Förordningen senast ändrad genom förordning (EG) nr 1791/2006 (EUT L 363, 20.12.2006, s. 1).

- (13) Enhetliga regler som tillämpas oavsett vilket lagval som följer av dem kan göra att risken för snedvriden konkurrens mellan de rättssökande i gemenskapen avvärrs.
- (14) Kravet på rättssäkerhet och behovet av att skipa rättvisa i enskilda fall utgör viktiga delar i ett område med rättvisa. I denna förordning fastställs de anknytningsfaktorer som är mest lämpliga för att uppnå dessa mål. I denna förordning fastställs därför en allmän regel, men också särskilda regler och, i vissa bestämmelser, en "undantagsregel" som gör det möjligt att göra undantag från dessa regler om det klart framgår av alla omständigheter i fallet att den skadeståndsgrundande händelsen har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land. Alla dessa regler bildar således ett flexibelt ramverk av lagvalsregler. Det gör det även möjligt för den domstol där talan har väckts att behandla enskilda fall på lämpligt sätt.
- (15) Principen att tillämpa lagen i det land där den skadevållande händelsen inträffade (*lex loci delicti commissi*) är huvudregeln för utomobligatoriska förpliktelser i nästan alla medlemsstater, men den praktiska tillämpningen av principen varierar när fallet har anknytning till flera länder. Detta leder till osäkerhet ifråga om vilken lag som är tillämplig.
- (16) Enhetliga regler bör öka möjligheten att förutse hur domstolarna kommer att döma och garantera rimlig avvägning mellan de intressen som den vars ansvar görs gällande och den skadelidande har. Anknytningen till det land där den direkta skadan uppkom (*lex loci damni*) skapar en rimlig balans mellan de intressen som den vars ansvar görs gällande och den skadelidande har, och den avspeglar även den moderna uppfattningen om civilrättsligt ansvar och utvecklingen av system för strikt ansvar.
- (17) Tillämplig lag bör bestämmas på grundval av var skadan uppkommer, oavsett i vilket eller vilka länder indirekta följder kan inträffa. I enlighet med detta bör, i händelse av personskada eller skada på egendom, det land där skadan uppkommer vara det land där personskadan uppstår eller egendomen skadas.
- (18) Huvudregeln i denna förordning bör vara *lex loci damni*, som föreskrivs i artikel 4.1. Artikel 4.2 bör ses som ett undantag från denna huvudprincip, genom vilket en särskild anknytning uppkommer om parterna har sin vanliga vistelseort i samma land. Artikel 4.3 bör betraktas som ett undantag från artikel 4.1 och 4.2 om det framgår av alla omständigheter i fallet att den skadeståndsgrundande händelsen har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land.
- (19) Särskilda regler bör införas för speciella skadeståndsgrundande händelser där regeln inte tillgodoser behovet av en rimlig balans mellan berörda intressen.
- (20) Lagvalsregeln om produktansvar bör uppfylla målen att rättvist fördela de risker som hör till ett modernt högteknologiskt samhälle, skydda konsumenternas hälsa, stimulera till innovation, garantera att konkurrensen inte snedvrids och underlätta handelsutbyte. Införande av ett system med anknytningsfaktorer i olika nivåer tillsammans med en förutsebarhetsregel är en väl avvägd lösning med tanke på dessa mål. I den första nivån beaktas lagen i det land där den skadelidande hade sin vanliga vistelseort när skadan uppkom om produkten salufördes i det landet. De övriga nivåerna blir aktuella om produkten inte salufördes i det landet, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4.2 och möjligheten att det finns en uppenbart närmare anknytning till ett annat land.
- (21) Den särskilda regeln i artikel 6 är inte ett undantag från huvudregeln i artikel 4.1, utan snarast ett klarläggande av denna. Vid otillbörlig konkurrens bör lagvalsregeln skydda konkurrerande företag, konsumenterna och den stora allmänheten och säkerställa korrekt fungerande marknads ekonomi. Dessa mål tillgodoses i allmänhet genom anknytningen till lagen i det land där konkurrensförhållandena eller konsumenternas kollektiva intressen påverkas eller kan påverkas.
- (22) De utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i konkurrensbegränsningar och som anges i artikel 6.3 bör omfatta överträdelser av såväl nationell konkurrenslagstiftning som gemenskapens konkurrenslagstiftning. Tillämplig lag för sådana utomobligatoriska förpliktelser bör vara lagen i det land där marknaden påverkas eller kan påverkas. I fall där marknaden påverkas, eller kan påverkas, i mer än ett land, bör käranden under vissa förutsättningar kunna välja att grunda sitt krav på lagen i det land där talan väcks.
- (23) I denna förordning bör begreppet konkurrensbegränsning omfatta förbud mot avtal mellan företag, beslut fattade av företagssammanslutningar samt samordnade förfaranden som syftar till eller får till resultat att hindra, begränsa eller snedvrida konkurrensen inom en medlemsstat eller inom den inre marknaden, liksom förbud mot missbruk av en dominerande ställning inom en medlemsstat eller inom den inre marknaden, när sådana avtal, beslut, samordnade förfaranden eller missbruk är förbjudna enligt artiklarna 81 och 82 i fördraget eller enligt en medlemsstats nationella lagstiftning.
- (24) *Miljöskada* bör förstås som en negativ förändring hos en naturresurs, såsom vattnet, marken eller luften, försämring av den funktion som den naturresursen har till förmån för en annan naturresurs eller för allmänheten, eller försvagning av de levande organismernas mångfald.

- (25) När det gäller miljöskador är tillämpning av principen om särbehandling av den skadelidande fullt berättigad enligt artikel 174 i fördraget som föreskriver att det bör finnas en hög skyddsnivå som bygger på försiktighetsprincipen, principen att förebyggande åtgärder bör vidtas, principen att åtgärder vid källan skall prioriteras och principen att förorenaren skall betala. Frågan om när den person som begär skadestånd kan välja tillämplig lag bör fastställas i enlighet med lagen i den medlemsstat där talan väcktes.
- (26) Vid immaterialrättsintrång bör den universellt erkända principen om skyddslandsprincipen (*lex loci protectionis*), fortsätta att gälla. Med begreppet *immateriella rättigheter* bör i denna förordning avses till exempel upphovsrätt, närstående rättigheter, rätt i sitt eget slag i fråga om databas-skydd och industriellt rättsskydd.
- (27) Innehållet i begreppet stridsåtgärder, såsom strejk eller lockout, varierar från medlemsstat till medlemsstat och styrs av varje medlemsstats interna regler. Huvudprincipen i denna förordning är därför att lagen i det land där stridsåtgärderna vidtas bör tillämpas, i syfte att skydda rättigheterna och skyldigheterna för arbetstagare och arbetsgivare.
- (28) Den särskilda regeln om stridsåtgärder i artikel 9 påverkar inte villkoren för utövandet av sådana åtgärder i enlighet med nationell lagstiftning och påverkar inte heller den rättsliga statusen för fackföreningar eller arbetstagares representativa organisationer enligt medlemsstaternas lagstiftning.
- (29) Särskilda regler bör föreskrivas för skada som har vållats av annat än en skadeståndgrundande händelse, till exempel obehörig vinst, tjänst utan uppdrag (*negotiorum gestio*) och oaktsamhet vid ingående av avtal (*culpa in contrahendo*).
- (30) Oaktsamhet vid ingående av avtal är ett autonomt begrepp i denna förordning och bör inte nödvändigtvis tolkas i den mening som avses i nationell lagstiftning. Begreppet bör omfatta åsidosättande av upplysningsplikt och avbrutna avtalsförhandlingar. Artikel 12 omfattar endast utomobligatoriska förpliktelser som har direkt koppling till de diskussioner som föregick ingåendet av avtalet. Detta innebär att artikel 4 eller andra tillämpliga bestämmelser i denna förordning bör tillämpas om en person lider personlig skada under förhandlingar om ett avtal.
- (31) För att respektera principen om partsautonomi och för att höja den rättsliga säkerheten bör parterna få välja vilken lag som skall tillämpas på en utomobligatorisk förpliktelse. Detta val bör vara uttryckligt eller med rimlig säkerhet framgå av omständigheterna i det aktuella fallet. När domstolen fastställer förekomsten av ett avtal måste den respektera parternas avsikter. Den svagare parten bör skyddas genom vissa begränsningar i möjligheten att ingå lagvalsavtal.
- (32) Allmänintresset motiverar att medlemsstaternas domstolar i vissa undantagsfall bör få möjlighet att tillämpa undantag genom att återropa grunderna för rättsordningen och övergripande tvingande bestämmelser. I synnerhet kan tillämpningen av en bestämmelse i den lag som anvisas i denna förordning, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet och rättsordningen i den medlemsstat där talan väckts, anses stå i strid med grunderna för domstolslandets rättsordning om den leder till utdömande av ett orimligt icke-kompensatoriskt skadestånd, vars syfte är att avskräcka eller bestraffa.
- (33) Enligt de nuvarande nationella bestämmelserna om skadestånd till skadelidande vid vägtrafikolyckor skall den berörda domstolen när den fastställer skadeståndets storlek för personskador i sådana fall där olyckan äger rum i annan stat än den där den skadelidande har sin vanliga vistelseort ta hänsyn till alla faktiska omständigheter som rör den enskilde skadelidande, inklusive i synnerhet de faktiska förlusterna och kostnaderna för eftervård och sjukvård.
- (34) För att uppnå en rimlig avvägning mellan parternas intressen måste i den mån det är lämpligt hänsyn tas till gällande ordnings- och säkerhetsbestämmelser i det land där den skadegörande händelsen inträffade, även när den utomobligatoriska förpliktelsen regleras genom lagstiftningen i ett annat land. Begreppet *ordnings- och säkerhetsbestämmelser* bör tolkas som att det avser alla regler som har samband med ordning och säkerhet, inklusive exempelvis trafiksäkerhetsregler i händelse av en olycka.
- (35) Man bör undvika fördelning på flera instrument av lagvalsregler och skillnader mellan sådana regler. Genom denna förordning utesluts emellertid inte möjligheten att införa lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser i gemenskapsrättsliga bestämmelser när det gäller särskilda frågor.
- Denna förordning bör emellertid inte påverka tillämpningen av andra instrument som fastställer bestämmelser avsedda att bidra till att den inre marknaden fungerar väl i den mån de inte kan tillämpas tillsammans med den lag som anvisas genom reglerna i förordningen. Tillämpningen av bestämmelser i den tillämpliga lag som anvisas i denna förordning bör inte begränsa den fria rörligheten för varor och tjänster såsom den regleras av gemenskapsinstrument, exempelvis Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel")⁽¹⁾.

(¹) EGT L 178, 17.7.2000, s. 1.

- (36) Respekten för medlemsstaternas internationella åtaganden innebär att denna förordning inte bör påverka internationella konventioner som en eller flera medlemsstater har anslutit sig till vid den tidpunkt då denna förordning antas. För att göra reglerna mer tillgängliga bör kommissionen, på grundval av uppgifter från medlemsstaterna, offentliggöra en förteckning över de tillämpliga konventionerna i *Europeiska unionens officiella tidning*.
- (37) Kommissionen kommer att lägga fram ett förslag för Europaparlamentet och rådet om förfaranden och villkor i enlighet med vilka medlemsstaterna, i enskilda undantagsfall och avseende sektorsfrågor, skall ha rätt att för egen del med tredjeländer förhandla om och ingå avtal som innehåller bestämmelser om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser.
- (38) Eftersom målet för denna förordning inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, och det därför, på grund av förordningens omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå, kan gemenskapen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går denna förordning inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.
- (39) I enlighet med artikel 3 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Förenade kungarikets och Irlands ställning deltar Förenade kungariket och Irland i antagandet och tillämpningen av denna förordning.
- (40) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i det till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen fogade protokollet om Danmarks ställning deltar Danmark inte i antagandet av denna förordning som därför inte är bindande för eller tillämplig i Danmark.
2. Följande skall undantas från denna förordnings tillämpningsområde:
- utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i familjeförhållanden och förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan, inberäknat underhållsskyldighet,
 - utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i makars förmögenhetsförhållanden, förmögenhetsförhållanden i förhållanden som enligt den lag som är tillämplig på sådana förhållanden har samma verkan som äktenskap samt arv och testamenten,
 - utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i växlar, checkar, löpande skuldebrev och andra negotiabla värdepapper, i den utsträckning som förpliktelserna enligt sådana andra negotiabla värdepapper följer av deras negotiabla karaktär,
 - utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i lagstiftning om bolag och andra juridiska personer, såsom frågor om deras upprättande genom registrering eller på annat sätt, deras rättskapacitet, interna organisation eller upplösning, personligt ansvar för delägare och medlemmar i denna egenkap för bolagets eller den juridiska personens förpliktelser och det personliga ansvar som ett bolags eller dess medlemmars revisorer har för den lagstadgade revisionen av räkenskaperna,
 - utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i förhållanden mellan instiftare av en trust, trustees och förmånstagare till en trust som har inrättats frivilligt,
 - utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i en atomskada,
 - utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i kränkning av privatlivet eller personlighetskyddet, inberäknat ärekränkning.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

Artikel 1

Tillämpningsområde

1. Denna förordning skall tillämpas på utomobligatoriska förpliktelser på privaträttens område i situationer som innebär lagkonflikt. Den skall i synnerhet inte tillämpas på skattefrågor, tullfrågor eller förvaltningsrättsliga frågor eller på statens ansvar för handlingar och underlåtenhet vid utövandet av statens myndighet (*acta iure imperii*).

3. Denna förordning skall inte tillämpas på bevisfrågor och processuella frågor, utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 21 och 22.

4. I denna förordning avses med *medlemsstat* alla medlemsstater utom Danmark.

Artikel 2

Utomobligatoriska förpliktelser

1. I denna förordning skall skada omfatta alla följder av skadeståndsgrundande händelser (*tort/delict*), obehörig vinst, tjänst utan uppdrag (*negotiorum gestio*) eller oaktsamhet vid ingående av avtal (*culpa in contrahendo*).

2. Denna förordning skall också vara tillämplig på utomobligatoriska förpliktelser som kan uppkomma.

3. I denna förordning skall alla hänvisningar till
- en skadevällande händelse innefatta skadevällande händelser som kan inträffa, och
 - skada innefatta den skada som kan uppkomma.

Artikel 3

Universell tillämpning av lag

Lag som anges i denna förordning skall tillämpas oavsett om det är lagen i en medlemsstat eller inte.

KAPITEL II

SKADESTÅNDSGRUNDANDE HÄNDELSER

Artikel 4

Huvudregel

- Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall ifråga om en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i en skadeståndsgrundande händelse lagen i det land där skadan uppkommer tillämpas oavsett i vilket land den skadevällande händelsen inträffade och oavsett i vilket eller vilka länder indirekta följder av händelsen uppkommer.
- Om både den person vars ansvar görs gällande och den skadelidande har sin vanliga vistelseort i samma land vid den tidpunkt då skadan uppkommer, skall dock lagen i det landet tillämpas.
- Om det framgår av alla omständigheter i fallet att den skadeståndsgrundande händelsen har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkt 1 eller 2, skall lagen i det landet tillämpas. En uppenbart närmare anknytning till ett annat land kan särskilt grundas på att det redan finns ett rättsförhållande mellan parterna, såsom ett avtal som har nära anknytning till den skadeståndsgrundande händelsen i fråga.

Artikel 5

Produktansvar

- Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4.2 skall tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i skada som orsakas av en produkt vara
 - lagen i det land där den skadelidande hade sin vanliga vistelseort när skadan uppkom, om produkten saluförts i det landet, eller i annat fall,
 - lagen i det land där produkten förvärvades, om produkten saluförts i det landet, eller i annat fall,

- lagen i det land där skadan uppkom, om produkten saluförts i det landet.

Emellertid skall tillämplig lag vara lagen i det land där den person vars ansvar görs gällande har sin vanliga vistelseort om han eller hon inte rimligen kunde förutse att produkten, eller en produkt av samma typ, skulle saluföras i det land vars lag är tillämplig enligt a, b eller c.

- Om det framgår av alla omständigheter i fallet att den skadeståndsgrundande händelsen har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkt 1, skall lagen i det landet tillämpas. En uppenbart närmare anknytning till ett annat land kan särskilt grundas på att det redan finns ett rättsförhållande mellan parterna, såsom ett avtal som har nära anknytning till den skadeståndsgrundande händelsen i fråga.

Artikel 6

Otillbörlig konkurrens och handlingar som begränsar den fria konkurrensen

- Tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i otillbörlig konkurrens skall vara lagen i det land där konkurrensförhållandena eller konsumenternas kollektiva intressen påverkas eller skulle kunna påverkas.
- Om otillbörlig konkurrens enbart påverkar en bestämd konkurrensintressen, skall artikel 4 tillämpas.
- Tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i konkurrensbegränsning skall vara lagen i det land där marknaden påverkas eller kan påverkas.
 - När marknaden påverkas, eller kan påverkas, i mer än ett land får den person som begär ersättning för skada och som lämnar in en stämningsansökan till den domstol där svaranden har hemvist i stället välja att grunda sitt krav på lagen i det land där talan väcks, under förutsättning att marknaden i den medlemstaten är bland dem som direkt och påtagligt påverkas av den konkurrensbegränsning som givit upphov till den utomobligatoriska förpliktelse på vilken kravet grundas. Om den klagande i enlighet med tillämpliga regler om behörighet lämnar in en stämningsansökan mot mer än en svarande i den domstolen, kan han endast välja att grunda sitt krav på domstolens lag, om den konkurrensbegränsning som ligger till grund för kravet mot var och en av dessa svarande, direkt och påtagligt också påverkar marknaden i den medlemsstat där den domstolen finns.
- Det får inte göras undantag från tillämplig lag enligt denna artikel genom ett avtal i enlighet med artikel 14.

Artikel 7

Miljöskador

Tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i en miljöskada eller person- eller egendomsskada till följd av en sådan skada, skall vara den lag som fastställs genom tillämpning av artikel 4.1, såvida inte den person som begär skadestånd väljer att grunda sin fordran på lagen i det land där den skadevällande händelsen inträffade.

Artikel 8

Immaterialrättsintrång

1. Tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i ett immaterialrättsintrång skall vara lagen i det land där skydd görs gällande.
2. Tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i ett intrång i en immateriell rättighet som gäller i hela gemenskapen, skall vara lagen i det land där intrånget skedde när det gäller alla frågor som inte regleras i det relevanta gemenskapsinstrumentet.
3. Det får inte göras undantag från tillämplig lag enligt denna artikel genom ett avtal i enlighet med artikel 14.

Artikel 9

Stridsåtgärder

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4.2 skall tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse avseende ansvar för en person i egenskap av arbetstagare eller arbetsgivare eller organisationer som företräder deras yrkesmässiga intressen för skador orsakade av stridsåtgärder, varslade eller genomförda, vara lagen i det land där åtgärderna kommer att genomföras eller har genomförts.

KAPITEL III

**OBEHÖRIG VINST, TJÄNSTER UTAN UPPDRAG
(NEGOTIORUM GESTIO) OCH OAKTSAMHET VID INGÅENDE
AV AVTAL (CULPA IN CONTRAHENDO)**

Artikel 10

Obehörig vinst

1. Om en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i obehörig vinst, inbegripet mottagande av felaktigt utbetalda belopp, rör ett förhållande som råder mellan parterna, till exempel som har sin grund i ett avtal eller en skadestandsgrundande händelse, som har nära anknytning till den obehöriga vinsten, skall den lag tillämpas som reglerar det förhållandet.
2. Om tillämplig lag inte kan avgöras på grundval av punkt 1 och parterna har sin vanliga vistelseort i samma land när den händelse inträffar som ger upphov till obehörig vinst, skall lagen i det landet tillämpas.

3. Om tillämplig lag inte kan avgöras på grundval av punkt 1 eller 2 skall den vara lagen i det land där den obehöriga vinsten gjordes.

4. Om det framgår av de samlade omständigheterna i fallet att den utomobligatoriska förpliktelse som har sin grund i obehörig vinst har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 1, 2 och 3, skall lagen i det landet tillämpas.

Artikel 11

Tjänster utan uppdrag

1. Om en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i en tjänst som utförts utan uppdrag i samband med en annans angelägenheter, rör ett förhållande som råder mellan parterna, till exempel som har sin grund i ett avtal eller en skadestandsgrundande händelse, som har nära anknytning till den utomobligatoriska förpliktelsen, skall den lag tillämpas som reglerar det förhållandet.
2. Om tillämplig lag inte kan avgöras på grundval av punkt 1 och parterna har sin vanliga vistelseort i samma land när den händelse inträffar som ger upphov till skada, skall lagen i det landet tillämpas.
3. Om tillämplig lag inte kan avgöras på grundval av punkt 1 eller 2, skall den vara lagen i det land där tjänsten utfördes.

4. Om det framgår av de samlade omständigheterna i fallet att den utomobligatoriska förpliktelse som har sin grund i en tjänst som utförts utan uppdrag i samband med en annans angelägenheter, har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land än det som anges i punkterna 1, 2 och 3, skall lagen i det landet tillämpas.

Artikel 12

Oaktsamhet vid ingående av avtal

1. Tillämplig lag för en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i diskussioner som föregår ingåendet av ett avtal, oavsett om avtalet faktiskt ingicks eller inte, skall vara den lag som är tillämplig på avtalet eller som skulle ha tillämpats för avtalet om det hade ingåtts.
2. När tillämplig lag inte kan fastställas på grundval av punkt 1, skall den vara
 - a) lagen i det land där skadan uppkommer, oavsett i vilket land den skadevällande händelsen inträffade och oavsett i vilket eller vilka länder indirekta följder uppkom, eller
 - b) om parterna har sin vanliga vistelseort i samma land då den skadevällande händelsen inträffade, lagen i det landet, eller
 - c) om det framgår av de samlade omständigheter i fallet att den utomobligatoriska förpliktelse som har sin grund i förhandlingar som föregår ingåendet av ett avtal har en uppenbart närmare anknytning till ett annat land än det som anges i a och b, lagen i det landet.

Artikel 13

Tillämplighet för artikel 8

Vid tillämpningen av detta kapitel skall artikel 8 tillämpas på utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i ett immaterialrättsintrång.

KAPITEL IV

LAGVAL GENOM AVTAL

Artikel 14

Lagval genom avtal

1. Parterna får enas om att en utomobligatorisk förpliktelse skall regleras av en lag som de själva väljer

- a) genom ett avtal som har ingåtts efter det att den skadevällande händelsen inträffat,

eller

- b) om alla parter bedriver kommersiell verksamhet, också genom ett avtal som de frivilligt har förhandlat fram innan den skadevällande händelsen inträffat.

Lagvalet skall vara uttryckligt eller med rimlig säkerhet framgå av omständigheterna i det aktuella fallet och får inte innebära att tredje mans rättigheter åsidosätts.

2. Om alla omständigheter av betydelse för situationen vid den tidpunkt då den skadevällande händelsen inträffade har anknytning till ett annat land än det vars lag har valts, får parternas val inte hindra tillämpningen av sådana lagregler i det andra landet som inte kan avtalas bort.

3. Om alla omständigheter av betydelse för situationen vid den tidpunkt då den skadevällande händelsen inträffade har anknytning till en eller flera medlemsstater, får inte parternas val av annan tillämplig lag än en medlemsstats hindra tillämpningen av sådana regler i gemenskapsrätten, i förekommande fall med den tillämpning som görs i domstolsmedlemsstaten, som inte kan avtalas bort.

KAPITEL V

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

Artikel 15

Den tillämpliga lagens räckvidd

Tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser enligt denna förordning skall regleras särskilt

- a) grunden för och omfattningen av ansvaret, däribland fastställandet av vilka personer som kan hållas ansvariga för sina handlingar,
- b) grunderna för ansvarsfrihet, begränsning av ansvar och fördelning av ansvar,

- c) förekomsten, arten och bedömningen av skadorna eller den gottgörelse som begärs,

- d) de åtgärder som en domstol får vidta inom gränserna för sina befogenheter enligt sin processlagstiftning för att förhindra skadan eller få den att upphöra, eller för att säkerställa att ersättning utgår för skadan,

- e) frågan om rätten att begära skadestånd eller gottgörelse får överföras, inklusive genom arv,

- f) vilka personer som har rätt till ersättning för skada som de personligen lidit,

- g) ansvar för andra personers handlingar,

- h) det sätt på vilket en förpliktelse kan upphöra samt regler för preskription och andra rättighetsförluster som följer av utgången av en frist, däribland regler för när fristen börjar löpa, när fristen kan avbrytas och när fristen tillfälligt upphör att löpa.

Artikel 16

Överordnade tvingande bestämmelser

Denna förordning skall inte begränsa tillämpningen av bestämmelser i domstolslandets lag när de är tvingande, oavsett vilken lag som i övrigt skall tillämpas på den utomobligatoriska förpliktelsen.

Artikel 17

Ordnings- och säkerhetsbestämmelser

Vid bedömning av uppträdandet av den person vars ansvar görs gällande, skall hänsyn tas, som en sakfråga och i den mån det är lämpligt, till de ordnings- och säkerhetsbestämmelser som gällde på platsen och vid tidpunkten för den händelse som orsakade att ansvaret görs gällande.

Artikel 18

Direkt talan mot den ansvariges försäkringsgivare

Den skadelidande kan väcka talan om skadestånd direkt mot den ansvariges försäkringsgivare, om detta föreskrivs i den tillämpliga lagen för den utomobligatoriska förpliktelsen eller i den tillämpliga lagen för försäkringsavtalet.

Artikel 19

Subrogation

Om en person (borgenären) har en utomobligatorisk fordran mot en annan person (gäldenären) och en tredje person är skyldig att prestera till borgenären eller redan har presterat till denne till uppfyllelse av sin skyldighet, skall frågan om och i vilken utsträckning den tredje personen har rätt att mot gäldenären utöva de rättigheter som borgenären hade mot gäldenären enligt den lag som gäller för förhållandet dem emellan avgöras enligt den lag som gäller för den tredje personens skyldighet att prestera till borgenären.

Artikel 20

Flera skadevållare

Om borgenären har en fordran mot flera gäldenärer som är ansvariga för samma fordran och en av gäldenärerna redan har fullgjort prestationen helt eller delvis, skall frågan om den gäldenärens rätt att begära ersättning från övriga gäldenärer regleras av den lag som är tillämplig för den gäldenärens utomobligatoriska förpliktelse gentemot borgenären.

Artikel 21

Giltighet till formen

En ensidig rättshandling som avser en utomobligatorisk förpliktelse skall vara giltig till formen, om den uppfyller formkraven i den lag som reglerar den utomobligatoriska förpliktelsen eller i lagen i det land där rättshandlingen företogs.

Artikel 22

Bevisbördan

1. Den lag som enligt denna förordning reglerar en utomobligatorisk förpliktelse skall tillämpas i den mån den för utomobligatoriska förpliktelser uppställer rättsliga presumtioner eller fördelar bevisbördan.

2. Bevisning som rör en rättshandling får föras med varje slags bevismedel som godtas enligt lagen i domstolslandet eller enligt någon av de i artikel 21 angivna lagarna enligt vilka rättshandlingen har giltighet till formen, förutsatt att sådan bevisföring kan genomföras vid domstolen.

KAPITEL VI

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Artikel 23

Vanlig vistelseort

1. Vid tillämpning av denna förordning skall bolags eller en annan juridisk persons vanliga vistelseort vara den plats där den centrala förvaltningen är belägen.

Om den skadevållande händelsen äger rum eller om skadan uppstår i samband med verksamheten vid en filial, en agentur eller annat verksamhetsställe, skall den plats där filialen, agenturen eller annat verksamhetsställe är beläget anses vara den vanliga vistelseorten.

2. Vid tillämpning av denna förordning skall den vanliga vistelseorten för en fysisk person i samband med dennes näringsverksamhet vara dennes huvudsakliga verksamhetsställe.

Artikel 24

Återförvisning är utesluten

När det i denna förordning föreskrivs att lagen i ett visst land skall tillämpas avses gällande rättsregler i det landet, med undantag för landets regler för internationell privaträtt.

Artikel 25

Stater med mer än en rättsordning

1. Om en stat omfattar flera territoriella enheter som var och en har sina egna rättsregler i fråga om utomobligatoriska förpliktelser, skall varje sådan enhet anses som ett land vid fastställandet av vilken lag som skall tillämpas enligt denna förordning.

2. En medlemsstat där olika territoriella enheter har sina egna rättsregler för utomobligatoriska förpliktelser behöver inte tillämpa denna förordning vid lagkonflikter enbart mellan lagarna i sådana enheter.

Artikel 26

Grunderna för domstolslandets rättsordning

Tillämpning av en bestämmelse i den lag som anges i denna förordning får vägras endast om en sådan tillämpning är uppenbart oförenlig med grunderna för domstolslandets rättsordning.

Artikel 27

Förhållandet till andra gemenskapsrättsliga bestämmelser

Denna förordning skall inte inverka på tillämpningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser som på särskilda områden fastställer lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser.

Artikel 28

Förhållandet till gällande internationella konventioner

1. Denna förordning skall inte inverka på tillämpningen av internationella konventioner som en eller flera medlemsstater har tillträtt när denna förordning antas och som fastställer lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser.

2. Denna förordning skall emellertid bland medlemsstaterna ha företräde framför konventioner som ingåtts uteslutande mellan två eller flera av dem i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom denna förordning.

KAPITEL VII

SIUTBESTÄMMELSER

Artikel 29

Förteckning över konventioner

1. Senast den 11 juli 2008 skall medlemsstaterna till kommissionen överlämna en förteckning över konventionerna i artikel 28.1. Efter detta datum skall medlemsstaterna underrätta kommissionen om alla uppsägningar av konventionerna.

2. Kommissionen skall inom sex månader efter mottagandet i *Europeiska unionens officiella tidning* offentliggöra

- i) en förteckning över de konventioner som avses i punkt 1,
- ii) uppsägningar som avses i punkt 1.

Artikel 30

Översynsklausul

1. Senast den 20 augusti 2011 skall kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en rapport om tillämpningen av denna förordning. Rapporten skall i förekommande fall åtföljas av förslag till ändring av förordningen. Rapporten skall omfatta

- i) en studie av konsekvenserna av det sätt på vilket utländsk lag behandlas inom olika jurisdiktioner och i vilken omfattning domstolarna i medlemsstaterna i praktiken tillämpar utländsk lag i enlighet med denna förordning,

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstater i enlighet med fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Utfärdad i Strasbourg 11 juli 2007.

På Europaparlamentets vägnar
H.-G. PÖTTERING
Ordförande

På rådets vägnar
M. LOBO ANTUNES
Ordförande

- ii) en studie av konsekvenserna av artikel 28 i denna förordning beträffande Haagkonventionen av den 4 maj 1971 om tillämplig lag för trafikolyckor.

2. Senast den 31 december 2008 skall kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén lägga fram en studie om situationen vad gäller tillämplig lag på utomobligatoriska förpliktelser till följd av kränkning av privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet, med beaktande av reglerna om pressfrihet och yttrandefrihet i medierna, och frågor om lagval i samband med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter ⁽¹⁾.

Artikel 31

Tillämplighet i tiden

Denna förordning skall tillämpas på skadevällande händelser som inträffar efter det att den har trätt i kraft.

Artikel 32

Datum för tillämpning

Denna förordning skall tillämpas från och med den 11 januari 2009, med undantag av artikel 29, som skall börja tillämpas från och med den 11 juli 2008.

⁽¹⁾ EGT L 281, 23.11.1995, s. 31.

Uttalande från kommission angående översynsklausulen (artikel 30)

Efter uppmaning från Europaparlamentet och rådet kommer kommissionen inom ramen för artikel 30 i Rom II-förordningen senast i december 2008 att överlämna en studie om situationen i fråga om lagstiftning tillämplig på utomobligatoriska förpliktelser som härrör från kränkningar av privatlivet eller personlighetsskyddet. Kommissionen kommer att väga in alla aspekter och om nödvändigt vidta lämpliga åtgärder.

Uttalande från kommission angående vägtrafikolyckor

Kommissionen är medveten om de olika praxis som gäller i medlemsstaterna i fråga om nivån på den kompensation som tilldelas offer för vägtrafikolyckor och är beredd att undersöka de specifika problem som uppstår för EU-medborgare som råkar ut för en vägtrafikolycka i en annan medlemsstat än den medlemsstat där de vanligen bor. Kommissionen kommer före utgången av 2008 att ge Europaparlamentet och rådet tillgång till en studie över alla alternativ, bl.a. också försäkringsaspekter, för att förbättra ställningen för ovanstående typ av olycksoffer, vilket i sin tur kan bana väg för en grönbok.

Uttalande från kommissionen angående behandlingen av utländsk lagstiftning

Kommissionen är medveten om att olika praxis gäller i medlemsstaterna i fråga om behandlingen av utländsk lagstiftning och kommer senast fyra år efter ikraftträdandet av Rom II-förordningen och under alla omständigheter så snart den finns tillgänglig att offentliggöra en övergripande studie om hur medlemsstaternas domstolar tillämpar utländsk lagstiftning på privaträttens område, med hänsyn tagen till syftena med Haag-programmet. Kommissionen är också beredd att om så är nödvändigt vidta lämpliga åtgärder.

Sammanfattning av departementspromemorian Lagvalsregler på obligationsrättens område – Rom I- och Rom II-förordningarna (Ds 2013:21)

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 11 juli 2007 förordningen (EG) nr 864/2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II). Förordningen trädde i kraft den 20 augusti 2007 och tillämpas på skadevällande händelser som inträffat den 11 januari 2009 eller senare.

Den 17 juni 2008 antog Europaparlamentet och Europeiska unionens råd förordningen (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I). Förordningen trädde i kraft den 7 juli 2008 och tillämpas på avtal som ingåtts den 17 december 2009 eller senare. Förordningen ersätter konventionen av den 19 juni 1980 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Romkonventionen), vilken införlivats med svensk rätt genom lag (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

Förordningarna är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i Sverige och övriga medlemsstater i EU med undantag för Danmark. Förordningarna ska alltså inte genomföras genom nationell normgivning. För svenskt vidkommande aktualiserar de dock vissa lagändringar.

Romkonventionen har alltså införlivats i svensk rätt genom lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. Mot bakgrund av att konventionen nu ersatts av den direkt tillämpliga Rom I-förordningen föreslås i promemorian att den svenska inkorporeringslagen upphävs. En uttrycklig övergångsbestämmelse bör dock tas in som klargör att de äldre bestämmelserna ska äga fortsatt tillämpning i fråga om avtal som har ingåtts före den 17 december 2009.

I 8 § trafikskadelagen (1975:1410) finns föreskrifter om rätt till trafikskadeersättning för skadelidande som antingen är svenska medborgare eller har hemvist i Sverige vid trafikolycka utomlands med svensk-registrerat fordon eller fordon tillhörigt svenska staten. Eftersom denna regel inte är en lagvalsregel utan en s.k. avgränsningsregel som anger när trafikskadelagens regler om trafikskadeersättning ska tillämpas föreligger ingen konflikt med Rom II-förordningen. Det strider dock mot förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet i artikel 18 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) att ha en regel som utsträcker en förmån enbart till svenska medborgare utan annan anknytning till Sverige än medborgarskapet. Regeln ändras därför till att omfatta endast personer med hemvist i Sverige.

Rom I-förordningen lämnar i artikel 25.1 företräde för internationella konventioner som en eller flera medlemsstater har tillträtt när denna förordning antas och som fastställer lagvalsregler för avtalsförpliktelser. Sverige är part till 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker, som införlivats med svensk rätt genom lagen (1964:528) med samma namn (IKL). Det är en komplicerad ordning att ha ett regelverk för fastställande av tillämplig lag vid köp av lösa saker och ett annat för övriga avtalsförpliktelser och Sverige bör därför säga upp konventionen. Till följd av detta kommer också IKL att upphävas.

De särskilda lagvals- och avgränsningsregler för avtal om befordran som återfinns i 13 och 14 kap. sjölagen har tidigare varit möjliga att bibehålla till följd av ett särskilt protokoll till Romkonventionen om tillämplig lag för avtalsförpliktelser. När Romkonventionen nu ersatts av Rom I-förordningen finns inte längre något sådant undantag och de särskilda lagvalsreglerna för internordisk sjöfart måste därför upphävas. I samband därmed föreslås även en justering i den internationellt tvingande särreglering för befordran i Norden som återfinns i 15 kap. sjölagen.

Romkonventionen var endast i begränsad utsträckning tillämplig på försäkringsavtal. Frågan om tillämplig lag reglerades i stället av ett antal EU-direktiv, vilka i Sverige har genomförts genom lag (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal. Rom I-förordningen innebär dock en heltäckande reglering av frågan om lagval för försäkringsavtal och nu gällande försäkringsdirektiv saknar lagvalsregler. Därigenom har 1993 års lag nästan helt förlorat sin betydelse. I Rom I-förordningen finns dock en möjlighet i artikel 7.4 b för en medlemsstat att fastställa att ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring ska underkastas lagen i den medlemsstat som föreskriver en skyldighet att teckna en sådan försäkring. I promemorian görs bedömningen att denna möjlighet bör utnyttjas och nuvarande regel med den innebörden i 1993 års lag får därför ensam bli kvar.

Departementspromemorians lagförslag (Ds 2013:21)

Bilaga 4

1 Förslag till lag om upphävande av lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker

Härigenom föreskrivs att lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

2 Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 8 § trafikskadelagen (1975:1410)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För person- eller sakskada som uppkommer i följd av trafik här i landet med motordrivet fordon utgår trafikskadeersättning i fall som anges i denna lag. Trafikskadeersättning utgår i motsvarande fall också för skada som i följd av trafik utomlands med här i landet registrerat eller svenska staten tillhörigt motordrivet fordon tillfogas *svensk medborgare eller* den som har hemvist i Sverige.

Trafikskadeersättning utgår ej för atomskada i fall då rätten att göra ersättningsanspråk gällande mot annan än innehavare av atomanläggning är inskränkt enligt 14 § atomansvarighetslagen (1968:45).

Föreslagen lydelse

8 §

För person- eller sakskada som uppkommer i följd av trafik här i landet med motordrivet fordon utgår trafikskadeersättning i fall som anges i denna lag. Trafikskadeersättning utgår i motsvarande fall också för skada som i följd av trafik utomlands med här i landet registrerat eller svenska staten tillhörigt motordrivet fordon tillfogas den som har hemvist i Sverige.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2. I fråga om skadehändelser som har inträffat före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

¹ Lagen omtryckt 1994:43.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag på vissa försäkringsavtal

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal

dels att 1–11 samt 13 §§ ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 12 § ska betecknas 1 §,

dels att den nya 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

12 §

På ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring tillämpas, *i stället för vad som annars skulle följa av 6–11 §§*, lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

Föreslagen lydelse

1 §

På ett *sådant* avtal om obligatorisk skadeförsäkring *som avses i artikel 7.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)* tillämpas lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.
 2. I fråga om avtal som har ingåtts före den 17 december 2009 gäller äldre bestämmelser.

4 Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 2 § samt 14 kap. 1 och 2 §§ sjölagen (1994:1009) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

2 §

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga på avtal om sjötransport i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge. *Beträffande avtal om sjötransport i inrikes fart i Danmark, Finland och Norge gäller lagen i det land där transporten utförs.*

I annan fart gäller bestämmelserna på avtal om sjötransport mellan två stater när

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,
2. *den avtalade lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,*
3. *flera lossningshamnar anges i avtalet och en av dessa är den faktiska lossningshamnen samt denna ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,*

4. *transportdokumentet har utfärdats i en konventionsstat, eller*

5. *i transportdokumentet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen skall gälla.*

Om varken den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge får dock avtalas att avtalet om sjötransport skall vara underkastat lagen i en annan bestämd konventionsstat.

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga på avtal om sjötransport i inrikes fart i Sverige.

I annan fart gäller bestämmelserna på avtal om sjötransport mellan två stater när

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,
2. *transportdokumentet har utfärdats i en konventionsstat, eller*
3. *i transportdokumentet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen ska gälla.*

14 kap.

1 §

Bestämmelserna om befraktning gäller hel- och delbefraktning av fartyg. Bestämmelserna om resebefraktning gäller också konsekutiva resor när annat inte har angetts.

I detta kapitel avses med

bortfraktare: den som genom avtal för befordran av gods bortfraktar ett fartyg till annan, befraktaren,

avlastare: den som avlämnar godset för lastning,

resebefraktning: befraktning där frakten skall beräknas för resa,

konsekutiva resor: ett visst antal resor som utförs efter varandra enligt ett befraktningsavtal som avser ett bestämt fartyg,

tidsbefraktning: befraktning där frakten skall beräknas för tid,

delbefraktning: befraktning som gäller mindre än ett helt fartyg eller än en full last när certeparti används.

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga på avtal om befraktning av fartyg i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge. Vid avtal om befraktning i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge gäller lagen i det land där befordringen utförs.

Vid befraktning i fart som inte omfattas av tredje stycket gäller bestämmelserna i detta kapitel när svensk rätt skall tillämpas.

2 §

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas inte i den mån annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.

Vid resebefraktning i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge får bestämmelserna i 27 § inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller bestämmelserna i 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri. *Om begränsningar i avtalsfriheten i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge gäller lagen i det land där befordringen utförs.*

Vid befraktning i fart som avses i 13 kap. 2 § första och andra

Vid resebefraktning får bestämmelserna i 27 § inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller bestämmelserna i 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri.

Vid befraktning i fart som avses i 13 kap. 2 § får bestämmelserna i

styckena får bestämmelserna i 18 § om utfärdande av konosse-
ment inte åsidosätts genom avtal till nackdel för avlastaren.
18 § om utfärdande av konosse-
ment inte åsidosätts genom avtal
till nackdel för avlastaren.

Att bestämmelserna i detta kapitel inte heller får åsidosättas genom
avtal i vissa andra fall följer av 5 §.

15 kap.

29 §

Bestämmelserna i 7 § får inte åsidosättas genom avtal.

Avtalsvillkor som inskränker passagerarens rättigheter enligt 10–27 §§, 19 kap. 1 § första stycket 6 och 7 och 21 kap. 4 § första och andra styckena är ogiltiga.
Avtalsvillkor som inskränker passagerarens rättigheter enligt 10–27 §§, 19 kap. 1 § första stycket 6 och 7 och 21 kap. 4 § första och andra styckena är ogiltiga.

1. vid befordran inom Sverige, Danmark, Finland eller Norge eller till eller från någon av dessa stater, oavsett vilken lag som i övrigt är tillämplig på befordringen;

2. vid annan befordran om svensk lag är tillämplig på befordringen enligt allmänna svenska lagvalsregler.

Övriga bestämmelser i detta kapitel gäller endast om inte något annat är avtalat eller följer av sedvänja.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2. I fråga om avtal som har ingåtts före den 17 december 2009 gäller äldre bestämmelser.

5 Förslag till lag om upphävande av lagen
(1998:167) om tillämplig lag för
avtalsförpliktelser

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att lag (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.
2. I fråga om avtal som har ingåtts före den 17 december 2009 gäller äldre bestämmelser.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:972) om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2010:972) om ändring i trafikskadelagen (1975:1410) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För person- eller sakskada som uppkommer i följd av trafik här i landet med motordrivet fordon utgår trafikskadeersättning i fall som anges i denna lag. Trafikskadeersättning utgår i motsvarande fall också för skada som i följd av trafik utomlands med här i landet registrerat eller svenska staten tillhörigt motordrivet fordon tillfogas *svensk medborgare eller* den som har hemvist i Sverige.

Trafikskadeersättning utgår *ej* för radiologisk skada i fall då rätten att göra ersättningsanspråk gällande mot annan än innehavare av kärnteknisk anläggning är inskränkt enligt 26 § lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Föreslagen lydelse

8 §

För person- eller sakskada som uppkommer i följd av trafik här i landet med motordrivet fordon utgår trafikskadeersättning i fall som anges i denna lag. Trafikskadeersättning utgår i motsvarande fall också för skada som i följd av trafik utomlands med här i landet registrerat eller svenska staten tillhörigt motordrivet fordon tillfogas den som har hemvist i Sverige.

Trafikskadeersättning utgår *inte* för radiologisk skada i fall då rätten att göra ersättningsanspråk gällande mot annan än innehavare av kärnteknisk anläggning är inskränkt enligt 26 § lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

-
1. Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.
 2. I fråga om skadehändelser som har inträffat före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Förteckning över remissinstanserna (Ds 2013:21)

Bilaga 5

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Malmö tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Kommerskollegium, Finansinspektionen, Kammarkollegiet, Institutet för sjö- och annan transporträtt, Uppsala universitet, Lunds Universitet, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Arbetsdomstolen, Sveriges advokatsamfund, Svensk Försäkring, Trafikförsäkringsföreningen och Svenska sjörättsföreningen.

Stockholms Handelskammare, Arbetsgivarverket, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Tjänstemännens Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets Regelnämnd, Sveriges Redareförening, Svenska Bankföreningen, Regelrådet, Sveriges Konsumenter och Trafikskadenämnden har avstått från att yttra sig.

Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas på sådana köp av lösa saker som har internationell karaktär.

Från lagens tillämpningsområde undantas

1. köp av registrerade fartyg och luftfartyg,
2. köp av värdepapper,
3. försäljning genom judiciell myndighets åtgärd eller i exekutiv ordning, samt

4. köp som omfattas av konsumentköplagen (1990:932) eller av artikel 5 i konventionen i bilagan till lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

4. köp som omfattas av konsumentköplagen (1990:932) eller av artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)²

Med köp likställs avtal om leverans av lösa saker som skall tillverkas, om materialet skall tillhandahållas av den som har åtagit sig leveransen.

Med köp likställs avtal om leverans av lösa saker som ska tillverkas, om materialet ska tillhandahållas av den som har åtagit sig leveransen.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

¹ Senaste lydelse 1998:169.

² EUT L 177, 4.7.2008, s. 6 (Celex 32008R0593).

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal

Bilaga 6

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal

dels att 2, 4–11 och 13 §§ ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3 § ska betecknas 2 § och att nuvarande 12 § ska betecknas 3 §,

dels att rubrikerna närmast före 1, 5, 6, 12 och 13 §§ ska utgå,

dels att 1 § samt de nya 2 och 3 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas på sådana avtal om livförsäkring som har anknytning till två eller flera stater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stater), om försäkringstagaren är en fysisk person som har sin vanliga vistelseort i en EES-stat eller om försäkringstagaren är en juridisk person och det driftställe som avtalet gäller för är beläget i en EES-stat.

Med livförsäkring avses i denna lag sådana försäkringar som anges i 2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen (2010:2043).

3 §

Med EES-stat där risken är belägen avses i denna lag

a) när försäkringen avser antingen byggnad eller byggnad och dess innehåll, till den del byggnaden och innehållet täcks av samma försäkring, den EES-stat i vilken egendomen är belägen,

b) när försäkringen avser registreringspliktigt fordon, den EES-stat där fordonet är registrerat, utom i det fall som avses i c,

c) när ett fordon som är

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag innehåller bestämmelser om lagval för vissa försäkringsavtal och gäller utöver Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)²

2 §³

Vid tillämpning av artikel 7 i förordningen gäller följande i fråga om avtal om trafikförsäkring för ett motordrivet fordon. När ett fordon som är registrerat i en EES-stat köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i en annan EES-stat, ska risken under 30 dagar från det att fordonet kommit i köparens besittning anses finnas i den stat till vilken fordonet ska införas.

¹ Senaste lydelse 2010:2056.

² EUT L 177, 4.7.2008, s. 6 (Celex 32008R0593).

³ Senaste lydelse av tidigare 3 § 2007:335.

registrerat i en EES-stat köps i syfte att införas och stadigvarande brukas i en annan EES-stat, under 30 dagar från det att fordonet kommit i köparens besittning, den stat till vilken fordonet skall införas,

d) när försäkringen har en giltighetstid av fyra månader eller mindre och oberoende av försäkringsklass täcker rese- eller semesterrisker, den EES-stat där försäkringstagaren har tecknat försäkringen,

e) i andra fall än de som uttryckligen omfattas av a–d, om försäkringstagaren är en fysisk person, den EES-stat där han har sin vanliga vistelseort eller, om försäkringstagaren är en juridisk person, den EES-stat där det driftställe som avtalet gäller för är beläget.

12 §

På ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring tillämpas, i stället för vad som annars skulle följa av 6–11 §§, lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

3 §

På ett avtal om obligatorisk skadeförsäkring som avses i artikel 7.4 i förordningen tillämpas lagen i den EES-stat som har föreskrivit skyldigheten att teckna försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

3 Förslag till lag om ändring i sjölagen (1994:1009)

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs i fråga om sjölagen (1994:1009)
dels att 13 kap. 1, 2, 4 och 61 §§ samt 14 kap. 1 och 2 §§ ska ha
följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 13 kap. 4 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §

I detta kapitel avses med

transportör: den som ingår avtal med en avsändare om transport av
styckegods till sjöss,

undertransportör: den som till följd av ett uppdrag av transportören
utför transporten eller en del av den,

avsändare: den som ingår avtal med en transportör om transport av
styckegods till sjöss,

avlastare: den som avlämnar godset för transport,

transportdokument: ett konossement eller ett annat dokument som
utfärdas till bevis om transportavtalet,

konventionen: 1924 års interna-
tionella konvention rörande konos-
sement med de ändringar som
skett genom 1968 och 1979 års
tilläggsprotokoll (Haag-Visbyreg-
lerna), och

konventionsstat: en stat som är
bunden av konventionen.

konventionen: 1924 års interna-
tionella konvention rörande konos-
sement med de ändringar som
skett genom 1968 och 1979 års
tilläggsprotokoll (Haag-Visbyreg-
lerna),

konventionsstat: en stat som är
bunden av konventionen,

konventionsfart: *sjötransport av
styckegods mellan två stater när
ett konossement har utfärdats och*

1. *den avtalade lastningshamnen
ligger i en konventionsstat,*

2. *konossementet har utfärdats i
en konventionsstat, eller*

3. *det i konossementet bestäms
att konventionen eller lag som
grundas på konventionen ska
gälla.*

2 §

*Bestämmelserna i detta kapitel
är tillämpliga på avtal om sjö-
transport i inrikes fart i Sverige
och i fart mellan Sverige,*

*Detta kapitel är tillämpligt på
avtal om sjötransport av stycke-
gods.*

Danmark, Finland och Norge. Beträffande avtal om sjötransport i inrikes fart i Danmark, Finland och Norge gäller lagen i det land där transporten utförs.

I annan fart gäller bestämmelserna på avtal om sjötransport mellan två stater när

1. den avtalade lastningshamnen ligger i en konventionsstat,

2. den avtalade lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,

3. flera lossningshamnar anges i avtalet och en av dessa är den faktiska lossningshamnen samt denna ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge,

4. transportdokumentet har utfärdats i en konventionsstat, eller

5. i transportdokumentet bestäms att konventionen eller lag som grundas på konventionen skall gälla.

Om varken den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge får dock avtalas att avtalet om sjötransport skall vara underkastat lagen i en annan bestämd konventionsstat.

4 §

En bestämmelse i ett transportavtal eller ett transportdokument är ogiltig i den mån den avviker från bestämmelserna i detta kapitel eller från bestämmelserna i 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. Ogiltigheten påverkar inte giltigheten av avtalet eller dokumentet i övrigt. En bestämmelse som ger transportören rätt till försäkringsersättning för godset eller annan liknande bestämmelse är ogiltig.

I inrikes fart i Sverige och i konventionsfart är en bestämmelse i ett transportavtal eller ett transportdokument ogiltig i den utsträckning den

- 1. avviker från detta kapitel,*
- 2. avviker från 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket, eller*
- 3. ger transportören rätt till försäkringsersättning för godset eller en annan liknande rätt.*

Ogiltigheten påverkar inte giltigheten av avtalet eller dokumentet i övrigt.

Första stycket gäller oavsett

vilket lands lag som i övrigt är tillämplig på avtalet, dock inte i konventionsfart om parterna har avtalat att avtalet ska vara underkastat lagen i en annan bestämd konventionsstat.

Första stycket gäller dock inte 5, 8–11 §§ och 14–23 §§ och utgör inte heller hinder mot att det tas in bestämmelser i transportavtalet om gemensamt haveri. Transportören får även utöka sitt ansvar och sina förpliktelser enligt detta kapitel.

Om transportavtalet är underkastat konventionen eller på denna grundad lag i en konventionsstat, skall transportdokumentet innehålla uppgift om detta samt om att villkor som avviker från konventionens eller lagens bestämmelser till avsändarens, avlastarens eller mottagarens nackdel är ogiltiga.

Är det, med hänsyn till godsets ovanliga beskaffenhet eller tillstånd eller de särskilda förhållanden eller villkor under vilka transporten skall utföras, skäligt att genom avtal inskränka transportörens ansvarighet eller utvidga hans rättigheter enligt detta kapitel, skall ett sådant avtal gälla.

Om ett konossement är underkastat konventionen eller på denna grundad lag i en konventionsstat, ska det innehålla uppgift om detta samt om att villkor som avviker från konventionens eller lagens bestämmelser till avsändarens, avlastarens eller mottagarens nackdel är ogiltiga.

4 a §

Bestämmelserna i 4 § gäller inte 5, 8–11 och 14–23 §§ och utgör inte heller hinder mot att det tas in bestämmelser i transportavtalet om gemensamt haveri. Transportören får även utöka sitt ansvar och sina förpliktelser enligt detta kapitel.

Om det, med hänsyn till godsets ovanliga beskaffenhet eller tillstånd eller de särskilda förhållanden eller villkor under vilka transporten ska utföras, är skäligt att genom avtal inskränka transportörens ansvarighet eller utvidga transportörens rättigheter enligt detta kapitel, ska ett sådant avtal gälla.

Oavsett vad som föreskrivs i 60 § första stycket får parterna genom skriftligt avtal överenskomma att tvister skall hänskjutas till avgörande genom skiljedom. Som en del av skiljeavtalet gäller alltid att skiljeförfarandet efter kärandens val skall äga rum i en av de stater, där ort som anges i 60 § första stycket är belägen samt att skiljenämnden skall tillämpa bestämmelserna i detta kapitel.

Bestämmelserna i 60 § andra och tredje styckena har motsvarande tillämpning.

Första stycket gäller inte om varken den avtalade lastningshamnen eller den avtalade eller faktiska lossningshamnen ligger i Sverige, Danmark, Finland eller Norge.

Trots 60 § första stycket får parterna genom skriftligt avtal komma överens om att tvister ska hänskjutas till avgörande genom skiljedom. Som en del av skiljeavtalet gäller alltid att skiljeförfarandet efter kärandens val ska äga rum i en av de stater där en ort som anges i 60 § första stycket är belägen.

14 kap.

1 §

Bestämmelserna om befraktning gäller hel- och delbefraktning av fartyg. Bestämmelserna om resebefraktning gäller också konsekutiva resor när annat inte har angetts.

I detta kapitel avses med

bortfraktare: den som genom avtal för befordran av gods bortfraktar ett fartyg till annan, befraktaren,

avlastare: den som avlämnar godset för lastning,

resebefraktning: befraktning där frakten skall beräknas för resa,

konsekutiva resor: ett visst antal resor som utförs efter varandra enligt ett befraktningsavtal som avser ett bestämt fartyg,

tidsbefraktning: befraktning där frakten skall beräknas för tid,

delbefraktning: befraktning som gäller mindre än ett helt fartyg eller än en full last när certeparti används.

Bestämmelserna i detta kapitel är tillämpliga på avtal om befraktning av fartyg i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge. Vid avtal om befraktning i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge gäller lagen i det land där befordringen utförs.

Vid befraktning i fart som inte

Detta kapitel är tillämpligt på avtal om hel- och delbefraktning av fartyg. Bestämmelserna om resebefraktning gäller också konsekutiva resor när annat inte har angetts.

resebefraktning: befraktning där frakten ska beräknas för resa,

tidsbefraktning: befraktning där frakten ska beräknas för tid,

omfattas av tredje stycket gäller bestämmelserna i detta kapitel när svensk rätt skall tillämpas.

2 §

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas inte i den mån annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.

Vid resebefraktning i inrikes fart i Sverige och i fart mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge får bestämmelserna i 27 § inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller bestämmelserna i 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri. *Om begränsningar i avtalsfriheten i inrikes fart i Danmark, Finland eller Norge gäller lagen i det land där befordringen utförs.*

Vid befraktning i fart som avses i 13 kap. 2 § första och andra styckena får bestämmelserna i 18 § om utfärdande av konossement inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastaren.

Att bestämmelserna i detta kapitel inte heller får åsidosättas genom avtal i vissa andra fall följer av 5 §.

Detta kapitel tillämpas inte i den utsträckning annat följer av avtalet, av praxis som har utbildats mellan parterna eller av handelsbruk eller annan sedvänja som måste anses bindande för parterna.

Vid resebefraktning i inrikes fart i Sverige får 27 § inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastare, resebefraktare eller mottagare. Detsamma gäller 19 kap. 1 § första stycket 5 och fjärde stycket. I befraktningsavtalet får dock tas in bestämmelser om gemensamt haveri.

Vid befraktning i inrikes fart i Sverige får 18 § om utfärdande av konossement inte åsidosättas genom avtal till nackdel för avlastaren, oavsett vilket lands lag som i övrigt ska tillämpas på avtalet. Detsamma gäller i annan fart som avses i 13 kap. 4 § första stycket, dock inte om parterna har avtalat att avtalet ska vara underkastat lagen i en annan bestämd stat som är bunden av den konvention som anges i 13 kap. 1 §.

Att detta kapitel inte heller får åsidosättas genom avtal i vissa andra fall följer av 5 §.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

4 Förslag till lag om upphävande av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser

Härigenom föreskrivs att lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska upphöra att gälla vid utgången av februari 2015.

Den upphävda lagen gäller fortfarande för avtal som har ingåtts under tiden den 30 juni 1998 till och med den 16 december 2009, men inte för avtal som har ingåtts därefter.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:562)
om elektronisk handel och andra
informationssamhällets tjänster

Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Bestämmelserna i 3–5 §§ påverkar inte parternas frihet att välja tillämplig lag för sitt avtal eller frågor om tillämplig lag för försäkringsavtal av de slag som avses i *lagen (1993:645) om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*.

Föreslagen lydelse

7 §

Bestämmelserna i 3–5 §§ påverkar inte parternas frihet att välja tillämplig lag för sitt avtal eller frågor om tillämplig lag för försäkringsavtal av de slag som avses i *artikel 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)*¹.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

¹ EUT L 177, 4.7.2008, s. 6 (Celex 32008R0593).

6 Förslag till lag om ändring i fastighetsmäklarlagen (2011:666)

Härigenom föreskrivs att 3 § fastighetsmäklarlagen (2011:666) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lagen tillämpas oavsett var fastigheten är belägen, om en väsentlig del av fastighetsmäklarens uppdrag utförs i Sverige. Detta gäller inte i den utsträckning något annat följer av *lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser* eller Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I).

Föreslagen lydelse

3 §

Lagen tillämpas oavsett var fastigheten är belägen, om en väsentlig del av fastighetsmäklarens uppdrag utförs i Sverige. Detta gäller inte i den utsträckning något annat följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I)¹

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2015.

¹ EUT L 177, 4.7.2008, s. 6 (Celex 32008R0593).

Förteckning över remissinstanserna (utkastet till lagrådsremiss)

Bilaga 7

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Svea hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Konsumentverket, Kommerskollegium, Finansinspektionen, Arbetsgivarverket, Kammarkollegiet, Uppsala universitet, Lunds Universitet, Institutet för sjö- och annan transporträtt, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Arbetsdomstolen, Svenska Bankföreningen, Småföretagarnas Riksförbund, Svenska sjörättsföreningen, Svensk Försäkring, Sveriges advokatsamfund, Sveriges dispasschör och Trafikförsäkringsföreningen.

Malmö tingsrätt, Regelrådet, Företagarna, Fria Företagare, Landsorganisationen i Sverige, Näringslivets Regelnämnd, Sveriges Redareförening, Stockholms Handelskammars skiljedomsinstitut, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges Konsumenter, Tjänstemännens Centralorganisation, Trafikskadenämnden och Västsvenska handelskammarens förtroenderåd har avstått från att yttra sig.

Sammanfattning av departementspromemorian Säkerheter och avräkningar – ett alternativt genomförande av två direktiv (Ds 2013:71)

I promemorian föreslås att den s.k. återgångsregeln i 3 kap. 2 § första stycket andra meningen konkurslagen (1987:672), som gör det möjligt för ett konkursbo att kräva återgång av en bindande rättshandling som företagits efter att ett beslut om konkurs har fattats och senast dagen efter konkursbeslutet kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, upphävs.

I och med det åstadkoms ett tydligt och effektivt införlivande av Europaparlamentets och rådets direktiv 1998/26/EG (finalitydirektivet), 2002/47/EG (säkerhetsdirektivet) och 2009/44/EG (ändringsdirektivet) såvitt gäller direktivbestämmelserna rörande slutgiltig bundenhet för vissa överföringsuppdrag. Förslaget bedöms inte medföra några önskade bieffekter.

Bedömningen i denna promemoria är att tidigare svenska införlivande-åtgärder och bedömningar innebär att svensk rätt till fullo uppfyller de krav de aktuella direktiven ställer. Genom förslaget undanröjs emellertid den tveksamhet som kan ha funnits om huruvida den svenska regleringen effektivt säkerställer att ifrågavarande transaktioner på de finansiella marknaderna har rättslig verkan och är definitivt bindande för tredje man.

Förslag till lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs¹ att 3 kap. 2 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

En rättshandling mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar *skall* utan hinder av vad som sägs i 1 § gälla, om det inte visas att den andre kände till beslutet eller att det förekom omständigheter som gav honom skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs. *Överlåtelse av eller annat förfogande över egendom som på grund av detta skall gälla, skall likväl, om konkursboet utan oskäligt uppehåll yrkar det, gå åter mot att boet ersätter den andre vad han har utgett jämte nödvändig eller nyttig kostnad.*

Infriar någon en förpliktelse mot gäldenären efter den tidpunkt som anges i första stycket, *skall* det tillgodoräknas honom, om det av omständigheterna framgår att han

En rättshandling mellan gäldenären och någon annan som företas senast dagen efter den då kungörelsen om konkursbeslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar *ska* utan hinder av vad som sägs i 1 § gälla, om det inte visas att den andre kände till beslutet eller att det förekom omständigheter som gav honom skälig anledning att anta att gäldenären var försatt i konkurs.

Infriar någon en förpliktelse mot gäldenären efter den tidpunkt som anges i första stycket, *ska* det tillgodoräknas honom, om det av omständigheterna framgår att han

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper (EGT L 166, 11.6.1998, s. 45, Celex 31998L0026), Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/47/EG av den 6 juni 2002 om ställande av finansiell säkerhet (EGT L 168, 27.6.2002, s. 43, Celex 32002L0047) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/44/EG av den 6 maj 2009 om ändring av direktiv 98/26/EG om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper och direktiv 2002/47/EG om ställande av finansiell säkerhet, vad gäller sammanlänkade system och kreditfordringar (EUT L 146, 10.6.2009, s. 37, Celex 32009L0044).

var i god tro. En uppsägning eller annan liknande rättshandling som företas mot eller av gäldenären efter sagda tidpunkt *skall* gälla, om det av omständigheterna framgår att den andre var i god tro och det är uppenbart oskäligt att rättshandlingen blir ogiltig mot konkursboet.

Det finns särskilda bestämmelser om verkan av gäldenärens överlåtelse eller pantsättning av löpande skuldebrev, aktiebrev eller vissa andra jämförbara värdehandlingar.

var i god tro. En uppsägning eller annan liknande rättshandling som företas mot eller av gäldenären efter sagda tidpunkt *ska* gälla, om det av omständigheterna framgår att den andre var i god tro och det är uppenbart oskäligt att rättshandlingen blir ogiltig mot konkursboet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.
 2. Vid konkurs som beslutats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

Förteckning över remissinstanserna (Ds 2013:71)

Bilaga 10

Efter remiss har yttranden över departementspromemorian avgetts av Sveriges riksbank, Göta hovrätt, Malmö tingsrätt, Domstolsverket, Konsumentverket, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Kronofogdemyndigheten, Konkursverket, Skatteverket, Tillväxtverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Finansbolagens Förening, Fondbolagens förening, Nordic Growth Market NGM AB (NGM), Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och Sveriges advokatsamfund.

Bolagsverket, Regelrådet, Aktietorget AB, Bankgirocentralen BGC AB, Euroclear Sweden AB, FAR, Finansförbundet, Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, Företagarna, Institutet för Företagsrekonstruktion, Konsumenternas Bank- och finansbyrå, Konsumenternas Försäkringsbyrå, Kommuninvest i Sverige AB, Landsorganisationen i Sverige, Nasdaq OMX Stockholm AB, Näringslivets Regelnämnd, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet (REKON) i Sverige, Stiftelsen Ackordscentralen, Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Sveriges Kommuner och Landsting, Swedish Pension Fund Association (SPFA), Tjänstemännens Centralorganisation och TriOptima AB har avstått från att yttra sig.

Förteckning över remissinstanserna (promemorian Begränsning av möjligheten för ett konkursbo att begära återgång av vissa rättshandlingar)

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Sveriges riksbank, Göta hovrätt, Malmö tingsrätt, Domstolsverket, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Finansbolagens Förening, Finansförbundet, Fondbolagens förening, Nasdaq OMX Stockholm AB, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet (REKON) i Sverige, Svensk Försäkring, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen och Sveriges advokatsamfund.

Stockholms handelskammare, Bolagsverket, Aktietorget AB, Bankgirocentralen BGC AB, Euroclear Sweden AB, FAR, Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, Företagarna, Institutet för Företagsrekonstruktion, Kommuninvest i Sverige AB, Nordic Growth Market NGM AB (NGM), Näringslivets Regelnämnd, Regelrådet, Stiftelsen Ackordscentralen, Svenskt Näringsliv, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Swedish Pension Fund Association (SPFA) och TriOptima AB har avstått från att yttra sig.